

Hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan unionin virallista valvontaa koskevaa asetusta tuontivalvonnassa täydentäväksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta, jolla täydennettäisiin Euroopan unionin virallista valvontaa koskevaa asetusta sen soveltamisalaan kuuluvien sääntöjen noudattamisen valvonnassa eläinten ja eräiden tavaroiden maahantuonnin yhteydessä. Laki koskisi elintarviketurvallisuutta sekä elintarvikkeiden laatua ja terveellisyyttä, muuntogeenisiä organismeja, rehuja ja rehurturvallisuutta, eläinten terveyttä, eläimistä saatavista sivutuotteista ja niistä johdetuista tuotteista aiheutuvia riskejä ihmisten ja eläinten terveydelle, eläinten hyvinvointia sekä suojattuja alkuperävaatimuksia, suojattuja maantieteellisiä merkintöjä ja aitojen perinteisten tuotteiden käyttöä ja merkintöjä koskevien sääntöjen virallista valvontaa. Ehdotetussa uudessa laissa annettaisiin myös täydentävät säännökset lemmikkieläinten muista kuin kaupallisista siirroista annetun Euroopan unionin asetuksen soveltamisesta eläinten maahantuonnin valvonnassa.

Ehdotettu uusi laki sisältäisi Euroopan unionin virallista valvontaa koskevaa asetusta täydentävät säännökset valvontapaikkojen nimeämisestä, valvontaviranomaisista ja niiden tehtävistä, valvontasuunnitelmasta sekä eräistä hallinnollisista pakkokeinoista ja seuraamuksista. Uuteen lakiin koottaisiin Euroopan unionin virallista valvontaa koskevan asetuksen soveltamisalaan kuuluvien lakien eläinten ja tavaroiden maahantuontia koskevat viranomaissäännökset ja viranomaisten tehtävät lukuun ottamatta kasvinterveyttä, luonnonmukaisen tuotannon valvontaa ja kasvinsuojelua koskevaa sääntelyä. Viranomaisten väliseen tehtävänjakoon ei ehdoteta muutoksia.

Tuontiehtoja rikkoville voitaisiin määrätä hallinnollinen seuraamusmaksu, mikä olisi uutta nykyiseen verrattuna. Tuontivalvonnan seuraamusmaksulle nähdään erityistä tarvetta lemmikkieläinten osalta, jotta lemmikkieläinten tuonnissa todettuihin puutteisiin voitaisiin tarttua nykyistä vaikuttavammin.

Uudella lailla kumottaisiin eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annettu laki. Valvontaviranomaisia sekä tuontivalvontaa koskevia säännöksiä tarkistettaisiin elintarvikelaissa, eläin-tautilaissa, eläinsuojelulaissa, eläinten kuljetuksesta annetussa laissa, eläimistä saatavista sivutuotteista annetussa laissa ja rehulaissa. Lisäksi rikoslakiin ja sakon täytäntöönpanosta annettuun lakiin tehtäisiin virallista valvontaa koskevasta asetuksesta ja ehdotetusta uudesta laista johtuvat muutokset.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 14 päivänä joulukuuta 2019 samanaikaisesti kuin Euroopan unionin virallista valvontaa koskevaa asetusta tulee jäsenvaltioissa sovellettavaksi.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1 JOHDANTO.....	4
2 NYKYTILA JA SEN ARVIOINTI.....	6
2.1 Laki eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta.....	6
2.1.1 Yleistä.....	6
2.1.2 Tuontiehdot ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus.....	6
2.1.3 Viranomaiset.....	7
2.1.4 Tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus.....	8
2.1.5 Tarkastuksen johdosta suoritettavat toimenpiteet.....	8
2.2 Maa- ja metsätalousministeriön antamat eläinlääkinnällistä rajatarkastusta ja tuonnin ehtoja koskevat asetukset.....	9
2.3 Muu kansallinen lainsäädäntö ja niiden tuonnin valvontaa koskevat säännökset.....	10
2.4 Kansainvälinen kehitys ja Euroopan unionin lainsäädäntö.....	13
2.4.1 Valvonta-asetus.....	13
2.4.2 Virallista valvontaa koskevat täytäntöönpanoasetukset ja delegoidut asetukset.....	18
2.4.3 Lemmikkieläinasetus.....	19
2.4.4 Nykytilan arviointi.....	20
3 ESITYKSEN TAVOITTEET, TOTEUTTAMISVAIHTOEHDOT JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	20
3.1 Tavoitteet ja toteuttamisvaihtoehdot.....	20
3.2 Keskeiset ehdotukset.....	21
3.2.1 Tuontivalvontalain soveltamisala ja sisältö.....	21
3.2.2 Viranomaisten tehtäviä koskeva sääntely.....	22
3.2.3 Kansalliset tuontivaatimukset.....	22
3.2.4 Seuraamuksia koskeva sääntely.....	23
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	23
4.1 Vaikutukset julkiseen talouteen ja organisaatiovaikutukset.....	23
4.1.1 Yleistä.....	23
4.1.2 Virka-apua koskeva sääntely.....	24
4.1.3 Valvontasuunnitelma.....	24
4.1.4 Tuontivalvonnan seuraamusmaksu.....	24
4.2 Vaikutukset alan toimijoihin ja kotitalouksiin.....	25
5 ASIAN VALMISTELU.....	25
5.1 Valmisteluvaiheet.....	25
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	25
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	26
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	27
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	27
1.1 Laki eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta.....	27
1.2 Elintarvikelaki.....	48
1.3 Eläinsuojelulaki.....	48
1.4 Laki eläinten kuljetuksesta.....	49
1.5 Eläintautilaki.....	50
1.6 Rehulaki.....	51
1.7 Laki eläimistä saatavista sivutuotteista.....	51

HE 56/2019 vp

1.8 Rikoslaki.....	53
1.9 Laki sakon täytäntöönpanosta.....	53
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET.....	53
3 VOIMAANTULO.....	54
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	55
LAKIEHDOTUKSET.....	60
Laki eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta.....	60
Laki elintarvikelain muuttamisesta.....	67
Laki eläinsuojelulain muuttamisesta.....	68
Laki eläinten kuljetuksesta annetun lain muuttamisesta.....	71
Laki eläintautilain muuttamisesta.....	73
Laki rehulain 4 ja 23 §:n muuttamisesta.....	74
Laki eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain muuttamisesta.....	75
Laki rikoslain 46 luvun 4 §:n muuttamisesta.....	77
Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta.....	78
LIITE.....	79
RINNAKKAISTEKSTIT.....	79
Laki elintarvikelain muuttamisesta.....	79
Laki eläinsuojelulain muuttamisesta.....	81
Laki eläinten kuljetuksesta annetun lain muuttamisesta.....	85
Laki eläintautilain muuttamisesta.....	88
Laki rehulain 4 ja 23 §:n muuttamisesta.....	90
Laki eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain muuttamisesta.....	92
Laki rikoslain 46 luvun 4 §:n muuttamisesta.....	94
Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta.....	95

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Euroopan unioniin kolmansista maista tuotavien eläinten ja tavaroiden virallisella valvonnalla varmistetaan Euroopan unionissa sovellettavan lainsäädännön ja erityisesti niiden sääntöjen noudattaminen, jotka on annettu ihmisten, eläinten ja kasvien terveyden, eläinten hyvinvoinnin sekä myös ympäristön suojelemiseksi koko unionissa.

Tuonnin virallinen valvonta edellyttää, että se toteutetaan ennen eläinten tai tavaroiden luovuttamista vapaaseen liikkeeseen Euroopan unionissa. Virallinen valvonta tulee myös järjestää siten, että Euroopan unioniin tulevista eläimistä ja tavaroista ihmisten, eläinten ja kasvien terveydelle, eläinten hyvinvoinnille ja ympäristölle mahdollisesti aiheutuvat riskit voidaan minimoida. Silloin kun tietyistä eläimistä tai tavaroista voi aiheutua riskejä, niihin on unioniin tulon yhteydessä kohdistettava erityistä virallista valvontaa.

Virallisen valvonnan järjestämisestä ja valvonnan kohteista maahantuonnissa on tähän saakka säädetty pääosin unionin direktiiveillä, jotka ovat edellyttäneet kansallista täytäntöönpanoa. Euroopan unionin lainsäädännön viimeaikaisessa sääntelyssä on yleisesti siirrytty entistä enemmän Euroopan unionin asetuksiin, jotka muodostavat varsin laajoja sääntelykokonaisuuksia. Myös nyt käsiteltävänä oleva hallituksen esitys perustuu Euroopan unionin lainsäädännön edellä todettuun kehitykseen.

Virallisen valvonnan kehittämiseksi Euroopan unionissa on 15 päivänä maaliskuuta 2017 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista, jotka suoritetaan elintarvike- ja rehulainsäädännön ja eläinten terveyttä ja hyvinvointia, kasvien terveyttä ja kasvinsuojeluaineita koskevien sääntöjen soveltamisen varmistamiseksi, sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 999/2001, (EY) N:o 396/2005, (EY) N:o 1069/2009, (EY) N:o 1107/2009, (EU) N:o 1151/2012, (EU) N:o 652/2014, (EU) 2016/429 ja (EU) 2016/2031, neuvoston asetusten (EY) N:o 1/2005 ja (EY) N:o 1099/2009 ja neuvoston direktiivien 98/58/EY, 1999/74/EY, 2007/43/EY, 2008/119/EY ja 2008/120/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 854/2004 ja (EY) N:o 882/2004, neuvoston direktiivien 89/608/ETY, 89/662/ETY, 90/425/ETY, 91/496/ETY, 96/23/EY, 96/93/EY ja 97/78/EY ja neuvoston päätöksen 92/438/ETY kumoamisesta (EU) 2017/625 (virallista valvontaa koskeva asetus), jäljempänä *valvonta-asetus*. Valvonta-asetusta ryhdytään soveltamaan pääosin 14 päivänä joulukuuta 2019.

Valvonta-asetus on jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa Euroopan unionin lainsäädäntöä. Valvonta-asetuksen 1 artiklassa säädetään asetuksen kohteesta ja soveltamisalasta. Valvonta-asetuksen 1 artiklan 2 kohdassa luetellaan alat, joita koskevien sääntöjen viralliseen valvontaan asetusta sovelletaan. Valvonta-asetusta sovelletaan sen mukaisesti seuraavia aloja koskevien, Euroopan unionin tasolla tai jäsenvaltioissa Euroopan unionin lainsäädännön soveltamiseksi vahvistettujen sääntöjen noudattamisen todentamiseen:

- a) elintarvikkeet ja elintarviketurvallisuus sekä elintarvikkeiden laatu ja terveellisyys kaikissa elintarvikkeiden tuotannon, jalostuksen ja jakelun vaiheissa, mukaan luettuna säännöt, joiden tarkoituksena on varmistaa kaupan rehelliset menettelytavat ja suojella kuluttajien etuja ja kuluttajille annettavia tietoja, sekä elintarvikkeiden kanssa kosketukseen joutuvien materiaalien ja tarvikkeiden valmistus ja käyttö;
- b) muuntogeenisten organismien tarkoituksellinen levittäminen ympäristöön elintarvikkeiden ja rehujen tuotantoa varten;

- c) rehut ja rehurvallisuus missä tahansa rehujen tuotannon, jalostuksen ja jakelun vaiheessa ja rehujen käytössä, mukaan luettuna säännöt, joiden tarkoituksena on varmistaa kaupan rehelliset menettelytavat ja suojella kuluttajien terveyttä, etuja ja kuluttajille annettavia tietoja;
- d) eläinten terveyttä koskevat vaatimukset;
- e) eläimistä saatavista sivutuotteista ja niistä johdetuista tuotteista ihmisten ja eläinten terveydelle aiheutuvien riskien ehkäiseminen ja minimoiminen;
- f) eläinten hyvinvointia koskevat vaatimukset;
- g) suojatoimenpiteet kasvintuhoojien torjumiseksi;
- h) kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattamista ja käyttöä koskevat vaatimukset ja torjunta-aineiden kestävä käyttöä koskevat vaatimukset, lukuun ottamatta torjunta-aineiden levityskalustoa;
- i) luonnonmukainen tuotanto ja luonnonmukaisten tuotteiden merkinnät;
- j) suojattujen alkuperänimitysten, suojattujen maantieteellisten merkintöjen ja aitojen perinteisten tuotteiden käyttö ja merkinnät.

Valvonta-asetuksen 1 artiklan 3 kohdan mukaan asetusta sovelletaan myös viralliseen valvontaan, jota suoritetaan 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuissa säännöissä vahvistettujen vaatimusten noudattamisen todentamiseen silloin kun näitä vaatimuksia sovelletaan sellaisiin eläimiin ja tavaroihin, jotka tulevat unioniin. Ehdotetussa uudessa laissa eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annettaisiin valvonta-asetusta täydentävät säännökset sen soveltamisesta viralliseen valvontaan, jota suoritetaan maahantuonnin yhteydessä. Mainittua uutta lakia sovellettaisiin myös valvonta-asetuksen soveltamisalaan kuuluvien kansallisiin tuontivaatimuksiin perustuvien säännösten noudattamisen valvontaan silloin, kun valvonta-asetuksessa edellytetään tällaisen tuonnin valvomista. Aineellinen, valvonta-asetuksen 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja sääntöjä koskeva kansallinen sääntely sisältyisi elintarvikelakiin (23/2006), eläinsuojelulakiin (247/1996), eläinten kuljetuksesta annettuun lakiin (1429/2006), eläintautilakiin (441/2013), rehulakiin (86/2008) ja eläimistä saatavista sivutuotteista annettuun lakiin (517/2015).

Ehdotetussa uudessa laissa eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annettaisiin myös Euroopan unionin lainsäädännön edellyttämät täydentävät säännökset lemmikkieläinten muiden kuin kaupallisten siirtojen valvonnasta unionin ulkorajalla. Asiasta säädetään lemmikkieläinten muista kuin kaupallisista siirroista ja asetuksen (EY) N:o 998/2003 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 576/2013, jäljempänä *lemmikkieläinasetus*.

Tällä hetkellä maahantuontia valvovista viranomaisista ja valvontaan liittyvistä toimista säädetään lukuisissa eri maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan laeissa. Ehdotetussa laissa eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta viranomaisia ja niiden tehtäviä koskevat säännökset koottaisiin mahdollisimman laajasti yhteen säädökseen. Keskittämällä maahantuonnin valvontaa koskevat säännökset yhteen lakiin selkeytettäisiin valvontaa ja viranomaisien tehtäviä. Kansallisista tuontivaatimuksista säädettäisiin asianomaisissa aineellisia vaatimuksia sisältävissä säädöksissä. Euroopan unionin asetukset ovat jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä, joten niitä täydentävää sääntelyä voidaan antaa vain asetusten edellyttämässä tai sallimassa laajuudessa. Lainsäädännön soveltaminen edellyttää aina Euroopan unionin asetusten ja niitä täydentävän kansallisen lainsäädännön rinnakkaista tarkastelua.

Ehdotetun uuden lain nimike olisi laki eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta, jäljempänä *tuontivalvontalaki*. Ehdotetun lain nimikkeessä on haasteellista kuvata lyhyesti lain soveltamisalaa valvonta-asetuksen soveltamisalan laajuudesta johtuen. Valvonta-asetuksen 3 artiklan määritelmäsäännöksen 9 kohdassa määritellään kuitenkin valvonta-asetuksessa tarkoitettut eläimet ja 11 kohdassa tavarat. Viimeksi mainitun määritelmäsäännöksen mukaan ta-

varoilla tarkoitetaan kaikkea, mihin sovelletaan yhtä tai useampaa valvonta-asetuksen 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua sääntöä, eläimiä lukuun ottamatta. Näin ollen ehdotettu tuontivalvontalain nimike kattaisi valvonta-asetuksen soveltamisalan riittävän kuvaavalla tavalla.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Laki eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta

2.1.1 Yleistä

Laki eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta (1192/1996), jäljempänä *rajatarkastuslaki*, tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997. Rajatarkastuslaki pohjautuu Euroopan unionin eläinlääkinnällistä rajatarkastusta ja tuontiehtoja kolmansista maista koskevaan direktiivipohjaiseen sääntelyyn, joka on edellyttänyt näiden vaatimusten laajaa kansallista täytäntöönpanoa. Rajatarkastuslaki on maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla keskeinen elintarvikeketjuun liittyvää tuontia ja sen valvontaa koskeva laki.

Rajatarkastuslain tavoitteena on estää eläintautien leviäminen Euroopan unionin ulkopuolisista maista (kolmannet maat) Suomeen tuotavien tai kolmansista maista Suomen kautta edelleen kuljetettavien elävien eläinten, eläinperäisten elintarvikkeiden ja tuotteiden sekä tavaroiden välityksellä. Rajatarkastuslain tavoitteena on myös turvata kolmansista maista Suomeen tai Suomen kautta muualle Euroopan unionin alueelle tuotavien eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieeninen laatu ja kolmansista maista Suomeen tai Suomen kautta muualle Euroopan unionin alueelle tuotavien eläinperäisten rehujen hygieeninen laatu.

Rajatarkastuslakia sovelletaan kolmansista maista Suomeen tuotaville tai Suomen alueen kautta edelleen muualle Euroopan unionin alueelle tai kolmansiin maihin kuljetettaville eläville eläimille, eläinperäisille elintarvikkeille ja tuotteille sekä tavaroille tuonnin tai kauttakuljetuksen yhteydessä tehtävään eläinlääkinnälliseen tarkastukseen ja edellä mainitulle tuonnille ja kauttakuljetukselle eläintautien vastustamiseksi sekä elintarvikehygieenisen laadun ja eläinperäisten rehujen hygieenisen laadun turvaamiseksi asetettaviin vaatimuksiin. Rajatarkastuslaki koskee myös tuontia tullivarastoihin, vapaa-alueille ja vapaavarastoihin, jollei sen nojalla annettavissa asetuksissa muuta säädetä.

Rajatarkastuslakiin sisältyy myös säännökset valvontaviranomaisista ja valvontajärjestelmästä sekä pakkokeino- ja seuraamusjärjestelmää koskevat säännökset.

2.1.2 Tuontiehdot ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus

Kolmansista maista Suomeen tuotavien tai Suomen kautta edelleen kuljetettavien elävien eläinten, eläinperäisten elintarvikkeiden ja tuotteiden sekä tavaroiden on täytettävä maa- ja metsätalousministeriön eläintautien leviämisen ehkäisemiseksi sekä elintarvikehygieenisen laadun ja eläinperäisten rehujen hygieenisen laadun turvaamiseksi antamat tarkemmat säännökset ja niitä on seurattava maa- ja metsätalousministeriön asetuksissa edellytetyt asiakirjat.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan myös säätää, että tuonti ja kuljetus edellyttävät lupaa, jollei Euroopan unionin lainsäädännössä muuta edellytä. Ministeriön asetuksella voidaan lisäksi antaa eläintautien vastustamiseksi tarvittavia säännöksiä eläinten, eläinperäisten elintarvikkeiden ja tuotteiden sekä tavaroiden käsittelystä maahantuonnin jälkeen. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan kieltää eläinten, eläinperäisten elintarvikkeiden ja tuotteiden sekä tavaroiden tuonti tai kauttakuljetus taikka asettaa sille ehtoja, jos sii-

nä valtiossa, josta ne on tuotu tai josta ne ovat peräisin taikka jonka kautta ne on kuljetettu, vallitseva eläintautitilanne, terveydelliset epäkohdat tai muu näihin verrattava äkillinen syy tätä edellyttää. Kieltoa tai asetettuja ehtoja on välittömästi noudatettava, jollei toisin säädetä. Edellä tarkoitettuja asetuksia antaessaan maa- ja metsätalousministeriön on kuitenkin otettava huomioon myös Euroopan unionin lainsäädännössä asetetut vaatimukset.

Kolmansista maista Suomeen tuotavat tai kolmansista maista Suomen alueen kautta edelleen kuljetettavat eläimet, eläinperäiset elintarvikkeet ja tuotteet sekä tavarat on tuotava Suomeen hyväksytyjen rajanylityspaikkojen kautta, jollei maa- ja metsätalousministeriön asetuksella toisin säädetä. Tulliviranomaisten on ohjattava Tullin valvonnassa sellainen tuontierä, jolle on tehtävä eläinlääkinnällinen rajatarkastus, asianomaiselle eläinlääkinnälliselle rajatarkastus- asemalle.

Tietyille maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa määritellyille eläimille, eläinperäisille elintarvikkeille ja tuotteille sekä tavaroille, jotka tuodaan kolmansista maista Suomeen tai kuljetetaan kolmansista maista edelleen Suomen alueen kautta, on tehtävä eläinlääkinnällinen rajatarkastus sen varmistamiseksi, että ne täyttävät tuontiehdot. Eläinlääkinnällinen rajatarkastus tehdään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädettyssä laajuudessa ja siinä tarkoituksella eläinlääkinnällisillä rajatarkastus- asemilla. Näitä maa- ja metsätalousministeriön asetuksia annettaessa on luonnollisesti otettava huomioon Euroopan unionin lainsäädännössä asetetut vaatimukset. Eläinlääkinnälliseen rajatarkastukseen voi kuulua tuontiasiakirjojen tarkastus, tuontierän tunnistus ja tuontierän fyysinen tarkastus.

Rajatarkastuslain nojalla annetut maa- ja metsätalousministeriön asetukset luetellaan jäljempänä jaksossa 2.2.

2.1.3 Viranomaiset

Maa- ja metsätalousministeriö ohjaa ja valvoo ylipäätänsä viranomaisena rajatarkastuslain täytäntöönpanoa ja noudattamista. Ruokavirasto huolehtii eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen järjestämisestä sekä ohjaa ja valvoo keskushallinnon viranomaisena rajatarkastuslain ja sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanoa ja noudattamista. Eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen suorittaa viraston palveluksessa oleva tai tähän tehtävään valtuuttama rajaeläinlääkäri. Ruokaviraston rajaeläinlääkäriksi valtuuttama eläinlääkäri on tehtävässään viraston ohjauksen ja valvonnan alainen ja toimii virkavastuulla. Tarkastuksessa voidaan käyttää apuna myös avustavaa henkilökuntaa. Rajatarkastuslaissa valvontaviranomaisella tarkoitetaan Ruokavirastoa, rajaeläinlääkäriä, Tullia, aluehallintovirastoa, ja muuta valtion, kunnan tai kuntayhtymän viranomaista, jonka kanssa maa- ja metsätalousministeriö on sopinut tarkastusten tekemisestä hyväksytyissä rajanylityspaikoissa, sekä eräissä tapauksissa myös valvontatehtävää suorittavaa kunnaneläinlääkäriä.

Tulli ja rajaeläinlääkäri hoitavat yhteistyössä eläinlääkinnälliseen rajatarkastukseen liittyvän valvonnan ja tarkastuksen tullivarastoissa, vapaa-alueilla ja vapaavarastoissa. Suoraan kolmansista maista Suomeen tuotavien tai Suomen alueen kautta kuljetettavien sellaisten tuontierien, joille ei tehdä eläinlääkinnällistä rajatarkastusta, tuontiehtojen täyttyminen tarkastetaan tullitoimipaikassa. Tarkastuksen suorittaa Tulli osana muuta tullivalvontaa. Rajaeläinlääkäri antaa Tullin pyynnöstä virka-apua tarkastuksen suorittamisessa.

Kolmannen maan lipun alla purjehtivasta aluksesta purettavien kalastustuotteiden tarkastus voidaan suorittaa myös sellaisissa satamissa, jotka maa- ja metsätalousministeriö on hyväksynyt. Hyväksytyissä satamissa tarkastuksen suorittaa rajaeläinlääkäri, ellei tarkastuksen tekemisestä sovita kunnan tai valtion viranomaisen kanssa.

2.1.4 Tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus

Rajatarkastuslain mukaan valvontaviranomaisella on oikeus saada tarkastusta ja valvontaa varten tarpeelliset tiedot tuojalta ja tämän edustajalta sekä valtion ja kunnan viranomaisilta. Valvontaviranomaisella on myös oikeus saada tiedot tuonnissa käytetyn kuljetusvälineen lasti-luetteloista. Tiedonsaantioikeus koskee myös sellaisia tarkastusta ja valvontaa varten tarvittavia tietoja ja asiakirjoja, jotka yksityistä liike- tai ammattitoimintaa taikka yksityisen taloudellista asemaa koskevinä muutoin olisivat salassa pidettäviä.

Valvontaviranomaisilla on oikeus tehdä rajatarkastuslain täytäntöönpanon edellyttämiä tarkastuksia ja tutkimuksia ja päästä sitä varten tiloihin, joissa rajatarkastuslaissa tarkoitettuja tuontieräitä säilytetään, sekä kuljetusvälineisiin, joilla niitä kuljetetaan. Valvontaviranomaisilla on oikeus ottaa korvaukset tarkastusta varten tarvittava määrä näytteitä tuontierästä. Kotirauhan piirissä tarkastus tai tutkimus saadaan toimittaa vain, jos on perusteltua syytä epäillä asianomaisen syyllistyvän rajatarkastuslain vastaiseen rangaistavaksi säädettyyn menettelyyn.

Valvontaviranomaisten on maa- ja metsätalousministeriön määräämässä laajuudessa ja määrämällä tavalla pidettävä kirjaa tarkastuksista ja rajanylityspaikkojen kautta tuoduista eläimistä ja tavaroista. Tiedot on toimitettava muille valvontaviranomaisille ja muille Euroopan unionin jäsenvaltioille siten kuin maa- ja metsätalousministeriö määrää.

2.1.5 Tarkastuksen johdosta suoritettavat toimenpiteet

Jos tuontierä ei täytä asetettuja vaatimuksia, rajaeläinlääkärin on määrättävä tuontierä vietäväksi maasta, asetettavaksi eristykseen tai karanteeniin, käytettäväksi tai käsiteltäväksi rajaeläinlääkärin hyväksymällä tavalla taikka lopetettavaksi tai hävitettäväksi. Rajaeläinlääkäri voi ryhtyä näihin toimenpiteisiin myös silloin, kun on syytä epäillä, ettei tuontierä täytä säännösten tai määräysten mukaisia vaatimuksia. Rajaeläinlääkäri voi hyväksyä tuonnin myös ehdollisesti, jos tuonnin esteenä oleva syy on kohtuullisessa ajassa poistettavissa. Tuontierän suhteen on tällöin noudatettava soveltuvin osin edellä mainittuja menettelyjä.

Jos Tulli tai muu valtion viranomainen, jonka kanssa maa- ja metsätalousministeriö on sopinut kalastustuotteiden tarkastuksen tekemisestä hyväksytyssä satamassa, toteaa tai viranomaisella on syytä epäillä, ettei tuontierä täytä asetettuja vaatimuksia, viranomaisen on ryhdyttävä maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädettäviin toimenpiteisiin. Jos kunnan tai kuntayhtymän viranomainen, jonka kanssa maa- ja metsätalousministeriö on tehnyt sopimuksen tarkastuksen tekemisestä, toteaa tai viranomaisella on syytä epäillä, että tuontierä ei täytä rajatarkastuslain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vaatimuksia, sen on siirrettävä asia Ruokaviraston ratkaistavaksi.

Ruokavirasto voi määrätä sellaisen eläimen tai tavarahan, joka on tuotu maahan ja jonka osalta havaitaan tai on syytä epäillä olevan eläintautien leviämisen vaaraa, vietäväksi maasta, asetettavaksi eristykseen tai karanteeniin, käytettäväksi tai käsiteltäväksi viraston hyväksymällä tavalla taikka lopetettavaksi tai hävitettäväksi. Samaa menettelyä sovelletaan myös jo maahan tuodun eläimen jälkeläisiin, alkioihin, sukusoluihin sekä eläimestä saataviin tuotteisiin. Jos tällaisen eläimen tai tavarahan todetaan aiheuttavan tai sen osalta on syytä epäillä aiheuttavan eläintautilain nojalla määriteltyjen vastustettavien eläintautien leviämisen vaaraa, aluehallintoviraston ja kunnaneläinlääkärin on ryhdyttävä asiassa annettujen säännösten ja Ruokaviraston määräysten mukaisesti eläintautilain mukaisiin toimenpiteisiin taudin leviämisen estämiseksi.

Ruokavirasto voi tehostaa rajatarkastuslain nojalla antamaansa määräystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään tuojan tai tämän edustajan kustannuksella. Ruokavirasto voi myös määrätä välittömästi tuojan tai tämän edustajan kustannuksella teetetäviksi ne toimenpiteet, joihin tuojan tai tämän edustajan on rajatarkastuslain nojalla annetun valvontaviranomaisen määräyksen mukaisesti ryhdyttävä, jos on syytä epäillä tuontierän aiheuttavan välitöntä vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle eikä tuoja tai tämän edustaja välittömästi ryhdy määrättyihin toimenpiteisiin.

Jos tuontierän maahantuonnin tai kauttakuljetuksen esteenä oleva syy on mahdollista poistaa, tuojalle tai tämän edustajalle on varattava tilaisuus kohtuullisessa ajassa täydentää maahantuonnin tai kauttakuljetuksen edellytyksiä koskevia selvityksiä. Valvontaviranomaisen on ennen päätöksen tekemistä varattava tuojalle tai tämän edustajalle tilaisuus tulla kuulluksi. Kii-reellisissä tapauksissa on tuojalle tai tämän edustajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi vain, jos tämä on viivytyksettä tavattavissa.

2.2 Maa- ja metsätalousministeriön antamat eläinlääkinnällistä rajatarkastusta ja tuonnin ehtoja koskevat asetukset

Rajatarkastuslakiin sisältyvien edellä mainittujen asetuksenantovaltuuksien nojalla on annettu useita maa- ja metsätalousministeriön asetuksia. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksilla on annettu tarkempia säännöksiä lain säännöksistä tai säädetty toiminnan järjestämisestä tai tuontia koskevista vaatimuksista. Eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen kannalta keskeiset maa- ja metsätalousministeriön asetukset ovat asetus eläimistä saatavien elintarvikkeiden ja muiden tuotteiden eläinlääkinnällisistä rajatarkastuksista (1370/2004) ja asetus eläinten eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta (204/2016). Lisäksi maahantuontia koskevat seuraavat maa- ja metsätalousministeriön asetukset:

- 1) asetus Euroopan unionin ulkopuolisista maista tuotavien lemmikkieläinten, eläinperäisiä tuotteita sisältävien henkilökohtaisten lähetysten ja eläintautien leviämisen vaaraa aiheuttavien tavaroiden tuontitarkastuksesta (1121/2014);
- 2) asetus Euroopan yhteisön ulkopuolisen maan lipun alla purjehtivasta aluksesta purettavien kalastustuotteiden tarkastuksesta (1413/2007);
- 3) asetus Euroopan unionin ulkopuolisista maista tuotava lihasta, lihasta jalostetuista tuotteista ja lihasta jalostettuja tuotteita sisältävistä yhdistelmätuotteista (776/2017);
- 4) asetus Euroopan unionin ulkopuolisista maista tuotavista kalastustuotteista ja niistä saaduista raakavalmisteista ja jalosteista, elävistä simpukoista, piikkinahkaisista, vaippaeläimistä ja merikotiloista sekä jalostettuja kalastustuotteita sisältävistä yhdistelmätuotteista (592/2006);
- 5) asetus Euroopan unionin ulkopuolisista maista tuotavasta maidosta ja maitopohjaisista tuotteista sekä maitopohjaisia tuotteita sisältävistä yhdistelmätuotteista (1011/2014);
- 6) asetus Euroopan unionin ulkopuolisista maista tuotavista linnunmunista, munatuotteista ja munatuotteita sisältävistä yhdistelmätuotteista (27/2015);
- 7) asetus Euroopan unionin ulkopuolisista maista tuotavista mehiläistuotteista (1018/2016);
- 8) asetus Euroopan unionin ulkopuolisista maista tuotavista sammakonreisisistä ja etanoista (897/2006);
- 9) asetus Euroopan unionin ulkopuolisista maista tuotavasta siipikarjasta ja muista linnuista sekä niiden siitosmunista (867/2008);
- 10) asetus Euroopan unionin ulkopuolisista maista tuotavista eräistä elävistä eläimistä sekä niiden alkioista ja sulusoluista (866/2008);
- 11) asetus Euroopan unionin ulkopuolisista maista tuotavista eläimistä saatavista sivutuotteista, niistä johdetuista tuotteista sekä eläintautien leviämisen vaaraa aiheuttavista muista tavaroista (1122/2011);

12) asetus Euroopan unionin ulkopuolisista maista tuotavista eräistä eläintautien leviämisen vaaraa aiheuttavista mikrobeista, loisista sekä tavaroista (776/2019);

13) asetus rajatarkastusasemalla suoritettavan virallisen valvonnan kohteena olevista elintarvikesekeoituksista (/2019).

Edellä mainituissa maa- ja metsätalousministeriön asetuksissa säädetty tuontiehtot perustuvat pääosin Euroopan unionin säädöksiin ja sisältävät varsin vähän kansallista säätelyä. Niiltä osin kuin tuonnin ehdoista ei säädetä Euroopan unionin lainsäädännössä, jäsenvaltiot voivat säätää tuonnin ehdoista kansallisesti. Tällaisia kansallisia tuontiehtoja eläinperäisten elintarvikkeiden tuonnin ehdoissa ovat muun muassa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa 592/2006 elävien makeanveden rapujen tuonnille säädetty tuontilupavaatimus eläinten terveyttä koskevien tuontiehtojen osalta sekä maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa 776/2017 säädetty kansalliset tuontiehtot matelijoiden lihalle sekä lihavalmisteille. Vastaava kansallinen tuontiehto elävien eläinten tuonnin ehdoissa on muun muassa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa 866/2008 eräiden muiden nisäkkäiden tuonnille säädetty tuontilupavaatimus.

2.3 Muu kansallinen lainsäädäntö ja niiden tuonnin valvontaa koskevat säännökset

Yleistä

Valvonta-asetuksen soveltamisalaan kuuluu lukuisia maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalaan kuuluvia lakeja, kuten edellä jaksossa 1 (Johdanto) on todettu. Tässä jaksossa käsitellään edellä tarkoitettujen lakien tuontivalvontaa koskevaa säätelyä siltä osin kuin sillä on liittymäkohtia ehdotettuun tuontivalvontalakiin. Kuten rajatarkastuslaissa, myös näissä laeissa säädetään muun muassa valvontaviranomaisista, tarkastustoimivallasta ja hallinnollisista pakko-kokeinoista myös tuontiin liittyvässä valvonnassa. Säätely ei ole kuitenkaan yhtä yksityiskohtaista kuin rajatarkastuslaissa, johon eräissä maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan laeissa viitataan sen soveltamisalaan kuuluvan valvonnan osalta.

Elintarvikelaki

Elintarvikelain tarkoituksena on muun muassa varmistaa elintarvikkeiden ja niiden käsittelyn turvallisuus sekä elintarvikkeiden hyvä terveydellinen ja muu elintarvikemääräysten mukainen laatu ja suojata kuluttajaa elintarvikemääräysten vastaisten elintarvikkeiden aiheuttamilta terveysvaaroilta ja taloudellisilta tappioilta.

Elintarvikelain 5 §:ssä on informatiivinen viittaus rajatarkastuslakiin. Mainitun pykälän mukaan Euroopan unionin ulkopuolisista maista tuotavien eläimistä saatavien elintarvikkeiden tuontivaatimuksista ja -valvonnasta säädetään rajatarkastuslaissa.

Elintarvikelain 34 §:n 6 momentin mukaan rajaeläinlääkärit huolehtivat elintarvikelain mukaisesta valvonnasta muun muassa eläimistä saatavien elintarvikkeiden pakkausmerkintöjen osalta eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen yhteydessä.

Eläinsuojelulaki

Eläinsuojelulain tarkoituksena on suojella eläimiä parhaalla mahdollisella tavalla kärsimykseltä, kivulta ja tuskalta. Eläinsuojelulain tarkoituksena on myös edistää eläinten hyvinvointia ja hyvää kohtelua ja sitä sovelletaan kaikkiin eläimiin. Eläinsuojelulailla on annettu täydentävä säätely myös eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1099/2009, (lopetusasetus), täytäntöön panemiseksi. Ruokavirasto ohjaa ja valvoo kes-

kushallinnon viranomaisena eläinsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanoa ja noudattamista.

Eläinsuojelulain 37 §:n 3 momentin mukaan rajaeläinlääkäri valvoo eläinsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten sekä lopetusasetuksen noudattamista rajanylityspaikan, maastapoistumispaikan ja eläinlääkinnällisen rajatarkastusaseman alueella.

Laki eläinten kuljetuksesta

Eläinten kuljetuksesta annetun lain tarkoituksena on suojella eläviä eläimiä kuljetuksessa ja sen yhteydessä vahingoittumiselta ja sairastumiselta sekä kaikelta vältettävissä olevalta kivulta, tuskalta ja kärsimykseltä. Eläinten kuljetuksesta annettua lakia sovelletaan elävien selkärankaisten eläinten ja soveltuvin osin elävien selkärangattomien eläinten kuljetukseen sekä eläinten suojelusta kuljetuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden aikana sekä direktiivien 64/432/EY ja 93/119/EY ja asetuksen (EY) N:o 1255/97 muuttamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2005, (eläinkuljetusasetus), jäljempänä *eläinkuljetusasetus*, valvontaan ja muuhun niiden edellyttämään täytäntöönpanoon.

Eläinkuljetusasetusta sovelletaan kaupallisen toiminnan yhteydessä tapahtuvaan selkärankaisten eläinten kuljettamiseen siten kuin eläinkuljetusasetuksen 1 artiklassa säädetään. Eläinkuljetusta koskevista yleisistä edellytyksistä säädetään eläinkuljetusasetuksen 3 artiklassa ja eläinkuljetuksessa noudatettavista teknisistä säännöistä eläinkuljetusasetuksen liitteessä I.

Ruokavirasto ohjaa ja valvoo keskushallinnon viranomaisena eläinkuljetusasetuksen sekä eläinten kuljetuksesta annetun lain ja sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanoa ja noudattamista.

Rajaeläinlääkäri valvoo eläinten kuljetuksesta annetun lain 27 §:n 2 momentin mukaan eläinkuljetusasetuksen sekä eläinten kuljetuksesta annetun lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista rajanylityspaikan, maastapoistumispaikan ja eläinlääkinnällisen rajatarkastusaseman alueella.

Eläinten kuljetuksesta annetun lain 34 §:ssä säädetään virka-avusta. Tullin ja Rajavartiolaitoksen on rajaeläinlääkäriin pyynnöstä annettava rajaeläinlääkärille virka-apua eläinkuljetusasetuksen sekä eläinten kuljetuksesta annetun lain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisten tehtävien suorittamisessa.

Eläintautilaki

Eläintautilain tarkoituksena on ehkäistä ja vähentää sellaisia sairauksia ja tartuntoja, jotka voivat siirtyä eläimestä toiseen eläimeen tai ihmiseen (eläintauti), eläinten terveyden edistämiseksi, ihmisten terveyden suojaamiseksi, elintarvikkeiden turvallisuuden varmistamiseksi ja kotieläintuotannon toimintaedellytysten turvaamiseksi. Eläintautilaissa säädetään eläintautien ennaltaehkäisystä, eläinten terveydentilan ja eläintautien esiintymisen seurannasta sekä eläintautien hävittämiseksi ja leviämisen estämiseksi tarvittavista toimenpiteistä.

Eläintautilakia sovelletaan lain 2 §:n mukaan Suomen valtion rajat ylittäviin eläinten, eläimistä saatujen tuotteiden ja muiden eläintauteja levittävien esineiden siirtoihin, jollei asiasta säädetä rajatarkastuslaissa.

Rehulaki

Rehulakia sovelletaan eräin poikkeuksin rehuihin ja niiden käsittelyyn, rehualan toimijoihin sekä valvontaan kaikissa rehujen tuotanto-, valmistus- ja jakeluvaiheissa alkutuotannosta markkinoille saattamiseen ja käyttöön.

Ruokavirasto suunnittelee, ohjaa, kehittää ja suorittaa valtakunnallista rehuvalvontaa sekä huolehtii tiedottamisesta. Rehulaissa olevan viittaussäännöksen mukaan Euroopan unionin ulkopuolisista valtioista tuotavien eläinperäisten rehujen tuonnista ja tuonnin valvonnasta säädetään rajatarkastuslaissa.

Tulli valvoo rehulain 23 §:n mukaan Ruokaviraston ohella rehujen maahantuontia ja maastavientiä sekä kauttakuljetusta. Rajaeläinlääkärit huolehtivat lain mukaisesta valvonnasta eläinlääkinnällisissä rajatarkastuksissa.

Laki eläimistä saatavista sivutuotteista

Eläimistä saatavista sivutuotteista annettu laki koskee muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveysäännöistä annetun Euroopan unionin lainsäädännön täytäntöönpanoa. Eläimistä saataville sivutuotteille ja niistä johdetuille tuotteille asetettavista tuontiehdoista ja tuonnin valvonnasta silloin, kun tuotteet tuodaan Euroopan ulkopuolisista valtioista, säädetään eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain 2 §:n mukaan rajatarkastuslaissa.

Rikoslaki

Rikoslain (39/1889) 46 luvussa säädetään maahantuontiin ja maastavientiin liittyvistä rikoksista. Mainitun luvun 1 § koskee säännöstelyrikosta ja luvun 4 § salakuljetusta. Rikoslain 46 luvun 1 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaan, joka rikkoo tai yrittää rikkoa Euroopan unionin antamissa tuontia ja vientiä koskevissa asetuksissa säädettyä tai mainittujen säädösten nojalla annettua säännöstelymääräystä, on tuomittava säännöstelyrikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Rikoslain 46 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan, joka ilman asianmukaista lupaa taikka muuten tuontia tai vientiä koskevien säännösten tai määräysten vastaisesti tuo tai yrittää tuoda maahan taikka vie tai yrittää viedä maasta tavaraa, jonka tuonti tai vienti on kielletty tai edellyttää viranomaisen lupaa tai tarkastusta, on tuomittava salakuljetuksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Salakuljetuksesta tuomitaan pykälän 2 momentin mukaan myös se, joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta rajatarkastuslain tai sen nojalla annettujen säännösten tai yleisten tai yksittäistapausta koskevien määräysten vastaisesti tuo tai tahallaan yrittää tuoda maahan taikka kuljettaa, käsittelee tai säilyttää eläimiä tai tavaroita taikka laiminlyö velvollisuutensa tarkastuttaa eläimet tai tavarat.

Rikoslain 46 luvun 5 § koskee lievää salakuljetusta. Sen mukaan, jos salakuljetus, huomioon ottaen tavaran arvo tai määrä tai muut rikokseen liittyvät seikat, on kokonaisuutena arvostellen vähäinen, rikoksentehtyjä on tuomittava lievästä salakuljetuksesta sakkoon. Rikoslain 46 lukuun sisältyy myös tulliselvitysrikos (7 §), törkeä tulliselvitysrikos (8 §) ja lievä tulliselvitysrikos (9 §). Rikoslain 46 lukuun sisältyvän rajoitussäännöksen (15 §) mukaan 1—5, 7—10 ja 12 §:ssä tarkoitettuna rikoksena ei pidetä vähäistä ilmoittamis- tai tiedonantovelvollisuuden laiminlyöntiä eikä muuta vähäistä menettelytapamääräyksen rikkomista.

2.4 Kansainvälinen kehitys ja Euroopan unionin lainsäädäntö

2.4.1 Valvonta-asetus

Yleistä

Valvonta-asetus koskee elintarvike- ja rehulainsäädännön sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia, kasvien terveyttä ja kasvinsuojeluaineita koskevien sääntöjen soveltamisen varmistamista. Valvonta-asetuksen tarkoituksena on uudistaa, yhdenmukaistaa ja yksinkertaistaa virallista valvontaa. Valvonta-asetuksessa säädetään Euroopan unionin tason yhdenmukaisista säännöistä, joilla pyritään luomaan kattava ja johdonmukainen toimintatapa koko elintarvikeketjun viralliselle valvonnalle.

Elintarvikeketjun korkean tason säilyttäminen Euroopan unionissa riippuu siitä, kuinka tehokkaasti ja oikea-aikaisesti Euroopan unionin vaatimusten täytäntöönpanoa jäsenvaltioissa valvotaan. Valvonta-asetuksen mukaan toimivaltaisten viranomaisten olisi suoritettava virallista valvontaa säännöllisesti, riskiperusteisesti ja sopivalla tiheydellä kaikilla elintarvikeketjun turvallisuutta, laatua ja terveellisyyttä koskevan unionin lainsäädännön sääntelemillä aloilla ja kaikkien sen piiriin kuuluvien toimijoiden, toimien, eläinten ja tavaroiden osalta. Valvonta-asetuksella selkeytetään hallinnollista apua ja yhteistyötä koskevia sääntöjä lisäämällä niiden käytettävyyttä ja vaikuttavuutta välineinä puuttua valtioiden rajat ylittäviin tilanteisiin, joissa määräyksiä ei noudateta. Valvonta-asetuksen mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että toimivaltaisten viranomaisten käytettävissä on riittävät resurssit virallista valvontaa varten. Valvonta-asetuksessa säilytetään nykyinen pakollisten maksujen järjestelmä, ja se laajennetaan koskemaan suurinta osaa virallisesta valvonnasta. Valvonta-asetuksessa otetaan käyttöön myös muun muassa yhteiset ja kattavat säännöt Euroopan unionin ulkopuolisista maista tuotavien eläinten ja tavaroiden valvonnassa.

Toimivaltaisten viranomaisten nimeäminen

Jäsenvaltioiden on kullakin valvonta-asetuksen 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen sääntöjen sääntelemillä aloilla nimettävä toimivaltainen viranomainen tai toimivaltaiset viranomaiset, jolle tai joille ne siirtävät vastuun virallisen valvonnan ja muiden virallisten toimien järjestämisestä tai suorittamisesta.

Jäsenvaltioiden on myös varmistettava tehokas ja vaikuttava koordinointi kaikkien valvontaan osallistuvien viranomaisten kesken sekä virallisen valvonnan tai muiden virallisten toimien johdonmukaisuus ja vaikuttavuus. Jäsenvaltioiden on lisäksi nimettävä yksi viranomainen, jonka vastuulla on koordinoida yhteistyötä ja yhteydenpitoa komission ja muiden jäsenvaltioiden kanssa virallisen valvonnan ja muiden kullakin valvonta-asetuksen 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen sääntöjen sääntelemällä alalla suoritettujen virallisten toimien osalta.

Toimivaltaisilla viranomaisilla tarkoitetaan valvonta-asetuksessa jäsenvaltion keskusviranomaisia, jotka vastaavat virallisen valvonnan ja muiden virallisten toimien järjestämisestä valvonta-asetuksen 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen sääntöjen mukaisesti tai mitä tahansa muuta viranomaista, jolle tämä vastuu on siirretty.

Virallista valvontaa koskevista yleisistä vaatimuksista

Valvonta-asetuksen mukaan virallista valvontaa on suoritettava säännöllisesti, riskiperusteisesti ja sopivalla tiheydellä ottaen huomioon tunnistetut riskit, jotka liittyvät eläimiin tai tavaroihin, jotka voivat vaikuttaa elintarvikkeiden turvallisuuteen, eheyteen ja terveellisyyteen, tai

rehujen turvallisuuteen, eläinten terveyteen tai eläinten hyvinvointiin, kasvien terveyteen tai, kun on kyse muuntogeenisistä organismeista ja kasvinsuojeluaineista, jotka voivat vaikuttaa haitallisesti myös ympäristöön. Huomiota on kiinnitettävä toimijoiden toimintaan, näiden toimien tai toimintojen sijaintipaikkaan sekä sellaisten tuotteiden, prosessien, materiaalien tai aineiden käyttöön, jotka voivat aiheuttaa edellä tarkoitettun riskin.

Virallinen valvonta on suoritettava ilman ennakoilmoitusta, paitsi jos tällainen ilmoitus on tarpeen ja asianmukaisesti perusteltu virallisen valvonnan suorittamista varten. Virallista valvontaa suoritettaessa on mahdollisuuksien mukaan pyrittävä siihen, että hallinnollinen rasite ja toimijoiden liiketoimintaan kohdistuva haitta ovat mahdollisimman vähäisiä, kuitenkin ilman että tämä vaikuttaa kielteisesti valvonnan vaikuttavuuteen.

Virallista valvontaa on kohdistettava eläimiin ja tavaroihin kaikissa tuotannon, jalostuksen, jakelun ja käytön vaiheissa. Sitä on kohdistettava aineisiin, materiaaleihin tai muihin tavaroihin, jotka voivat vaikuttaa eläinten ja tavaroiden ominaisuuksiin tai terveyteen, ja myös siihen, ovatko ne sovellettavien vaatimusten mukaisia, kaikissa tuotannon, jalostuksen, jakelun ja käytön vaiheissa. Valvontaa on myös kohdistettava toimijoihin niiden toimien osalta, jotka koskevat muun muassa kuljetusvälineitä sekä asiaan liittyviä asiakirjoja. Toimijoista on laadittava luettelo ja se on pidettävä ajan tasalla. Jos tällainen luettelo tai rekisteri on jo olemassa muita tarkoituksia varten, sitä voidaan käyttää myös asetuksen täytäntöönpanoa koskeviin tarkoituksiin.

Valvonta-asetuksen mukaan virallinen valvonta on suoritettava mahdollisimman avoimesti, ja viranomaisten on vähintään kerran vuodessa saatettava julkisesti saataville virallisen valvonnan järjestämiseen ja sen suorittamiseen liittyvät asiaankuuluvat tiedot. Viranomaisten on lisäksi varmistettava eräiden tietojen julkaiseminen säännöllisesti ja nopeasti. Näitä tietoja ovat virallisten valvontatoimien tyyppi, lukumäärä ja tulos, säännösten noudattamista jättämiseen liittyvien havaittujen tapausten tyyppi ja lukumäärä, niiden tapausten tyyppi ja lukumäärä, joissa toimivaltaiset viranomaiset toteuttivat toimenpiteitä ja niiden tapausten tyyppi ja lukumäärä, joissa toimijalle on määrätty seuraamuksia.

Kaikesta virallisesta valvonnasta on laadittava kirjalliset dokumentit. Tiedot voivat olla myös sähköisessä muodossa. Tietoihin on sisällytettävä kuvaus virallisen valvonnan tarkoituksesta, maininta käytetyistä valvontamenetelmistä, valvonnan tulokset ja tarvittaessa maininta toimista, joita viranomaiset edellyttävät kyseisen toimijan toteuttavan virallisen valvonnan seurauksena.

Valvontaa koskeviin periaatteisiin sisältyy myös toimijoille osoitettuja velvoitteita. Toimijoiden on toimivaltaisten viranomaisten pyynnöstä annettava valvontaviranomaiselle mahdollisuus tutustua laitteisiin, kuljetusvälineisiin, tiloihin ja muihin toimijoiden valvonnassa oleviin paikkoihin ja niiden ympäristöön, toimijoiden sähköisiin tiedonhallintajärjestelmiin, toimijoiden valvonnassa oleviin eläimiin ja tavaroihin sekä asiakirjoihin ja muihin merkityksellisiin tietoihin.

Toimijoiden on myös virallisen valvonnan ja muiden virallisten toimien aikana avustettava valvontaviranomaista tämän tehtävien suorittamisessa ja toimittava yhteistyössä sen kanssa. Euroopan unioniin tulevasta eläinten tai tavaroiden lähetyksestä vastaavan toimijan on annettava kaikki eläimiä ja tavaroita koskevat tiedot viipymättä valvontaviranomaisen saataville paperilla tai sähköisessä muodossa.

Komissio voi vahvistaa täytäntöönpanoasetuksilla säännöt toimijoiden ja toimivaltaisten viranomaisten yhteistyöstä ja tiedonvaihdosta, joka liittyy eläinten ja tavaroiden tuloon ja pur-

kamiseen, jos se on tarpeen niiden täydellisen tunnistamisen varmistamista ja virallisen valvonnan tehokasta suorittamista varten.

Virallinen valvonta muiden eläinten ja tavaroiden osalta kuin niiden, joiden virallinen valvonta suoritetaan rajatarkastusasemilla

Valvonta-asetuksen 44 artiklan mukaan toimivaltaisten viranomaisten on valvonta-asetuksen 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen sääntöjen noudattamiseksi suoritettava Euroopan unioniin tulevien eläinten ja tavaroiden, joihin ei kohdisteta valvonta-asetuksen 47 artiklan mukaista rajatarkastusasemalla suoritettavaa virallista valvontaa tai joita ei ole tästä valvonta-asetuksen 48 artiklan nojalla vapautettu, virallista valvontaa säännöllisesti, riskiperusteisesti ja sopivalla tiheydellä. Tätä virallista valvontaa on suoritettava tarkoituksenmukaisessa paikassa Euroopan unionin tullialueella, mukaan luettuina Euroopan unionin saapumispaikka, rajatarkastusasema, paikka, jossa luovutus vapaaseen liikkeeseen tapahtuu, eläinten tai tavaroiden lähetyksestä vastaavan toimijan varasto ja tilat sekä määräpaikka.

Virallisen valvonnan kohteena rajatarkastusasemilla olevat ja siitä vapautetut eläimet ja tavarat

Valvonta-asetuksen 47 artiklassa nimetään ne eläinten ja tavaroiden luokat, joiden virallinen valvonta on niiden tuonnista aiheutuvan merkittävän riskin vuoksi suoritettava rajatarkastusasemalla. Tällaisia luokkia ovat:

- a) eläimet;
- b) eläinperäiset tuotteet, sukusolut ja alkiot sekä eläimistä saatavat sivutuotteet;
- c) eräät erikseen säännellyt kasvit, kasvituotteet ja muut tavarat;
- d) tietyistä kolmansista maista tulevat tavarat, joiden osalta komissio on päättänyt, että toimenpide, jossa edellytetään virallisen valvonnan tiheyden tilapäistä lisäämistä niiden tullessa unioniin, on tarpeen tunnetun tai kehittymässä olevan riskin vuoksi tai koska on näyttöä siitä, että sääntöjen laaja-alaista ja vakavaa noudattamatta jättämistä saattaa tapahtua;
- e) eläimet ja tavarat, joihin sovelletaan kiireellistä toimenpidettä;
- f) eläimet ja tavarat, joiden unioniin tulosta on vahvistettu edellytykset erikseen ja joissa edellytetään, että näiden edellytysten tai toimenpiteiden noudattaminen on varmistettava eläinten tai tavaroiden tullessa unioniin.

Komissio voi antaa valvonta-asetuksen nojalla delegoituja asetuksia, jotka koskevat edellä tarkoitettuihin eläinten ja tavaroiden luokkiin tehtäviä muutoksia. Näihin delegoituihin asetuksiin voidaan sisällyttää niin sanotut yhdistelmätuotteet, heinä ja oljet sekä muita sellaisia tuotteita, joissa esiintyy lisääntyviä riskejä. Komissio voi myös antaa valvonta-asetuksen 48 artiklan nojalla delegoituja asetuksia, joissa vahvistetaan, missä tapauksissa ja millä edellytyksin seuraavat eläinten ja tavaroiden luokat vapautetaan tarkastuksesta rajatarkastusasemalla. Näiden delegoitujen asetusten säännökset voivat koskea:

- a) tavaroita, jotka lähetetään kaupallisina näytteinä tai näyttelyesineinä näyttelyihin ja joita ei ole tarkoitus saattaa markkinoille;
- b) tieteellisiin tarkoituksiin tarkoitettuja eläimiä ja tavaroita;
- c) kansainvälistä liikennettä harjoittavissa kuljetusvälineissä olevia tavaroita, joita ei pureta ja jotka on tarkoitettu miehistön ja matkustajien kulutukseen;
- d) tavaroita, jotka kuuluvat matkustajien henkilökohtaisiin matkatavaroihin ja on tarkoitettu heidän henkilökohtaiseen kulutukseensa tai käyttöönsä;
- e) tavaroita, jotka lähetetään pieninä lähetyksinä yksityishenkilöille ja joita ei ole tarkoitus saattaa markkinoille;

- f) lemmikkieläimiä eräissä tapauksissa;
- g) tavaroita, joille on tehty erityiskäsittely ja jotka eivät ylitä kyseisissä delegoiduissa säädöksissä vahvistettavia enimmäismääriä;
- h) eläinten tai tavaroiden luokkia, joista aiheutuu vähäinen riski tai joista ei aiheudu erityistä riskiä ja joihin kohdistuva valvonta rajatarkastusasemilla ei sen vuoksi ole tarpeen.

Rajatarkastusasemien nimeämistä koskevat vaatimukset

Jäsenvaltioiden on nimettävä rajatarkastusasemia virallisen valvonnan suorittamiseksi yhden tai useamman valvonta-asetuksen 47 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun eläinten ja tavaroiden luokan osalta.

Jäsenvaltion on myös asetettava Internetiin saataville alueellaan sijaitsevien rajatarkastusasemien ajantasaiset luettelot, joissa annetaan kustakin rajatarkastusasemasta yhteystiedot, aukioloajat, tarkka sijainti ja se, onko kyseessä satama, lentoasema vai rautateiden tai maantien saapumispaikka sekä mainittava ne eläinten ja tavaroiden luokat, jotka sisältyvät sen nimeämisen piiriin. Vastaavat tiedot on annettava myös muista valvontapisteistä.

Valvonta-asetuksessa säädetään myös toiminnassa olevien rajavalvontapaikkojen nimeämisen peruuttamisesta ja niiden nimeämisestä uudelleen. Tämä koskee rajatarkastusasemia, muita valvontapisteitä, lopullisia määräpaikkoja ja matkustajien maahantulopaikkoja. Jäsenvaltiot voivat nimetä uudelleen nykyisten Euroopan unionin lainsäädännön säädösten mukaisia rajatarkastusasemia, jos valvonta-asetuksen vähimmäisvaatimukset täyttyvät.

Jos rajavalvontapaikat eivät enää täytä niille valvonta-asetuksessa asetettuja vaatimuksia, jäsenvaltioiden on peruutettava nimeäminen kaikkien tai tiettyjen eläinten ja tavaroiden luokkien osalta, joita nimeäminen koski ja poistettava kyseiset rajavalvontapaikat Internetissä ilmoitetusta luettelosta niiden eläinten ja tavaroiden luokkien osalta, joita koskeva nimeäminen on peruutettu. Jäsenvaltion on määrättävä rajavalvontapaikan toiminta keskeytettäväksi kaikkien tai tiettyjen eläinten ja tavaroiden luokkien osalta, jos toiminta saattaa johtaa ihmisten, eläinten tai kasvien terveydelle, eläinten hyvinvoinnille tai ympäristölle aiheutuvaan riskiin. Jos kyseessä on vakava riski, keskeyttäminen on tehtävä välittömästi.

Jäsenvaltioiden on välittömästi ilmoitettava komissiolle ja muille jäsenvaltioille rajavalvontapaikan nimeämisen mahdollisesta keskeyttämisestä ja peruuttamisesta sekä tällaisen keskeyttämisen tai peruuttamisen syistä.

Toimenpiteet silloin, kun Euroopan unioniin saapuvien eläinten ja tavaroiden kohdalla epäillään, että säännöksiä ei noudateta, ja silloin, kun säännöksiä ei noudateta.

Valvonta-asetuksen 65 artikla koskee säännösten noudattamatta jättämistä koskevaa epäilyä ja tehostettua virallista valvontaa. Valvonta-asetuksen 65 artiklan 1 kohdan mukaan, kun epäillään, että valvonta-asetuksen 44 artiklan 1 kohdassa ja 47 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen eläinten ja tavaroiden luokkien lähetykset eivät ole valvonta-asetuksen 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen sääntöjen mukaisia, toimivaltaisten viranomaisten on suoritettava virallista valvontaa epäilyksen vahvistamiseksi tai poistamiseksi.

Valvontaviranomaisen on kohdistettava virallista valvontaa myös lähetyksiin, jotka eivät toimijan ilmoituksen mukaan muodostu valvonta-asetuksen 47 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen eläinten ja tavaroiden luokista, kun on syytä uskoa, että lähetykseen sisältyy kyseisiä eläinten tai tavaroiden luokkia. Toimivaltaisten viranomaisten on pidätettävä edellä tarkoitettuja eläimiä tai tavaroita odotettaessa virallisen valvonnan tuloksia. Tarvittaessa eläimet tai tavarat on eristet-

tävä tai asetettava karanteeniin ja eläimet on laitettava eläinsuojiiin ja niille on annettava ruokaa ja vettä ja tarvittavaa hoitoa, kunnes tulokset saadaan.

Jos toimivaltaisilla viranomaisilla on syytä epäillä eläimen tai tavarän lähetyksestä vastaavaa toimijaa petollisista tai vilpillisistä käytännöistä tai jos virallisessa valvonnassa ilmenee perusteita uskoa, että valvonta-asetuksen 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja sääntöjä on vakavasti tai toistuvasti rikottu, niiden on tarvittaessa tehostettava samaa alkuperää olevien tai samaan käyttöön tarkoitettujen eläinten tai tavaröiden virallista valvontaa.

Valvontaviranomaisten on pidätettävä sellaiset unioniin tulevat eläimet tai tavarat, jotka eivät täytä valvonta-asetuksen 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja sääntöjä, ja evättävä niiltä pääsy unioniin. Eläin tai tavara on tarpeen mukaan eristettävä tai asetettava karanteeniin. Jos mahdollista, viranomaisten on otettava huomioon myös se, onko tiettyntyyppisistä eläimistä tai tavaröista syytä pitää erityistä huolta.

Jos eläin tai tavara ei täytä tuonnille asettavia vaatimuksia, valvontaviranomaisen on viipymättä määrättävä, että eläimen tai tavarän lähetyksestä vastaava toimija hävittää eläimen tai tavarän, lähettää eläimen tai tavarän edelleen Euroopan unionin ulkopuolelle tai saattaa eläimen tai tavarän erityiskäsittelyyn tai minkä tahansa muun toimenpiteen kohteeksi, joka on tarpeen valvonta-asetuksen 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen sääntöjen noudattamisen varmistamiseksi. Tähän sisältyy myös eräitä poikkeuksia. Valvontaviranomainen voi poikkeuksellisesti antaa luvan, jonka nojalla toimi kohdistetaan ainoastaan eläimen tai tavarän lähetyksen tiettyyn osaan edellyttäen, että osittainen hävittäminen, edelleen lähettäminen, erityiskäsittely tai muu toimenpide on sellainen, että sillä varmistetaan sääntöjen sellainen noudattaminen, josta ei aiheudu riskiä.

Ennen määräyksen antamista valvontaviranomaisen on kuultava toimijaa, paitsi jos tarvitaan välittömiä toimia ihmisten, eläinten ja kasvien terveydelle, eläinten hyvinvoinnille tai ympäristölle aiheutuviin riskeihin reagoimiseksi. Eläimen tai tavarän lähetyksestä vastaava toimija on velvollinen huolehtimaan toimenpiteistä aiheutuvista kustannuksista.

Valvonta-asetuksen 67 artiklassa säädetään kolmansista maista Euroopan unioniin tulevien, riskin aiheuttavien eläinten tai tavaröiden osalta toteutettavista toimenpiteistä. Mainitun artiklan mukaan, jos virallisen valvonnan perusteella osoitetaan, että eläimestä tai tavarasta aiheutuu riski ihmisten, eläinten tai kasvien terveydelle, eläinten hyvinvoinnille tai ympäristölle, tällainen eläin tai tavara on eristettävä tai asetettava karanteeniin kunnes mahdollinen myöhempi päätös tehdään.

Toimivaltaisten viranomaisten on pidettävä kyseinen eläin tai tavara virallisesti pidätettynä ja viipymättä määrättävä, että eläimen tai tavarän lähetyksestä vastaava toimija hävittää eläimen tai tavarän valvonta-asetuksen 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen sääntöjen mukaisesti toteutetaan kaikki toimenpiteet, jotka ovat tarpeen ihmisten, eläinten tai kasvien terveyden, eläinten hyvinvoinnin tai ympäristön suojelemiseksi, ja siltä osin kuin on kyse elävistä eläimistä, erityisesti myös niiden sääntöjen mukaisesti, joilla pyritään varjelemaan eläimiä vältettävissä olevalta kivulta, tuskalta tai kärsimykseltä tai saattaa eläimen tai tavarän erityiskäsittelyyn valvonta-asetuksen 71 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaisesti. Toimenpiteet on tehtävä eläimen tai tavarän lähetyksestä vastaavan toimijan kustannuksella.

Kolmansista maista Euroopan unioniin tulevien säännöstenvastaisten eläinten ja tavaröiden osalta toimivaltaisten viranomaisten on valvonta-asetuksen 68 artiklan mukaan myös mitätöitävä sellaisten eläinten tai tavaröiden mukana seuraavat viralliset todistukset ja tapauksen mukaan muut asiaankuuluvat asiakirjat, joiden osalta on toteutettu toimenpiteitä. Tämän tarkoi-

tuksena on varmistaa, ettei Euroopan unioniin ole mahdollista tuoda uudelleen eläimiä tai tavaroita, joiden pääsy Euroopan unioniin on evätty.

Eläimen tai tavarahan lähetyksestä vastaavan toimijan on valvonta-asetuksen 69 artiklan mukaan toteutettava kaikki viranomaisten määräämät toimenpiteet viipymättä ja viimeistään 60 päivän kuluessa päivästä, jona toimivaltaiset viranomaiset ilmoittivat kyseiselle toimijalle päätöksensä. Viranomaiset voivat määritellä myös lyhyemmän määräajan. Jos kyseinen toimija ei ole määräajan päätyttyä ryhtynyt toimeen, toimivaltaisten viranomaisten on määrättävä eläin tai tavara hävitettäväksi tai muun asianmukaisen toimenpiteen kohteeksi. Myös valvonta-asetuksen 69 artiklassa tarkoitettujen toimenpiteiden tehdään eläinten tai tavaroiden lähetyksestä vastaavan toimijan kustannuksella.

Euroopan unioniin tulevien eläinten ja tavaroiden virallisesta valvonnasta perittävät maksut

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että käytettävissä on riittävät taloudelliset resurssit virallisen valvonnan ja muiden virallisten toimien suorittamiseen. Jäsenvaltioiden tulee periä rajatarkastusasemilla ja muissa valvontapisteissä suoritettua virallisesta valvonnasta maksu toimijalta. Myös muusta virallisesta valvonnasta voidaan periä maksu. Maksuilla on tarkoitus kattaa valvonnasta aiheutuneet kustannukset. Maksut vastaavat joko valvonta-asetuksessa määritellyllä tavalla laskettujen kustannusten tasoa tai valvonta-asetuksen liitteessä säädettyjä määriä. Valvonta-asetuksessa määritellään, mistä kaikesta valvonnasta aiheutuneet kustannukset on katettava. Eräissä tapauksissa jäsenvaltiot voivat myös pienentää maksun suuruutta, kun se tehdään puolueettomasti ja syrjimättömästi perusteiden perusteella. Jäsenvaltiot voivat päättää myös määrästä, jota pienempiä maksuja ei peritä, jos maksujen periminen on taloudellisesti kannattamatonta ottaen huomioon perimisestä koituvat kustannukset ja maksuista koituva kokonaistulo. Kustannuksia laskettaessa otetaan huomioon muun muassa viralliseen valvontaan osallistuvan henkilöstön, tuki- ja hallintohenkilöstön mukaan lukien, palkat, sosiaaliturva-, eläke- ja vakuutuskustannukset sekä tilojen ja laitteiden kustannukset, kuten ylläpito- ja vakuutuskustannukset.

Perittävät maksut vahvistetaan joko kiinteämääräisiksi toimivaltaisille viranomaisille tietyllä ajanjaksolla aiheutuvien virallisen valvonnan kokonaiskustannusten perusteella, jolloin niitä on sovellettava kaikkiin toimijoihin, tai maksut lasketaan kunkin yksittäisen virallisen valvontatoimen tosiasiallisten kustannusten perusteella, jolloin niitä on sovellettava tällaisen virallisen valvonnan kohteena oleviin toimijoihin.

2.4.2 Virallista valvontaa koskevat täytäntöönpanoasetukset ja delegoidut asetukset

Valvonta-asetukseen sisältyy erittäin paljon valtuutuksia komissiolle säätää viralliseen valvontaan liittyvistä menettelyistä delegoidulla asetuksella tai antaa valvonta-asetukseen liittyviä täytäntöönpanoasetuksia. Delegoidut asetukset annetaan valvonta-asetuksen 144 artiklan mukaisesti ja täytäntöönpanoasetukset valvonta-asetuksen 145 artiklan mukaisesti.

Valvonta-asetuksen II osaston V lukuun, joka koskee Euroopan unioniin tulevien eläinten ja tavaroiden virallista valvontaa, sisältyvien valtuuksien tarkoituksena on täydentää valvonta-asetuksen menettelyjä ja valvontapaikkoja koskevia vaatimuksia.

Valvonta-asetuksen 18 artiklan f kohdan nojalla täytäntöönpanoasetuksella säädetään vaatimuksia niiden kalastustuotteiden, jotka kalastetaan Euroopan unionin lipun alla purjehtivalla kalastusaluksella ja jotka tuodaan Euroopan unionin alueelle jonkin kolmannen maan kautta, tuontieriltä vaadittavasta terveystodistuksesta, välivarastointipaikkoina toimivien varastojen hyväksynnästä, kalastustuotteet Euroopan unionin alueelle tuovan kalastusaluksen hyväksynnästä sekä kalastusaluksilta purettavien kalastussaaliiden valvonnasta.

Valvonta-asetuksen 126 artiklan 1 kohdan nojalla annettavalla delegoidulla asetuksella säädetään ihmisravinnoksi tuotavien elävien eläinten sekä eläinperäisten elintarvikkeiden tuontiedellytyksistä ja –vaatimuksista. Tällä delegoidulla asetuksella täydennetään tiettyjen ihmisravinnoksi tarkoitettujen elintarvikkeiden Euroopan unioniin tuloa koskevia valvonta-asetuksen mukaisia vaatimuksia ja varmistetaan, että lähetykset ovat kansanterveyttä koskevien Euroopan unionin lainsäädännössä vahvistettujen vaatimusten tai vähintään niitä vastaaviksi todettujen vaatimusten mukaisia. Kyseiset tuontivaatimukset kattavat tuontiin sallittujen kolmansien maiden tai niiden alueiden luetteloiden laatimista koskevia vaatimuksia ja vaatimuksen siitä, että tuotteet on saatu, valmistettu tai lähetetty laitoksista, jotka täyttävät valvonta-asetuksen mukaiset vaatimukset. Lisäksi lähetysten mukana on oltava asianmukaiset viralliset todistukset, joilla vahvistetaan ihmisravinnoksi tuotavien eläinten ja eläinperäisten elintarvikkeiden olevan Euroopan unionissa sovellettavien vaatimusten mukaisia. Tämä vaatimus vastaa pitkälti nykyistä lainsäädäntöä.

Valvonta-asetuksen 127 artiklan 2 kohdan nojalla annettavalla täytäntöönpanoasetuksella säädetään luetteloista niistä kolmansista maista ja alueista, joista on sallittua tuoda eläinperäisiä elintarvikkeita Euroopan unionin alueelle. Tämä täytäntöönpanoasetus tuontiin sallituista maista vastaa pitkälti nykyistä lainsäädäntöä, sillä erotuksella, että mainitussa täytäntöönpanoasetuksessa säädetään ensimmäistä kertaa tuontiin sallituista maista ihmisravinnoksi tarkoitettun matelijoiden lihan ja lihavalmisteiden sekä hyönteisten ja hyönteistuotteiden osalta.

Valvonta-asetuksen 126 artiklan 3 kohdan ja 90 artiklan ensimmäisen kappaleen a, c ja e kohtien nojalla annettavalla täytäntöönpanoasetuksella säädetään eläinperäisten elintarvikkeiden tuontieriltä vaadittavien virallisten todistusten malleista ja edellä mainittujen virallisten todistusten myöntämissäännöistä, peruuttamisista ja menettelyistä sekä todistusten muodosta. Edellä sanottu vastaa pitkälti nykyistä lainsäädäntöä. Täytäntöönpanoasetuksella lisätään kuitenkin lainsäädäntöön Euroopan unionin yhtenäiset todistusmallit tällä hetkellä tuontiehtojen osalta harmonisoimattomille tuotteille, kuten ihmisravinnoksi tarkoitettulle matelijoiden lihalle ja lihavalmisteille sekä hyönteisille ja hyönteistuotteille.

2.4.3 Lemmikkieläinasetus

Lemmikkieläinasetusta sovelletaan lemmikkieläinten muihin kuin kaupallisiin siirtoihin kolmannesta maasta jäsenvaltioon. Kaupallisessa tuonnissa tai jos lemmikkieläinten säädetty lukumäärä ylittyy, eläimet on ohjattava rajatarkastusasemalla suoritettavaan viralliseen valvontaan. Muutoin omistajalla tai tämän edustajalla saa olla mukanaan pääsääntöisesti enintään viisi lemmikkieläintä. Tämä määrä voi olla suurempi vain, jos maahantulon tarkoituksena on osallistuminen kilpailuihin, näyttelyihin, urheilutapahtumiin tai niihin liittyvään koulutukseen. Tiettyjen lemmikkieläinasetuksessa lueteltujen eläinlajien tuominen jäsenvaltioon sallitaan vain jäsenvaltioiden nimeämien matkustajien maahantuloaikojen kautta.

Lemmikkieläinten tuonnille asetetaan lemmikkieläinasetuksessa lisäksi vaatimuksia, jotka koskevat muun muassa lemmikkieläinten merkitsemistä, rokottamista, loishäätöä ja tunnistusasiakirjoja. Toimivaltainen viranomainen tarkastaa nimetyssä matkustajien maahantuloaikassa, että nämä vaatimukset täyttyvät. Tarkastuksen suorittavilla viranomaisilla tulee olla riittävät tiedot tehtävän hoitamiseksi ja heidän tulee pitää kirjaa tarkastuksista. Eläimen tunnistusasiakirjaan tulee myös tehdä tarvittavat tarkastusta koskevat merkinnät silloin, kun lemmikkieläin on tarkoitettu kuljettaa edelleen toiseen jäsenvaltioon.

Lemmikkieläinasetuksessa säädetään myös toimenpiteistä, joihin viranomaisen on ryhdyttävä silloin, kun lemmikkieläin ei täytä säädettyjä tuontiedellytyksiä. Viranomaisen on sijoitettava lemmikkieläimet virallisen valvonnan alaiseen eristykseen, kunnes ne joko palautetaan niiden

lähetyksvaltiooon tai -alueelle, tai tehdään jokin muu hallinnollinen päätös. Toimenpiteet tehdään omistajan kustannuksella.

2.4.4 Nykytilan arviointi

Valvonta-asetuksella kumotaan Euroopan unionin ulkorajalla tapahtuvan valvonnan pääosin direktiivipohjainen sääntely, johon muun muassa rajatarkastuslaki ja sen nojalla annettu sääntely pitkälti perustuu.

Valvonta-asetuksen täytäntöönpanon asettamat vaatimukset edellyttävät perustuslain mukaan laintasoista sääntelyä. Valvonta-asetuksen soveltamisen alkamisen jälkeen kansallisia lakeja ei voida soveltaa niiltä osin kuin sääntely kuuluu asetuksen soveltamisalaan. Valvonta-asetuksen toimeenpano edellyttää kuitenkin täydentävää sääntelyä muun muassa toimivaltaisista viranomaisista. Valvonta-asetus edellyttää muutoksia myös kaikkiin maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan lakeihin, jotka kuuluvat valvonta-asetuksen soveltamisalaan. Muutostarve koskee siis lähtökohtaisesti kaikkia niitä kansallisia lakeja, joiden soveltamisala liittyy valvonta-asetuksen 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin sääntöihin. Valvonta-asetus edellyttäisi käytännössä myös esimerkiksi rajatarkastuslain kokonaisuudistusta. Voimassa oleva rajatarkastuslaki ei kaikilta osin täytä myöskään esimerkiksi perustuslain asettamia vaatimuksia.

3 Esityksen tavoitteet, toteuttamisvaihtoehdot ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet ja toteuttamisvaihtoehdot

Tämän esityksen yleisenä tavoitteena on säätää mahdollisimman selkeällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla valvonta-asetusta täydentävästä kansallisesta lainsäädännöstä Euroopan unioniin tapahtuvan tuonnin valvonnassa.

Sääntelyn toteuttamisvaihtoehtoja on lähtökohtaisesti vain kaksi. Tarvittava sääntely voidaan toteuttaa muuttamalla jaksossa 1 (Johdanto) mainittuja lakeja siten, että niihin kaikkiin erikseen sisällytettäisiin valvonta-asetuksen toimeenpanon edellyttämät täydentävät säännökset tuonnin valvonnassa. Sääntely voidaan toteuttaa myös siten, että säädettäisiin mahdollisimman kattava yleinen tuonnin valvontaa koskeva laki ja muihin lakeihin otettaisiin vain tätä tarkoittavat viittaus- ja muut välttämättömät säännökset. Säättämismvaihtoehtoja arvioitaessa on päädytty ehdottamaan valvontaa koskevien säännösten keskittämistä tuonnin valvontaa koskevaan yleiseen lakiin, jonka soveltamisala määräytyisi lähtökohtaisesti valvonta-asetuksen soveltamisalan mukaisesti. Eläinten ja tavaroiden tuonnin valvonta toteutetaan unionin ulkorajalla ennen kuin eläimet tai tavarat vapautetaan markkinoille tai muuhun käyttöön. Tämä muodostaa selkeän valvontakokonaisuuden, jota sen laajuudesta johtuen on perusteltua käsitellä omalla virallisella valvontaan liittyvänä toimintona.

Tavoitteen toteuttamiseksi ehdotetaan säädettäväksi tuontivalvontalaki, jossa säädettäisiin mahdollisimman kattavasti eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta. Koska valvonta-asetus ja lemmikkieläinasetus ovat jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä, niitä olisi säännöksiä sovellettaessa luettava rinnan ehdotetun tuontivalvontalain kanssa. Euroopan unionin asetukset sisältävät varsinaiset aineelliset säännökset tuontivalvonnassa noudatettavista menettelyistä.

Esityksen tavoitteena on myös muutoin selkeyttää viranomaisten tehtäviä tuontivalvonnassa sekä tuontivaatimuksia koskevaa sääntelyä kansallisen liikkumavaran puitteissa. Viimeksi mainittu toteutettaisiin sisällyttämällä tarvittavat kansalliset tuontivaatimukset niihin lakeihin, joissa eläimelle tai tavaralle asetetaan muutoinkin vaatimuksia.

3.2 Keskeiset ehdotukset

3.2.1 Tuontivalvontalain soveltamisala ja sisältö

Tuontivalvontalakea sovellettaisiin viralliseen valvontaan, jota suoritetaan valvonta-asetuksen 1 artiklan 2 kohdan a—f ja j alakohdissa vahvistettujen vaatimusten noudattamisen todentamiseksi tuotaessa eläimiä ja eräitä tavaroita Euroopan unionin alueelle. Tuontivalvontalake koskisi siis vain tuonnin yhteydessä suoritettavaa virallista valvontaa. Valvottavat vaatimukset koskisivat elintarviketurvallisuutta sekä elintarvikkeiden laatua ja terveellisyyttä, muuntogeenisiä organismeja, rehuja ja rehuturvallisuutta, eläinten terveyttä, eläimistä saatavia sivutuotteita ja niistä johdettuja sekä tuotteista aiheutuvia riskejä ihmisten ja eläinten terveydelle, eläinten hyvinvointia sekä tuotteiden suojattuja alkuperävaatimuksia, suojattuja maantieteellisiä merkintöjä ja aitojen perinteisten tuotteiden käyttöä ja merkintöjä.

Tuontivalvontalain soveltamisala ei kattaisi suojatoimenpiteitä kasvintuhoojien torjumiseksi, joista säädetään tällä hetkellä kasvinterveyden suojelemisesta annetussa laissa (702/2003), jolla täydennetään kasvintuhoojien vastaisista suojatoimenpiteistä annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/2031 (kasvinterveysasetus). Kasvinterveysasetuksessa säädetään varsin kattavasti toimivaltaisista viranomaisista ja toimenpiteistä kasvintuhoojien torjumiseksi. Eduskunnan käsiteltävänä on parhaillaan hallituksen esitys eduskunnalle kasvinterveyslaiksi sekä laiksi sakan täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta (HE 112019 vp), johon sisältyy ehdotus uudeksi kasvinterveyslaiksi, jolla kumottaisiin laki 702/2003. Näin ollen myös valvonta-asetusta täydentävät, kasvien terveyteen liittyvät säännökset on perusteltua antaa kaikilta osin uudessa kasvinterveyslaissa. Tuontivalvontalain soveltamisala ei myöskään kattaisi valvonta-asetuksen 1 artiklan 2 kohdan h alakohdan tarkoittamia kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattamista ja käyttöä ja torjunta-aineiden kestäväää käyttöä koskevia vaatimuksia, joiden valvonnasta säädetään kasvinsuojeluaineista annetussa laissa (1563/2011). Edellä mainitun lain mukainen pääasiallinen valvontaviranomainen on Ruokaviraston sijaan Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes), joten kasvinsuojeluaineiden valvonnasta on tarkoituksenmukaista säätää erikseen. Tuontivalvontalain soveltamisalasta rajattaisiin tässä vaiheessa pois myös luonnonmukaista tuotantoa ja luonnonmukaisten tuotteiden merkintöjä koskevat vaatimukset, joista säädetään luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta annetussa laissa (294/2015). Luonnonmukaista tuotantoa ja luonnonmukaisten tuotteiden merkintöjä koskevien vaatimusten valvonnan järjestäminen tulee uudelleenarvioitavaksi Euroopan unionin luomulainsäädännön kokonaisuudistuksen myötä vuoden 2021 alussa. Luonnonmukaisesta tuotannosta ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden merkinnöistä ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 834/2007 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/848 soveltamisen myötä luonnonmukaista tuotantoa ja luonnonmukaisten tuotteiden merkintöjä koskevien vaatimusten valvonta siirtyy tehtäväksi Euroopan unionin ulkorajan rajatarkastusasemilla nykyisen määränpääjäsenmaissa suoritettavan valvonnan sijaan.

Tuontivalvontalakea sovellettaisiin muuntogeenisten organismien osalta ainoastaan valvonta-asetuksen 1 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettuun viralliseen valvontaan, jota suoritetaan muuntogeenisten organismien tarkoituksellista levittämistä ympäristöön elintarvikkeiden ja rehujen tuotantoa varten koskevan lainsäädännön noudattamisen todentamiseksi. Valvonta-asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle jäävien muuntogeenisten organismien tuonnista säädetään geenitekniikkalaissa (377/1995). Geenitekniikkalain soveltamisalaan kuuluvaa muuntogeenisten organismien tuontia koskevissa rikkomuksissa toimivaltainen viranomainen on geenitekniikan lautakunta. Geenitekniikan lautakunnan tehtäviin kuuluu myös toimia muuntogeenisten organismien valtioiden rajat ylittävistä siirroista annetun Euroopan parlamentin ja neu-

voston asetuksen (EY) N:o 1946/2003 sekä Cartagenan bioturvallisuuspöytäkirjassa tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena.

Tuontivalvontalakea sovellettaisiin myös kansallisten tuontivaatimusten valvontaan siltä osin kuin valvontaa kohdistetaan lain soveltamisalaan kuuluviin eläimiin tai tavaroihin. Kansallisiin tuontivaatimuksiin luetaan kuuluviksi sekä Euroopan unionin lainsäädännössä edellytetyt kansalliset täytäntöönpanosäännökset, että unionin lainsäädännön puuttuessa tietyin edellytyksin annettavat kansalliset täydentävät säännökset. Euroopan unioniin tuotavia eläimiä ja tavaroita koskeva lainsäädäntö on lähes kokonaan harmonisoitua, joten kansallisten täydentävien säännösten antaminen on käytännössä hyvin vähäistä. Tuontivalvontalailla laajennettaisiin valvonta-asetus koskemaan myös kansallisten tuontivaatimusten valvontaa silloin, kun nämä tuontivaatimukset koskevat tuontivalvontalain soveltamisalaan kuuluvia sääntöjä ja eläinten ja tavaroiden luokkia.

Muutoin ehdotettuun tuontivalvontalakiin sisältyisi valvonta-asetuksen täytäntöönpanon edellyttämät täydentävät säännökset valvontapaikkojen nimeämisestä, valvontaviranomaisista, valvontasuunnitelmasta, valvontaviranomaisten tiedonsaantioikeudesta, viranomaisten toisilleen antamasta virka-avusta, pakkokeinoista ja seuraamuksista sekä muutoksenhausta. Sääntelyn selkeyden vuoksi tuontivalvontalakiin otettaisiin myös joitain viittauksia Euroopan unionin lainsäädännössä jo säädettyyn ja sen nojalla sovellettavaan menettelyyn. Tämä helpottaa kokonaisuuden hahmottamista ja valvontaa koskevien säännösten käytäntöön soveltamista.

3.2.2 Viranomaisten tehtäviä koskeva sääntely

Maa- ja metsätalousministeriön tehtävänä olisi tuontivalvontalainsäädännön täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja valvonta. Maa- ja metsätalousministeriö nimeäisi myös valvontapaikat. Varsinaisen valvonnan kannalta keskeiset viranomaiset olisivat nykyiseen tapaan Ruokavirasto ja Tulli. Viranomaisten tehtävät tai työnjako eivät käytännössä muuttuisi nykyisestä. Viranomaisten tehtäviä koskeva sääntely toteutettaisiin siten, että tehtävät, joita ei nimenomaisesti osoiteta Tullille tai muulle viranomaiselle, hoitaisi Ruokavirasto. Tällä menettelyllä varmistettaisiin, että valvova viranomainen olisi osoitettavissa kaikissa tuonnin valvontaan liittyvissä kysymyksissä.

Tuontivalvontalakeissa säädettäisiin lisäksi toimivaltaisista valvontaviranomaisista eräissä erityistilanteissa, jotka koskisivat kolmansien maiden lipun alla purjehtivan kalastusaluksen kalasaaliille lastin purkamisen yhteydessä suoritettavaa valvontaa ja rajatarkastusasemalta määränpäälaitokseen siirrettävän karvapeitteisen riistan tarkastamisesta huolehtivaa viranomaista. Tuontivalvontalakiin sisältyisi myös eräitä tuonnin tehokkaan valvonnan kannalta välttämättömiä virka-apua koskevia säännöksiä.

3.2.3 Kansalliset tuontivaatimukset

Rajatarkastuslaki on ollut keskeinen eläinten sekä eläinperäisten tuotteiden ja tavaroiden tuontivalvontaa koskeva laki. Lisäksi rajatarkastuslakiin sisältyy mahdollisuus säätää maa- ja metsätalousministeriön asetuksilla lain soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden ja tavaroiden tuonnin ehdoista, ottaen kuitenkin huomioon Euroopan unionin lainsäädännön asettamat reunaehdot.

Valvonta-asetuksen soveltamisala on erittäin laaja jo pelkästään tuonnin valvonnan osalta. Tämän vuoksi on tarkoituksenmukaisinta, että ehdotetussa tuontivalvontalakeissa säädettäisiin vain tuonnin valvontaan liittyvistä kysymyksistä. Tuotteiden tuontia kolmansista maista koskevat aineelliset vaatimukset ja edellytykset, siltä osin kuin niistä tulee tai voidaan säätää kansallisesti, keskitettäisiin näitä vaatimuksia muutoinkin koskeviin aineellisiin säädöksiin. Käy-

tännössä tämä koskisi eläintautilain ja eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain soveltamisalaan kuuluvaa tuontia Euroopan unioniin. Mainittuihin lakeihin sisällytettäisiin tuonnin edellytyksiä koskevat perussäännökset ja tuonnin yksityiskohtaisten ehtojen määrittämistä varten tarvittavat asetuksenantovaltuudet. Näin ollen kaikki eläintä tai kyseessä olevaa tavaraa koskevat vaatimukset sisältyisivät myös tuontivaatimusten osalta asianomaiseen aineellisia säännöksiä sisältävään lakiin. Sääntely selkeyttäisi vaatimusten soveltamista käyttäjälähtöisellä tavalla, ja näin helpottaisi myös toimijaa, jolla olisi suoraan laista nähtävissä eläimelle tai tavaralle asetettavat vaatimukset myös tuonnin osalta.

3.2.4 Seuraamuksia koskeva sääntely

Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate edellyttää, että tekojen tai laiminlyöntien rangaistavuudesta säädetään laissa. Rajatarkastuslain 27 § koskee rangaistuksia ja sen 1 momentissa on viittaussäännös, joka koskee vastoin lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä tehtyä salakuljetusta. Rangaistus salakuljetuksesta säädetään rikoslain 46 luvun 4 §:n 2 momentissa. Tuontivalvontalakiin sisällytettäisiin myös viittaussäännös säännöstelyrikoksen rangaistavuudesta rikoslain 46 luvun 1 §:n 1 momentin 7 kohdassa, joka koskee Euroopan unionin tuontia ja vientiä koskevien asetusten rikkomista ja rikkomisen yritystä.

Rajatarkastuslain 27 § sisältää lisäksi sakkouhkaisen rikkomussäännöksen. Sen mukaan, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö laissa tarkoitetun tuontierää koskevan kirjanpito-velvollisuutensa, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetun lain rikkomisesta sakkoon. Rangaistussäännös on siis varsin suppea, sillä se koskee vain kirjanpidon laiminlyöntiä. Tuonnin valvonnasta ja toimijan tähän liittyvistä velvoitteista säädetäisiin jatkossa valvonta-asetuksessa. Mainitusta sakkouhkaisesta rangaistussääntelystä luovuttaisiin. Uutena seuraamuksena otettaisiin käyttöön tuontivalvonnan seuraamusmaksu, jonka Ruokavirasto ja Tulli voisivat määrätä tietyistä rikkomuksista. Vastaava menettely on sisällytetty lainsäädäntöön jo muun muassa siemenlain (600/2019) 35 §:ssä. Vastaava ehdotus sisältyy myös kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain kokonaisuudistusta koskevaan hallitukseen esitykseen (HE 11/2019 vp).

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Vaikutukset julkiseen talouteen ja organisaatiovaikutukset

4.1.1 Yleistä

Esityksellä ei ole mainittavia taloudellisia tai yhteiskunnallisia vaikutuksia. Tuonnin valvontaan kohdistuvat vaikutukset tulevat suoraan valvonta-asetuksessa asetetuista vaatimuksista ja valvonta-asetuksessa viranomaisille asetetuista toimintavelvoitteista. Ehdotetuilla laeilla ei ole myöskään valtion talousarvioon kohdistuvia vaikutuksia.

Ehdotuksen mukaan toimivaltaisina viranomaisina toimisivat nykyiseen tapaan pääosin Ruokavirasto ja Tulli. Tuontivalvontalakiin ehdotetun 7 §:n mukaan kunnan elintarvikevalvontaviranomainen olisi toimivaltainen valvontaviranomainen purkamispaikoissa, joissa kolmansien maiden lipun alla purjehtivien alusten kalastusmaalit voitaisiin purkaa. Rajatarkastuslain voimassaoloaikana eli yli kahteenkymmeneen vuoteen yhtään kolmannesta maasta peräisin olevaa alusta ei ole purettu hyväksytyssä satamassa. Tuontivalvontalain 7 § sisältäisi myös säännöksen koskien nylkemättömien karvapeitteisten eläinten ruhoja, jotka päästettäisiin rajatarkastusasemalta määräpaikkaan, jossa elintarvikelain mukainen määräpäänä olevaa laitosta valvova viranomainen suorittaisi tarkastuksen loppuun. Tämäkin mainittu säännös sisältyy jo nykyisin voimassa olevaan Euroopan unionin lainsäädäntöön eikä sen soveltamiseen ole kos-

kaan ollut tarvetta. Näin ollen Ruokavirastolle tai Tullille ei siten käytännössä olisi aiheutunut mitään lisätyötä.

Myös esitykseen sisältyvät eräät kansalliset säännökset tuonnin ehdoista olisivat voimassa olevan rajatarkastuslain mukaisia eikä niistä aiheudu lisäystä viranomaisten tehtäviin tai vaikutusta alan toimijoihin.

4.1.2 Virka-apua koskeva sääntely

Tuontivalvontalain 12 §:ään sisältyisi säännökset Ruokaviraston virka-avusta Tullille sekä kunnaneläinlääkärin virka-avusta Ruokavirastolle ja Tullille. Ruokaviraston Tullille antama virka-apu rajoittuisi erityisissä valvontatehtävissä — kuten lemmikkieläinten tuontiin kohdistuvissa valvontaiskuissa — avustamiseen. Kunnaneläinlääkärin antama virka-apu koskisi lähinnä lemmikkieläinasetuksen 35 artiklan mukaista tilannetta, kun Tulli on tekemässään tarkastuksessa todennut, ettei lemmikkieläin täytä asetettuja tuontivaatimuksia. Tullin on tällöin kuultava virkaeläinlääkärinä ennen kuin päättää eläimen palauttamisesta, asettamisesta eritykseen tai määräämisestä lopetettavaksi. Virka-avun antamista edellyttäviä tapauksia on vuosittain ollut vain muutamia. Virka-avun antamisesta ei näin ollen aiheutuisi mainittavaa lisäystä kunnaneläinlääkärin tehtäviin.

Mainittavaa lisäystä kunnaneläinlääkärille ei myöskään aiheutuisi virka-avusta tai tehtävistä, jotka koskisivat virka-apua tai toimenpiteitä sellaisessa tilanteessa jossa olisi epäily eläimen tai tavarantuonnista niin, että tuonnille asetettuja vaatimuksia ei ole noudatettu. Edellä mainittuja tapauksia on vuosittain vain vähäinen määrä.

4.1.3 Valvontasuunnitelma

Ehdotuksen mukaan Ruokavirasto vastaisi osana valvonta-asetuksessa edellytettyä monivuotista kansallista valvontasuunnitelmaa laadittavan valvontasuunnitelman koordinoinnista. Ruokavirasto ja Tulli vastaisivat valvontasuunnitelman laatimisesta niille tuontivalvontalaissa osoitettujen tehtävien osalta. Jo nykyisinkin Euroopan unionin lainsäädännössä edellytetään vastaavan valvontasuunnitelman laatimista. Näin ollen laissa ainoastaan säädettäisiin viranomaisten välisestä työnjaosta valvonta-asetuksessa edellytetyllä tavalla.

4.1.4 Tuontivalvonnan seuraamusmaksu

Esityksessä ehdotetun tuontivalvonnan seuraamusmaksun täytäntöönpano kuuluisi Oikeusrekisterikeskukselle. Tyhjentävää arviota Oikeusrekisterikeskukselle aiheutuvasta lisätyömäärästä ei voida antaa, koska se riippuu tuontivalvonnan seuraamusmaksua koskevan säännöksen soveltamisesta käytäntöön. Ruokaviraston ja Tullin arvion mukaan mahdollisten määrättävien maksujen lukumäärän voidaan kuitenkin arvioida olevan vuosittain noin 500 kappaletta. Tämä arvio on tehty peilaamalla ehdotettua seuraamusmaksua koskevia tekoja tai laiminlyöntejä nykyisessä tuontivalvonnassa esiin tuleviin vastaaviin tekoihin tai laiminlyönteihin. Seuraamusmaksujen perintä tapahtuu tällä hetkellä useimpien maksujen osalta manuaalisesti. Tämä koskisi myös nyt ehdotettua seuraamusmaksua. Seuraamusmaksun täytäntöönpanoa voitaisiin Oikeusrekisterikeskuksen mukaan kehittää pääosin automatisoiduksi kehittämällä keskuksen Rajsa-täytäntöönpanojärjestelmää. Tämä vähentäisi manuaalisesti tehtävää perintää. Oikeusrekisterikeskukselle aiheutuu seuraamusmaksujen täytäntöönpanotehtävien automatisoimiseksi pääosin ja tietojärjestelmäkustannusten kattamisesta kertaluonteinen 75 000 euron lisämeno vuodelle 2020.

4.2 Vaikutukset alan toimijoihin ja kotitalouksiin

Esityksellä ei ole taloudellisia tai muita vaikutuksia tuonnille asetettavia vaatimuksia noudattaville tuojille tai muille toimijoille.

Esitykseen liittyvät mahdolliset vaikutukset syntyvät jäsenvaltioissa suoraan sovellettavasta Euroopan unionin lainsäädännöstä. Voidaan kuitenkin arvioida, että tuontiehtojen keskittäminen asianomaisiin aineellisia säännöksiä muutoinkin sisältäviin lakeihin selkeyttäisi vaatimusten soveltamista. Samoin valvontaviranomaisten tehtäviä koskevan sääntelyn selkeyttäminen ja keskittäminen tuontivalvontalakiin helpottaa myös toimijoiden toimintaa. Toimijalla olisi nykyistä paremmin tiedossa se viranomaistaho, jonka kanssa tuontia koskevissa erilaisissa asioissa voi kulloinkin asioida.

Valvonta-asetuksen mukaan toimijoilta on perittävä maksuja eläinten ja tavaroiden virallista valvontaa varten. Maksut vastaavat joko keskiarvoisia kustannuksia tai kyseisten eläinten tai tavaroiden valvonnasta aiheutuvia todellisia kustannuksia. Esitys ei tuo muutosta tähän tilanteeseen, sillä toimijoilta peritään tälläkin hetkellä valtion maksuperustelain mukaisia maksuja.

Ehdotetusta tuontivalvonnan seuraamusmaksusta aiheutuisi kustannuksia vain toimijalle, joka ei noudata tuontia kokevia vaatimuksia.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 8 päivänä lokakuuta 2018 lainsäädäntöhankkeen (MMM 1453/01.01/2018) selvittämään Euroopan unionin uuden lainsäädännön edellyttämien kansallisten lainsäädäntötoimenpiteiden tarvetta ja valmistelemaan hallituksen esityksen muotoon ehdotuksen uudeksi eläinlääkinnällistä rajatarkastusta koskevaksi laiksi.

Lainsäädäntöhankkeeseen sisältyvää tehtävää täsmennettiin tehdyn esiselvityksen perustella 8 päivänä huhtikuuta 2019 siten, että tehtävä koski hallituksen esitystä, joka mahdollisimman laajasti noudattelisi valvonta-asetuksen soveltamisalaa Euroopan unioniin tapahtuvan tuonnin valvonnassa.

Ehdotus hallituksen esitykseksi on valmisteltu työryhmässä, jossa olivat edustettuina maa- ja metsätalousministeriö, Ruokavirasto ja Tulli. Työryhmä kokoontui seitsemän kertaa.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Esityksestä on pyydetty lausunnot seuraavilta tahoilta: oikeusministeriö, sisäministeriö, valtiovarainministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, ympäristöministeriö, valtioneuvoston kanslia, Ruokavirasto, Oikeusrekisterikeskus, oikeuskanslerinvirasto, Poliisihallitus, Rajavartiolaitos, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes), aluehallintovirastot, Verohallinto, Tulli, Tullilaboratorio, Elinkeinoelämän keskusliitto (EK), Elintarviketeollisuusliitto, Eläinten terveys ETT ry, Kuluttajaliitto – Konsumentenforbund ry, ProAgria, Päivittäistavarakauppa ry (PTY), Suomen eläinlääkäriliitto ry, Suomen Kunnaneläinlääkäriliitto ry, Suomen Kuntaliitto, Ahvenanmaan maakunnan hallitus, A-Rehu Oy, Avena Nordic Grain Oy, Berner OY, Biofarm OY, Feedex Oy Ab, Finnfeeds Finland Oy, Hankkija Oy, Prima Pet Premium Oy, Best Friend Group Oy, SLN Import Group Oy ja VIPstore Oy.

HE 56/2019 vp

Lausunnon antoivat: oikeusministeriö, sisäministeriö, valtiovarainministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Ruokavirasto, Tulli, oikeuskanslerinvirasto, Oikeusrekisterikeskus, Poliisihallitus, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes), Verohallinto, Elintarviketeollisuusliitto ry, Hankkija Oy ja Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry sekä Päivittäistavara-kauppa ry.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä, sosiaali- ja terveysministeriöllä, sisäministeriöllä, oikeuskanslerinvirastolla, Elintarviketeollisuusliitto ry:llä eikä Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry:llä ollut lausuttavaa esitykseen. Valtiovarainministeriö ja Verohallinto on kannattanut ehdotusta. Oikeusministeriö, Ruokavirasto, Tulli, Oikeusrekisterikeskus, Poliisihallitus, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes), Päivittäistavara-kauppa ry ja Hankkija Oy ovat ehdottaneet joitain tarkistuksia esitykseen.

Oikeusministeriön lausunnossa esittämät muutosehdotukset samoin kuin Ruokaviraston, Tullin ja Oikeusrekisterikeskuksen lausuntoihin sisältyneet ehdotukset on otettu esityksessä mahdollisuuksien mukaan huomioon. Oikeusministeriön lausunnon johdosta rikoslain muutosta koskeva ehdotus on muutettu lausunnossa esitetyn mukaiseksi, täsmennetty tuontivalvontalain säännöksiä sekä täydennetty esityksen perusteluosiota ja säättämisyjärjestelyosiota.

Hallituksen esityksestä annetut lausunnot löytyvät maa- ja metsätalousministeriön Internet-sivuilta (tunnus MMM007:00/2019).

6 Riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys kasvinterveyslaiksi sekä laiksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta (HE 11/2019 vp). Esitykseen sisältyy ehdotus sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1 §:n muuttamisesta kasvinterveyslaissa säädettäväksi ehdotetun hallinnollisen seuraamusmaksun täytäntöönpanemiseksi. Lakien on tarkoitus tulla voimaan 14 päivänä joulukuuta 2019.

Nyt käsillä olevan hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen (tuontivalvontalaki) 16 §:ään sisältyy tuontivalvonnan seuraamusmaksua koskeva ehdotus. Myös tämä seuraamusmaksu pantaisiin täytäntöön sakon täytäntöönpanosta annetun lain mukaisessa järjestyksessä. Esitykseen liittyy ehdotus mainitun lain 1 §:n muuttamisesta. Lakien on tarkoitus tulla voimaan 14 päivänä joulukuuta 2019.

Jos eduskunta hyväksyy ehdotetut lait, tulisi sakon täytäntöönpanosta annetun lain käsittelyn yhteydessä ottaa huomioon edellä mainittuihin esityksiin sisältyvät lain 1 §:n 2 momentin muuttamista koskevat päällekkäiset ehdotukset ja lakiehdotusten suunniteltu voimaantulo.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Soveltamisala. Pykälässä säädettäisiin siitä, miltä osin tuontivalvontalakia sovelletaan suhteessa valvonta-asetuksen soveltamisalaan. Ehdotuksen mukaan tuontivalvontalakia sovellettaisiin viralliseen valvontaan, jota suoritetaan valvonta-asetuksen 1 artiklan 2 kohdan a—f ja j alakohdissa vahvistettujen sääntöjen noudattamisen todentamiseksi tuotaessa eräitä eläimiä ja tavaroita Euroopan unionin alueelle. Tämä valvonta kattaisi myös Euroopan unionin alueelle toimitettavat eläimet ja tavarat, jotka kuljetetaan Euroopan unionin alueen kautta edelleen ulos Euroopan unionin alueelta. Edellä tarkoitettujen vaatimukset koskevat elintarviketurvallisuutta sekä elintarvikkeiden laatua ja terveellisyyttä, muuntogeenisiä organismeja, rehuja ja rehurturvallisuutta, eläinten terveyttä, eläimistä saatavista sivutuotteista ja niistä johdetuista tuotteista aiheutuvia riskejä ihmisten ja eläinten terveydelle, eläinten hyvinvointia sekä suojattuja alkuperävaatimuksia, suojattuja maantieteellisiä merkintöjä ja aitojen perinteisten tuotteiden käyttöä ja merkintöjä.

Tuontivalvontalain soveltamisala ei kattaisi valvonta-asetuksen 1 artiklan 2 kohdan g alakohdan tarkoittamia suojatoimenpiteitä kasvintuhoojien torjumiseksi, joista säädetään kasvinterveyden suojelemisesta annetussa laissa. Tuontivalvontalain soveltamisala ei myöskään kattaisi valvonta-asetuksen 1 artiklan 2 kohdan h alakohdassa tarkoitettuja kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattamista ja käyttöä ja torjunta-aineiden kestäväää käyttöä koskevia vaatimuksia, joiden virallisesta valvonnasta säädetään kasvinsuojeluaineista annetussa laissa (1563/2011). Tuontivalvontalakia sovellettaisiin kuitenkin Euroopan unioniin tuotavien elintarvikkeiden ja rehujen mahdollisiin kasvinsuojelu- ja torjunta-ainejäämiin näiden vaatimusten sisältyessä valvonta-asetuksen 1 artiklan 2 kohdan a alakohdan elintarviketurvallisuutta ja c alakohdan rehurturvallisuutta koskeviin vaatimuksiin. Tuontivalvontalain soveltamisalasta rajattaisiin tässä vaiheessa pois myös valvonta-asetuksen 1 artiklan 2 kohdan i alakohdan mukaiset luonnonmukaista tuotantoa ja luonnonmukaisten tuotteiden merkintöjä koskevat vaatimukset. Näitä rajoituksia on perusteltu tarkemmin jaksossa 3.3.1 (Lain soveltamisala ja sisältö).

Tuontivalvontalain soveltamisalasta rajautuisivat lain 1 §:n 1 momentin mukaan kokonaan Euroopan unionin ulkopuolelta tuotavien kasvinsuojeluaineiden ja puutavaran virallinen valvonta, josta säädetään muussa laissa. Kasvinsuojeluaineita koskevat ainoastaan valvonta-asetuksen 1 artiklan 2 kohdan h alakohdan tarkoittamat kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattamista ja käyttöä ja torjunta-aineiden kestäväää käyttöä koskevat vaatimukset, joiden virallisesta valvonnasta säädetään kasvinsuojeluaineista annetussa laissa. Puutavaraa koskevat puolestaan ainoastaan valvonta-asetuksen 1 artiklan 2 kohdan g alakohdan suojatoimenpiteet kasvintuhoojien torjumiseksi, joiden virallisesta valvonnasta säädetään kasvinterveyden suojelemisesta annetussa laissa. Eräisiin eläimiin ja tavaroihin voi kohdistua useampia valvonta-asetuksen 1 artiklan 2 kohdan tarkoittamista vaatimuksista. Tällöin yhteen eläinten tai tavaroiden lähetykseen sovellettaisiin tämän lain lisäksi muun muassa kasvinterveyden suojelemisesta annettua lakia tai luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta annettua lakia.

Tuontivalvontalain 1 §:n 2 momentin mukaan laissa annettaisiin lemmikkieläinasetuksessa edellytetyt täydentävät säännökset lemmikkieläinten muiden kuin kaupallisten siirtojen virallisesta valvonnasta unionin ulkorajalla. Tällaisia täydentäviä säännöksiä edellytetään muun muassa lemmikkieläinasetuksen 34 ja 35 artiklassa, joiden mukaan jäsenvaltiot nimeävät toimi-

valtaisen viranomaisen sekä matkustajien maahantulopaikat, joiden kautta lemmikkikoirien, -kissojen, -frettien ja -lintujen muut kuin kaupalliset siirrot unionin alueelle sallitaan.

Tuontivalvontalakia sovellettaisiin myös valvonta-asetuksen 1 artiklan 2 kohdan a—f ja j alakohtissa tarkoitettujen alojen osalta annettujen kansallisten tuontivaatimusten viralliseen valvontaan. Tuontivalvontalakia ei kuitenkaan sovellettaisi salmonellabakteerin esiintymistä koskevan kansallisen laatuvaatimuksen viralliseen valvontaan, jota suoritetaan valvonta-asetuksen mukaisesta tuontivalvonnasta erillisenä menettelynä rehulähetyksen saapuessa Suomeen, mistä menettelystä säädetään rehulaissa. Kansallisiin tuontivaatimuksiin luetaan kuuluviksi sekä Euroopan unionin lainsäädännössä edellytetyt kansalliset täytäntöönpanosäännökset että unionin lainsäädännön puuttuessa tietyin edellytyksin annettavat kansalliset säännökset. Euroopan unionin lainsäädännössä edellytetyt kansallisia täytäntöönpanosäännöksiä ovat muun muassa edellä tarkoitettujen lemmikkieläinasetuksessa edellytetyt täydentävät säännökset. Myös toistaiseksi voimaan jäävät, direktiiveihin ja päätöksiin perustuvat Euroopan unionin tuontivaatimukset on saatettava voimaan kansallisella lainsäädännöllä. Euroopan unioniin tuotavia eläimiä ja tavaroita koskeva lainsäädäntö on lähes kokonaan harmonisoitua, joten tarve puhtaasti kansallisten säännösten antamiseksi on hyvin vähäinen.

Tuontivalvontalakia ei sovellettaisi silloin, kun eläimiä tai tavaroita tuodaan sellaisesta Euroopan unionin ulkopuolisesta valtiosta, jolla on Euroopan unionin lainsäädäntöön tai unionin kanssa tehtyyn sopimukseen perustuva oikeus toimia unionin sisämarkkinoilla kyseisten eläinten ja tavaroiden osalta. Tällainen valtio on muun muassa Norja, joka on sopimuksessa Euroopan talousalueesta (ETA-sopimus) sitoutunut noudattamaan Euroopan unionin eläinten terveyttä sekä elintarvike- ja rehurvallisuutta koskevaa lainsäädäntöä. Islannin osalta sopimus Euroopan talousalueesta kattaa vain elintarvikkeet ja sivutuotteet, jolloin tuontivalvontalakia sovellettaisiin Islannista tuotavien, ETA-sopimuksen ulkopuolelle jäävien eläinten ja niiden alkuiden ja sukuosien tuonnin viralliseen valvontaan. Muita valtioita, joilla on osin tai kokonaan oikeus toimia sisämarkkinoilla valvonta-asetuksen soveltamisalaan kuuluvien eläinten ja tavaroiden osalta ovat muun muassa Sveitsi, Liechtenstein, Andorra ja Monaco.

2 §. Kansallisten tuontivaatimusten virallinen valvonta. Pykälällä ulotettaisiin valvonta-asetus koskemaan myös kansallisten tuontivaatimusten virallista valvontaa silloin, kun nämä tuontivaatimukset koskevat lain soveltamisalaan kuuluvia sääntöjä ja eläinten ja tavaroiden luokkia. Pykälän säännös ei kuitenkaan kattaisi salmonellabakteerin esiintymistä koskevan kansallisen laatuvaatimuksen virallista valvontaa, jota suoritetaan valvonta-asetuksen mukaisesta tuontivalvonnasta erillisenä menettelynä rehulähetyksen saapuessa Suomeen. Mainitusta valvonnasta säädetään rehulaissa, joten ehdotus on linjassa tuontivalvontalain 1 §:n 3 momentin kanssa. Useimmiten kansallisissa tuontivaatimuksissa on kyse Euroopan unionin lainsäädännössä edellytetyistä täytäntöönpanosäännöksistä tai direktiiveihin ja päätöksiin perustuvien Euroopan unionin tuontivaatimusten voimaansaattamisesta ja näiden viralliseen valvontaan tulee luonnollisesti soveltaa valvonta-asetusta. Valvonta-asetusta tulisi soveltaa myös puhtaasti kansallisten tuontivaatimusten viralliseen valvontaan, sillä nämä vaatimukset voivat kohdistua eläimiin tai tavaroihin, johon samanaikaisesti kohdistuu myös Euroopan unionin lainsäädännössä asetettuja vaatimuksia. Samaan tuontilähetykseen voi myös sisältyä kahdenlaisia eläimiä ja tavaroita — sellaisia, joihin kohdistuu kansallisia tuontivaatimuksia, ja sellaisia, joihin kohdistuu Euroopan unionin lainsäädännössä asetettuja vaatimuksia. Edellä esitetyistä syistä on johdonmukaista, että valvonta-asetusta sovelletaan myös kansallisten tuontivaatimusten viralliseen valvontaan.

3 §. Määritelmät. Tuontivalvontalaissa ja sen nojalla annettavissa asetuksissa sovellettaisiin valvonta-asetuksen määritelmiä (Muun muassa: 'virallinen valvonta', 'eläin', 'tavara', 'elintarvike', 'eläinperäinen tuote', 'toimija', 'rajatarkastusasema'). Lisäksi sovellettaisiin lem-

mikkieläinasetuksen määritelmiä (Muun muassa: 'lemmikkieläin', 'maahantulopaikka'). Kuten Euroopan unionin asetukset, myös asetukseen sisältyvät määritelmät sellaisenaan suoraan jäsenvaltioissa sovellettavia.

Pykälässä määriteltäisiin sellaiset laissa käytetyt määritelmät, joita ei ole määritelty valvonta-asetuksessa tai lemmikkieläinasetuksessa. Poikkeuksena tästä olisi rajatarkastusasema, joka on jo määritelty valvonta-asetuksessa. Valvonta-asetuksen rajatarkastusasemaa koskevan määritelmän toistaminen laissa on kuitenkin perusteltua, sillä 'rajatarkastusasema' on tuontivalvontalain keskeinen käsite ja siihen viitataan muissa säännöksissä.

Tuontivalvontalaisissa määriteltäviä määritelmiä olisivat seuraavat:

- 1) '*Valvontaviranomaisella*' tarkoitetaan valtion ja kunnan viranomaisia, joilla on tämän lain soveltamisalalla vastuu virallisen valvonnan ja muiden virallisten toimien järjestämisestä tai suorittamisesta.
- 2) '*Saapumispaikalla*' tarkoitetaan Euroopan unionin ulkorajan rajanylityspaikalla sijaitsevaa tullitoimipaikkaa, jonka kautta valvonta-asetuksen soveltamisalaan kuuluvat eläimet ja tavarat tulevat Euroopan unionin alueelle.
- 3) '*Rajatarkastusasemalla*' tarkoitetaan valvontapaikkaa, jonka toimivaltainen viranomainen on nimennyt valvonta-asetuksen 47 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun virallisen valvonnan suorittamista varten, ja siihen kuuluvia tiloja ja välineitä.
- 4) '*Muulla valvontapisteellä*' tarkoitetaan valvonta-asetuksen 53 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettua sellaista muuta valvontapistettä kuin rajatarkastusasemaa, jonne rajatarkastusaseman toimivaltainen viranomainen voi sallia eläimet ja tavarat siirrettäväksi sen tunnistus- ja fyysistä tarkastusta varten.
- 5) '*Lopullisella määräpaikalla*' tarkoitetaan valvonta-asetuksen 51 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettua lopullista määräpaikkaa, jonne rajatarkastusaseman toimivaltainen viranomainen voi sallia eläinten ja tavaroiden jatkokuljetuksen ennen kuin eläinten ja tavaroiden fyysisten tarkastusten tulokset kuten laboratoriotutkimusten tulokset ovat saatavilla.
- 6) '*Elintarvikekontaktimateriaalilla*' tarkoitetaan materiaaleja ja tarvikkeita, jotka ovat suoraan tai välillisesti kosketuksessa elintarvikkeeseen tai joiden on tarkoitettu tai joiden voidaan olettaa tulevan kosketukseen elintarvikkeen kanssa. Määritelmä on johdettu elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvista materiaaleista ja tarvikkeista ja direktiivien 80/509/ETY ja 89/109/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1935/2004 1 artiklan mukaisesta soveltamisalasta.
- 7) '*Jäsenvaltiolla*' tarkoitetaan Euroopan unionin jäsenvaltion lisäksi sellaista valtiota, joka Euroopan unionin sisämarkkinoiden toimintaa koskevaa Euroopan unionin lainsäädäntöä sovellettaessa rinnastetaan Euroopan unionin jäsenvaltioon Euroopan unionin ja kyseisen valtion välillä tehdyn sopimuksen perusteella. Euroopan unionin jäsenvaltioiden alueet, joihin valvonta-asetusta sovelletaan, luetellaan asetuksen I liitteessä. Jäsenvaltioihin rinnastettavia valtioita ovat muun muassa Norja, Andorra, Monaco, Sveitsi, Liechtenstein ja osin Islanti.

2 luku Viranomaiset ja niiden tehtävät

4 §. Maa- ja metsätalousministeriö. Pykälässä säädettäisiin maa- ja metsätalousministeriön tehtävistä. Ehdotetun 1 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö ei olisi valvontaviranomainen, mutta sen tehtävänä olisi nykyiseen tapaan lainsäädännön täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja seuranta.

Pykälän 2 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriö olisi toimivaltainen viranomainen valvonta-asetuksen 59—63 artiklassa tarkoitetuissa toimissa, jotka koskevat muun muassa rajatarkastusasemien nimeämistä ja nimeämisen peruuttamista tai keskeyttämistä. Kyseisten artiklojen säännöksiä sovelletaan osin myös valvonta-asetuksen 53 artiklan 1 kohdan a alakoh-

dassa tarkoitettuihin muihin valvontapisteisiin. Valvonta-asetuksen 51 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisesti rajatarkastusaseman toimivaltainen viranomainen voi sallia eläinten tai tavaroiden jatkokuljetuksen lopulliseen määräpaikkaan, ennen kuin fyysisten tarkastusten tulokset ovat saatavilla. Myös nämä lopulliset määräpaikat on valvonta-asetuksen 51 artiklan 1 kohdan a alakohdan nojalla annettavan delegoidun asetuksen mukaan nimettävä erikseen.

Lemmikkieläinasetuksessa puolestaan edellytetään, että jäsenvaltiot nimeävät eräiden lemmikkiensä (koirat, kissat, fretit ja linnut) kanssa liikkuvien matkustajien maahantulopaikat asetuksen 34 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja muiden kuin kaupallisesti siirrettävien lemmikkieläinten tarkastuksia varten.

On tarkoituksenmukaista, että kaikkien näiden valvontapaikkojen nimeäminen tapahtuu mahdollisimman yhdenmukaisesti. Maa- ja metsätalousministeriö nimeäisi rajatarkastusasemat, muut valvontapisteet, lopulliset määräpaikat ja matkustajien maahantulopaikat sekä keskeyttäisi tai peruuttaisi nimeämisen. Ruokavirasto tai Tulli voisi tehdä esityksen rajatarkastusasiemien, muiden valvontapisteiden ja lopullisten määräpaikkojen nimeämisestä sekä nimeämisen keskeyttämisestä tai peruuttamisesta. Siitä, milloin esityksen tekisi Ruokavirasto ja milloin Tulli, säädettäisiin tuontivalvontalain 5 ja 6 §:ssä. Maa- ja metsätalousministeriö ei luonnollisesti olisi sidottu sille tehtyyn esitykseen, vaan ministeriö voisi tehdä myös esityksestä sisältöään poikkeavan päätöksen. Maa- ja metsätalousministeriö voisi tehdä nimeämiseen liittyvät päätökset myös ilman sitä koskevaa Ruokaviraston tai Tullin esitystä. Ruokavirasto ja Tulli toimivat rajatarkastusasemilla, muilla valvontapisteillä ja lopullisissa määräpaikoissa ja ovat vastuussa valvonta-asetuksen 64 artiklassa asetettujen vaatimusten täyttymisestä. Tämän vuoksi asianmukaisuutta koskeva arviointi ja sen mahdollisesti aiheuttamat toimet on perusteltua osoittaa muulle viranomaiselle kuten tässä maa- ja metsätalousministeriölle. Keskeistä asiassa on se, että valvontapaikat sekä niillä suoritettava virallinen valvonta täyttävät asetetut vaatimukset, ja että ongelmatilanteissa asioihin voidaan puuttua tehokkaasti ja läpinäkyvästi.

5 §. Ruokavirasto. Pykälässä säädettäisiin Ruokaviraston tehtävistä. Ruokavirasto olisi ylin toimivaltainen viranomainen, joka suunnittelee, ohjaa ja kehittää tuontivalvontalain soveltamisalaa kuuluvaa virallista valvontaa. Ruokavirasto nimettäisiin valvonta-asetuksen 4 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaiseksi viranomaiseksi, jonka vastuulla olisi tuontivalvontalain soveltamisalalla koordinoita yhteistyötä ja yhteydenpitoa komission ja muiden jäsenvaltioiden kanssa virallisen valvonnan ja muiden kullakin valvonta-asetuksen 1 artiklan 2 kohdan a–f ja j alakohdassa tarkoitettujen sääntöjen säätämällä alalla suoritettavien virallisten toimien osalta.

Ruokavirasto olisi yhdessä Tullin kanssa valvonta-asetuksen 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen, jolla on lain soveltamisalalla vastuu virallisen valvonnan ja muiden virallisten toimien järjestämisestä tai suorittamisesta valvonta-asetuksen 1 artiklan 2 kohdan a–f ja j alakohdassa tarkoitettujen sääntöjen säätämällä alalla. Tehtävä osoitettaisiin tässä ensisijaisesti Ruokavirastolle.

Ruokavirasto vastaisi valvonta-asetuksen 47 artiklan mukaisen rajatarkastusasemalla suoritettavan virallisen valvonnan alaisten valvonta-asetuksen 1 kohdan a ja b alakohdan tarkoittamien eläinten ja tavaroiden luokkien virallisesta valvonnasta lukuun ottamatta niitä tehtäviä, jotka laissa osoitetaan Tullille tai tuontivalvontalain 7 §:ssä tarkoitetuille muille viranomaisille. Työnjako olisi vastaava kuin nykyisessä rajatarkastuslaissa. Valvonta-asetuksen 47 artiklan 1 kohdan a alakohta käsittää kaikki eläimet lukuun ottamatta muussa kuin kaupallisessa tarkoituksessa siirrettäviä lemmikkieläimiä ja eräitä tieteelliseen tarkoitukseen tuotavia eläimiä. Valvonta-asetuksen 47 artiklan 1 kohdan b alakohdan nojalla valvottavia tavaroita ovat eläinperäiset elintarvikkeet, sukusolut ja alkio, eläimistä saadut sivutuotteet ja niistä johdetut tuot-

teet (mukaan lukien eläinperäiset rehut). Valvonta-asetuksen 47 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaiseen tavaroiden luokkaan on Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/625 muuttamisesta rajatarkastusasemilla virallisesti valvottavien lähetysten luokkien osalta annettulla komission delegoidulla asetuksella (EU) 2019/478 lisätty eräät yhdistelmätuotteet sekä heinä ja olki. Yhdistelmätuotteilla tarkoitetaan komission päätöksen 2007/275/EY 2 artiklassa määriteltyjä elintarvikesekeitä eli ihmisravinnoksi tarkoitettuja elintarvikkeita, jotka sisältävät sekä jalostettuja eläinperäisiä tuotteita että kasviperäisiä tuotteita. Rajatarkastusasemalla suoritettavan virallisen valvonnan alaisia ovat sellaiset yhdistelmätuotteet, joihin liittyy eläintautien leviämisen vaara kuten esimerkiksi lihaa sisältävät tuotteet.

Rehulain 23 §:n mukaan Ruokaviraston ohella Tulli valvoo Euroopan unionin alueelle tuotavien muiden kuin eläinperäisten rehujen maahantuontia ja kauttakuljetusta. Tämä tehtävänjako säilytettäisiin nykyisenlaisena. Ruokavirasto vastaisi unioniin tuotavien muiden kuin eläinperäisten rehujen virallisesta valvonnasta lukuun ottamatta Tullille tuontivalvontalain 6 §:n 1—3 kohdissa osoitettuja yleisiä tehtäviä. Ruokavirasto vastaisi siten muiden kuin eläinperäisten rehujen osalta valvonta-asetuksen 44 artiklan mukaisesta virallisesta valvonnasta muissa 44 artiklan 3 kohdan tarkoittamissa valvontapaikoissa kuin saapumispaikoissa sekä valvonta-asetuksen 47 artiklan 1 kohdan mukaisesta rajatarkastusasemilla suoritettavasta virallisesta valvonnasta. Valvonta-asetuksen 47 artiklan 1 kohdan mukaisen rajatarkastusasemalla suoritettavan virallisen valvonnan alaisia muita kuin eläinperäisiä rehuja ovat valvonta-asetuksen 47 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitettujen tehostetun tuontivalvonnan alaiset rehut, e alakohdassa tarkoitettujen kiireellisten toimenpiteiden alaiset rehut sekä f alakohdassa tarkoitettujen rehut, joita koskevissa Euroopan unionin lainsäädännössä edellytetään Euroopan unioniin tullessa suoritettavaa virallista valvontaa. Valvonta-asetuksen 44 artiklan mukaista muualla kuin rajatarkastusasemalla suoritettavaa virallista valvontaa kohdistetaan sellaisiin muihin kuin eläinperäisiin rehuihin, jotka eivät kuulu edellä mainituissa valvonta-asetuksen 47 artiklan 1 kohdan alakohdassa d, e tai f tarkoitettuihin rehuihin.

Ehdotetun 3 momentin mukaan Ruokavirasto tekisi esityksen maa- ja metsätalousministeriölle rajatarkastusasemien, muiden valvontapisteiden ja lopullisten määräpaikkojen nimeämisestä sekä nimeämisen keskeyttämisestä tai peruuttamisesta, jollei sitä ole tuontivalvontalaissa säädetty Tullin tehtäväksi.

6 §. *Tulli.* Pykälässä säädettäisiin Tullin tehtävistä. Ehdotuksen mukaan sen lisäksi, mitä valvonta-asetuksessa tai muualla tuontivalvontalaissa säädetään, pykälässä säädettäisiin muista Tullin vastuulla olevista tuontivalvontalain soveltamisalaan kuuluvista virallista valvontaa ja muiden virallisten toimien järjestämistä tai suorittamista koskevista tehtävistä.

Pykälän 1 momentin 1—3 kohdat koskisivat kaikkia lain soveltamisalaan kuuluvia eläimiä ja tavaroita. Tulli on läsnä rajanylityspaikoilla valvoen kaikkea Suomen ulkorajat ylittävää tavaraj- ja henkilöliikennettä ja olisi siten sopiva viranomainen suorittamaan lain soveltamisalaan kuuluvien eläinten ja tavaroiden virallista valvontaa saapumispaikoilla momentin 1 kohdan mukaisesti. Tullin toimivalta rajoittuisi tämän tehtävän osalta rajanylityspaikalla suoritettavaan viralliseen valvontaan. Jos valvonta-asetuksessa, lemmikkieläinasetuksessa tai tuontivalvontalain taikka näiden nojalla annetuissa alemman asteisissa säännöksissä ei tästä virallisesta valvonnasta ole erikseen säädetty, suoritetaan virallista valvontaa riskiperusteisesti muun tullivalvonnan yhteydessä. Osana pykälän 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua tehtävää Tulli valvoisi, ettei valvonta-asetuksen 47 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja, rajatarkastusasemalla suoritettavan virallisen valvonnan alaisia eläimiä tai tavaroita tuoda unionin alueelle muun saapumispaikan kautta kuin sellaisen, jonka yhteydessä sijaitseva rajatarkastusasema on nimetty kyseisen eläinten tai tavaroiden luokkien virallista valvontaa varten. Vastaavasti Tulli

valvoisi, ettei lemmikkikoirien, -kissojen, -frettien tai -lintujen muita kuin kaupallisia siirtoja Euroopan unionin alueelle tapahdu muiden kuin matkustajien saapumispaikoiksi nimettyjen rajanylityspaikkojen kautta.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan nojalla Tulli olisi myös toimivaltainen viranomaisen valvonta-asetuksen 44 artiklan mukaisesti eläimiin ja tavaroihin saapumispaikoilla kohdistettavan virallisen valvonnan osalta.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaisesti Tullin saapumispaikoilla suorittama virallinen valvonta kattaisi valvonta-asetuksen 47 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen eläinten ja tavaroiden ohjaamisen saapumispaikalla sen yhteydessä sijaitsevalla rajatarkastusasemalla suoritettavaan valvontamenettelyyn valvonta-asetuksen ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisesti.

Tulli vastaisi pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaisesti myös valvonta-asetuksen 65 artiklan 2 kohdan mukaisesti sellaisiin eläimiin ja tavaroihin kohdistetusta virallisesta valvonnasta, jotka eivät toimijan ilmoituksen mukaan muodostu valvonta-asetuksen 47 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen, rajatarkastusasemalla suoritettavan virallisen valvonnan alaisten eläinten ja tavaroiden luokista, silloin kun on syytä uskoa, että lähetykseen näitä kuitenkin sisältyy.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaisesti Tulli vastaisi saapumispaikoilla suoritettavasta virallisesta valvonnasta sellaisten eläinten ja tavaroiden luokkien osalta, jotka on valvonta-asetuksen 48 artiklan nojalla vapautettu valvonta-asetuksen 47 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua rajatarkastusasemalla suoritettavasta virallisesta valvonnasta. Poikkeuksen tästä muodostaisivat tieteellisiin tarkoituksiin tuotavien eläinten ja tavaroiden tuonnin edellytyksenä olevat ennakkoluvat, joiden myöntämisestä huolehtisi Ruokavirasto.

Tästä tarkastusmenettelystä vapautetaan valvonta-asetuksen 48 artiklan b—f alakohdan nojalla annettavalla komission delegoidulla asetuksella tietyin ehdoin seuraavat eläimet ja tavarat:

- Tieteellisiin tarkoituksiin tarkoitettujen eläimet ja tavarat (48 artiklan b alakohta);
- Kansainvälistä liikennettä harjoittavissa kuljetusvälineissä olevat tavarat, joita ei pureta liikennevälineestä ja jotka on tarkoitettu miehistön ja matkustajien kulutukseen (48 artiklan c alakohta);
- Tavarat, jotka kuuluvat matkustajien henkilökohtaisiin matkatavaroihin ja on tarkoitettu heidän henkilökohtaiseen kulutukseensa tai käyttöön (48 artiklan d alakohta);
- Tavarat, jotka lähetetään pieninä lähetyksinä yksityishenkilöille ja joita ei ole tarkoitettu saat-
taa markkinoille (48 artiklan e alakohta) ja
- Lemmikkieläimet, sellaisina kuin ne on määritelty asetuksen (EU) 2016/429 4 artiklan 11 kohdassa (48 artiklan f alakohta).

Valvonta-asetuksen 48 artiklan nojalla olisi mahdollista säätää myös 48 artiklan a, g ja h alakohdassa tarkoitettujen eläinten ja tavaroiden vapauttamisesta rajatarkastusasemalla suoritettavasta virallisesta valvonnasta, mutta toistaiseksi komissio ei ole tehnyt esitystä tällaisesta säädöksestä. Valvonta-asetuksen 48 artiklan a alakohta koskee tavaroita, jotka lähetetään kaupallisina näytteinä tai näyttelyesineinä näyttelyihin ja joita ei ole tarkoitettu saat-
taa markkinoille. Valvonta-asetuksen 48 artiklan g alakohta koskee tavaroita, joille on tehty erityiskäsittely ja jotka eivät ylitä kyseisissä delegoiduissa säädöksissä vahvistettavia määriä. Valvonta-asetuksen 48 artiklan h alakohta koskee eläinten tai tavaroiden luokkia, joista aiheutuu vähäinen riski tai joista ei aiheudu erityistä riskiä ja joihin kohdistuva virallinen valvonta rajatarkastusasemilla ei sen vuoksi ole tarpeen.

Valvonta-asetuksen 48 artiklan b—f alakohdan nojalla annettavalla delegoidulla asetuksella täydennetään valvonta-asetuksen sääntöjä, joissa vahvistetaan, missä tapauksissa ja millä edellytyksin valvonta-asetuksen 48 artiklan b—f alakohdassa tarkoitettut eläimet ja tavarat vapautetaan rajatarkastusasemalla suoritettavasta virallisesta valvonnasta.

Valvonta-asetuksen 48 artiklan b—f alakohdan nojalla annettavan asetuksen mukaan tieteellisiin tarkoituksiin tuotavien eläinten ja tavaroiden tuonnin edellytyksenä on toimivaltaisen viranomaisen myöntämä ennakkolupa. Ennakkolupien myöntäminen edellyttää riittävää asiantuntemusta kyseisten eläinten ja tavaroiden eläinten ja tavaroiden tuonnin aiheuttamista riskeistä eläinten ja ihmisten terveydelle. Tästä syystä ennakkolupien myöntäminen osoitettaisiin laissa Ruokavirastolle rajaamalla tämä tehtävä pois Tullille pykälän 1 momentin 4 kohdassa osoitetusta tehtävästä.

Valvonta-asetuksen 48 artiklan c alakohdassa tarkoitettujen kansainvälistä liikennettä harjoitavissa kuljetusvälineissä olevien tavaroiden, joita ei pureta ja jotka on tarkoitettu miehistön ja matkustajien kulutukseen, valvonnasta vastaisivat Ruokavirasto ja Tulli yhdessä.

Matkustajien henkilökohtaisiin matkatavaroihin kuuluvien tavaroiden ja pieninä lähetyksinä yksityishenkilöille lähetettävien tavaroiden virallisen valvonnan osalta osoitetaan valvonta-asetuksen 48 artiklan b—f alakohdan nojalla annettavalla komission delegoidulla asetuksella tehtäviä sekä jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille että tulliviranomaisille. Valvonta-asetuksen mukaan näiden tulee yhdessä satama-, lentokenttä- ja rautatieoperaattorien sekä saapumispaikkojen muiden operaattorien kanssa järjestää tehokasta valvontaa Euroopan unionin saapumispaikoilla. Viranomaisten tulee myös tunnistaa säännöstenvastaiset lähetykset ja huolehtia niiden säilyttämisestä ja hävittämisestä. Valvonta-asetuksen 48 artiklan b—f alakohdan nojalla annettavalla delegoidulla asetuksella säädetään, että toimivaltaisen viranomaisen on huolehdittava asetuksen liitteenä olevien julisteiden esillepanosta. Delegoidun asetuksen mukaan toimivaltainen viranomainen voi täydentää artiklan edellä tarkoitettua informaatiota. Viranomaisten työnjaon selkeyttämiseksi on tarpeen säätää, että Tulli on toimivaltainen viranomainen myös näiden tehtävien osalta.

Lemmikkieläinten virallisen valvonnan osalta viitataan valvonta-asetuksen 48 artiklan b—f alakohdan nojalla annettavassa delegoidussa asetuksessa nykyiseen lemmikkieläinasetukseen, jossa valvontatoimia ja muita tehtäviä osoitetaan sekä jäsenvaltioille että toimivaltaisille viranomaisille. Lemmikkieläinasetuksessa toimivaltaiselle viranomaiselle osoitetut tehtävät osoitettaisiin Tullille pykälän 1 momentin 4 kohdassa. Lemmikkieläinasetuksessa jäsenvaltiolle osoitetuista tehtävistä osa osoitettaisiin Tullille pykälän 1 momentin 5 kohdassa joko yksin tai yhdessä Ruokaviraston kanssa suoritettavaksi.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan lemmikkieläinasetuksen tarkoittamana toimivaltaisena viranomaisena toimiessaan Tulli suorittaisi nimetyissä matkustajien maahantulopaikoissa muiden kuin kaupallisesti siirrettävien lemmikkikoirien, -kissojen, -frettien ja -lintujen asiakirjojen ja tunnistusmerkintöjen tarkastuksen. Edelleen Tulli vastaisi toimenpiteistä, joihin toimivaltaisen viranomaisen on virkaeläinlääkäriä ja tarvittaessa omistajaa kuultuaan ryhdyttävä silloin, kun tarkastuksissa käy ilmi, että lemmikkieläin ei täytä säädettyjä tuontiedellytyksiä. Tulli rajanylityspaikoilla läsnä olevana tarkastusviranomaisena olisi sopiva viranomainen vastaamaan näistä lemmikeille maahantulopaikoissa tehtävistä tarkastuksista.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaisesti Tulli vastaisi lemmikkieläinasetuksen 5 artiklan 3 ja 4 kohdassa ja 34 artiklan 4 kohdassa osoitetuista tehtävistä sekä yhdessä Ruokaviraston kanssa lemmikkieläinasetuksen 37 artiklan mukaisesta tehtävästä. Lemmikkieläinasetuksen 5 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat tehdä tarkastuksia kilpailuihin, näyttelyihin, urheilu-

tapahtumiin tai tällaisiin tapahtumiin liittyvään koulutukseen omistajan tai valtuutetun maahantulotarkastuksen yhteydessä antamien tietojen paikkansapitävyyden tarkistamiseksi. Jos lemmikkieläinasetuksessa asetetut ehdot osallistumisesta edellä mainittuihin tapahtumiin eivät täyty, jäsenvaltioiden on lemmikkieläinasetuksen 5 artiklan 4 kohdan mukaisesti ohjattava tällaiset eläimet rajatarkastusasemalla suoritettavaan viralliseen valvontaan. Lemmikkieläinasetuksen 34 artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että toimivaltainen viranomaislainen, jonka ne ovat nimenneet suorittamaan lemmikkieläinten asiakirjojen ja tunnistusmerkintöjen tarkastukset matkustajien maahantulopaikassa, omaa riittävät tiedot tehtävän hoitamiseksi ja että tämä pitää kirjaa tarkastuksista ja merkitsee tehdyt tarkastukset tarvittaessa eläimen tunnistusasiakirjaan. Tulli olisi vastuussa toimihenkilöidensä riittävän osaamisen varmistamisesta. Lemmikkieläinasetuksen 37 artiklassa säädetään jäsenvaltioiden tiedottamisvelvollisuudesta koskien edellä mainittuja tietoja. Kattavan tiedottamisen varmistamiseksi olisi tarpeen säätää, että Tulli ja Ruokavirasto vastaavat yhdessä tästä tehtävästä.

Lemmikkieläinasetuksen liitteessä I olevassa B osassa lueteltuihin lajeihin kuuluvien lemmikkieläinten muiden kuin kaupallisten siirtojen viralliseen valvontaan sovelletaan lemmikkilintuja lukuun ottamatta harmonisoitujen säännösten puuttuessa toistaiseksi kansallisia vaatimuksia. Näiden lemmikkieläinten erityisestä virallisesta valvonnasta ei ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi säätää tässä laissa. Näin ollen näitä lemmikkieläimiä saadaan siirtää Suomeen Euroopan unionin ulkopuolisista maista minkä tahansa saapumispaikan kautta, missä Tulli suorittaa niiden virallista valvontaa riskiperusteisesti muun tullivalvonnan yhteydessä.

Lemmikkieläinasetus ja sen nojalla annetut säännökset tulevat vuoden 2026 huhtikuussa korvautumaan tarttuvista eläintaudeista sekä tiettyjen eläinterveyttä koskevien säädösten muuttamisesta ja kumoamisesta annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2016/429 (”eläinterveyssäännöstö”), jäljempänä *eläinterveyssäännöstä*, ja siihen sisältyvillä vaatimuksilla. Eläinterveyssäännösten 277 artiklassa säädetään siirtymätoimenpiteistä, jotka koskevat lemmikkieläinasetuksen kumoamista. Mainitun artiklan mukaan lemmikkieläinasetusta sovelletaan lemmikkieläinten muiden kuin kaupallisten siirtojen osalta 21 päivään huhtikuuta 2026.

Tullille osoitettaisiin tehtäviä muiden elintarvikkeiden kuin valvonta-asetuksen 47 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisten tavaroiden (eläinperäiset tuotteet, osin yhdistelmätuotteet) virallisen valvonnan osalta pykälän 1 momentin 6 kohdassa ja elintarvikekontaktimateriaalien osalta 7 kohdassa. Elintarvikelain 34 §:n mukaan Tulli valvoo unionin alueelle tuotavien muiden kuin eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikemääräystenmukaisuutta, kauttakuljetustavarana kuljetettavien muiden kuin eläimistä saatavien elintarvikkeiden asiakirjojen oikeellisuutta sekä helposti pilaantuvien elintarvikkeiden kansainvälisiä kuljetuksia ja tällaisissa kuljetuksissa käytettävää erityiskalustoa tuonnin ja viennin yhteydessä koskevan sopimuksen (SopS 48/1981), jäljempänä *ATP-sopimus*, mukaisesti. ATP-sopimuksen virallista valvontaa lukuun ottamatta nämä valvontatehtävät siirrettäisiin tämän lain mukaisesti elintarvikelaista ehdotetun lain alle osana valvonta-asetuksen 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen sääntöjen virallista valvontaa. ATP-sopimus ei ole valvonta-asetuksen 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu unionin tasolla tai jäsenvaltioissa unionin lainsäädännön soveltamiseksi vahvistettu sääntö. ATP-sopimus sisältää myöskin paljon muita kuin elintarvikkeisiin liittyviä vaatimuksia, joten sen virallinen valvonta on perusteltua jättää elintarvikelakiin.

Tuontivalvontalain mukaan Euroopan unionin alueelle tuotavien muiden elintarvikkeiden kuin valvonta-asetuksen 47 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisten tavaroiden virallista valvontaa koskevista tehtävistä vastaisi jatkossakin Tulli. Tulli vastaisi sekä valvonta-asetuksen 44 artiklan mukaisesta virallisesta valvonnasta 44 artiklan 3 kohdassa tarkoitetuissa valvontapaikoissa että 47 artiklan 1 kohdan mukaisesta rajatarkastusasemilla suoritettavasta virallisesta

valvonnasta. Valvonta-asetuksen 47 artiklan 1 kohdan mukaisen rajatarkastusasemalla suoritettavan virallisen valvonnan alaisia muita kuin 47 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisia elintarvikkeita ovat 47 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitettujen tehostetun tuontivalvonnan alaiset elintarvikkeet, e alakohdassa tarkoitettujen kiireellisten toimenpiteiden alaiset elintarvikkeet sekä f alakohdassa tarkoitettujen elintarvikkeet, joita koskevissa Euroopan unionin säädöksissä edellytetään unioniin tultaessa suoritettavaa virallista valvontaa. Valvonta-asetuksen 44 artiklan mukaista muualla kuin rajatarkastusasemalla suoritettavaa virallista valvontaa kohdistetaan sellaisiin elintarvikkeisiin, jotka eivät kuulu valvonta-asetuksen 44 artiklan d, e tai f alakohdassa tarkoitettuihin elintarvikkeisiin. Yhdistelmätuotteita, jotka eivät sisälly valvonta-asetuksen 47 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti valvottaviin elintarvikkeisiin, valvotaan valvonta-asetuksen 44 artiklan nojalla, jolleivät ne kuulu valvonta-asetuksen 47 artiklan 1 kohdan d, e tai f alakohdassa tarkoitettuihin elintarvikkeisiin.

Pykälän 1 momentin 8 kohdan mukaan Tulli vastaisi Euroopan unionin ulkopuolisesta maasta peräisin olevien ja unionin alueen kautta edelleen Euroopan unionin alueen ulkopuolelle kuljettavien valvonta-asetuksen 47 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettujen tavaroiden (eläinperäiset tuotteet, sukuolut ja alkioit, eläimistä saatavat sivutuotteet, yhdistelmätuotteet, heinät ja oljet) virallisesta valvonnasta rajatarkastusasemalla, jonka kautta tavarat viedään pois unionin alueelta. Tästä valvonnasta säädetään valvonta-asetuksen 77 artiklan 2 kohdan nojalla annettavalla komission delegoidulla asetuksella. Kyseisen artiklan mukaisesti mainituille tavaroille tehdään tunnistustarkastus niiden poistuessa Euroopan unionin alueelta ja tavaroiden poistumista koskevat tiedot kirjataan valvonta-asetuksen 131 artiklassa tarkoitettuun virallisen valvonnan tiedonhallintojärjestelmään niin sanottuun IMSOC:iin (The Information Management System for Official Controls, IMSOC).

Pykälän 2 momentin mukaan Tulli tekisi maa- ja metsätalousministeriölle esityksen rajatarkastusasemien, muiden valvontapisteiden ja lopullisten määräpaikkojen nimeämisestä sekä nimeämisen keskeyttämisestä ja peruuttamisesta silloin, kun virallinen valvonta koskee Euroopan unioniin tuotavia muita elintarvikkeita kuin valvonta-asetuksen 47 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisia tavaroita. Tulli tekisi esityksen myös muiden kuin kaupallisesti siirrettävien lemmikkieläinten saapumispaikoiksi hyväksyttävien matkustajien maahantulopaikkojen nimeämisestä sekä nimeämisen keskeyttämisestä ja peruuttamisesta.

7 §. Muut viranomaiset. Pykälässä säädettäisiin toimivaltaisista valvontaviranomaisista eräissä erityistilanteissa. Kolmannen maan lipun alla purjehtivan kalastusaluksen kalasaaliin purkamisen yhteydessä suoritettavasta virallisesta valvonnasta säädetään ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläinperäisten tuotteiden virallisen valvonnan suorittamista koskevista yhdenmukaisista käytännön järjestelyistä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/625 mukaisesti ja komission asetuksen (EY) N:o 2074/2005 muuttamisesta virallisen valvonnan osalta annetulla komission täytäntöönpanoasetuksella (EU) 2019/627. Tätä valvontaa suoritetaan Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan noudattamisen valvontaan ja yhteisen kalastuspolitiikan vastaisiin tekoihin liittyvän Euroopan unionin lainsäädännön toimeenpanoon sovellettavaan yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (1188/2014) perusteella määrättyissä purkamispaikoissa. Mainitun lain 68 a §:n nojalla eräistä kalansaaliiden sallituista purkamispaikoista annetun valtioneuvoston asetuksen (710/2019) 3 §:n mukaan Euroopan unioniin kuulumattomien maiden lipun alla purjehtivat kalastusalukset saavat purkaa saaliita ainoastaan Helsingin satamassa. Tuontivalvontalain 7 §:n 1 momentin mukaan kunnan elintarvikevalvontaviranomainen olisi toimivaltainen valvontaviranomainen suorittamaan virallista valvontaa kalasaaliin purkamisen yhteydessä mainitussa laissa tarkoitetuissa purkamispaikoissa. Kunnan elintarvikevalvontaviranomainen olisi sopiva viranomainen suorittamaan tätä valvontaa, koska se on elintarvikelain mukainen toimivaltainen viranomainen myös Euroopan unionin jäsenvaltion lipun alla purjehtivalta kalastus-

alukselta purettavan kalasaaliin virallisen valvonnan osalta. Kalastustuotteisiin kohdistuvat elintarviketurvallisuutta koskevat vaatimukset ja valvontatoimenpiteet ovat samat riippumatta kalastusalueen liputusmaasta.

Valvonta-asetuksen 77 artiklan 1 kohdan b alakohdan nojalla komissio voi antaa valvonta-asetuksen täydentämiseksi delegoituja asetuksia, jotka koskevat sääntöjä erityisen virallisen valvonnan suorittamisesta ja toimenpiteistä sääntöjen noudattamatta jättämiseen liittyvissä tapauksissa koskien nylkemätöntä luonnonvaraista karvapeitteistä riistaa. Näiden fyysisen tarkastuksen loppuun suorittaminen on mahdotonta ennen ruhon nylkemistä. Nylkemistä ei voida suorittaa rajatarkastusasemalla vaan nylkemätön luonnonvarainen karvapeitteinen riista on kuljetettava edelleen teurastamoon tai muuhun laitokseen, jossa nylkeminen voidaan suorittaa. Tällöin tarkastuksen suorittaisi loppuun elintarvikelain mukainen määränpäälaitosta valvova viranomaislainen. Toistaiseksi komissio ei ole tätä asetuksenantovaltuutusta käyttänyt, mutta siihen on syytä varautua.

Valvonta-asetuksen 77 artiklan 2 kohdan nojalla annettavalla delegoidulla asetuksella säädetään niistä edellytyksistä, joilla tiettyjen eläinten ja tavaroiden kuljetusta ja saapumista seurataan saapumisrajatarkastusasemalla määräpaikassa Euroopan unionissa sijaitsevaan laitokseen. Tällaisia eläimiä ja tavaroita ovat muun muassa eräät sivutuotteet ja niistä johdetut tuotteet, jotka ovat Euroopan unionin sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita koskevan lainsäädännön (niin kutsuttu sivutuoteasetus 1069/2009 ja sivutuoteasetuksen täytäntöönpanoasetus 142/2011) mukaisesti kuljetettava saapumisrajatarkastusasemalla valvotusti hyväksytyyn määränpäälaitokseen. Myös tuotaessa tiettyjä eläimiä Euroopan unioniin voidaan edellyttää eläinten kuljettamista valvotusti hyväksytyyn karanteenitilaan tai hyväksytyille karanteeniasemalle. Valvotussa kuljetuksessa rajatarkastusaseman toimivaltainen viranomaislainen ilmoittaa lähetyksestä määränpäälaitoksen toimivaltaiselle viranomaiselle IMSOC-järjestelmän välityksellä. Määränpäälaitoksen toimivaltainen viranomaislainen vahvistaa lähetyksen saapumisen laitokseen samoin IMSOC-järjestelmän välityksellä. Pykälän 2 momenttiin sisältyisi edellä kuvattua erityistä valvontaa koskeva säännös.

8 §. *Tarkemmat säännökset valvontaviranomaisten tehtävistä.* Pykälän mukaan valtioneuvoston asetuksella voisi antaa tarkempia säännöksiä valvontaviranomaisten tehtävistä. Valvonta-asetus on paikoin erittäin teknistä ja yksityiskohtaista sääntelyä, joka on eräissä tapauksissa myös varsin tulkinnanvaraista. Lisäksi valvonta-asetuksen sääntelyä voidaan täydentää ja täsmentää komission delegoiduilla asetuksilla ja täytäntöönpanoasetuksilla. Asetuksenantovaltuus on tarpeen sen varmistamiseksi, että valvontaviranomaisten tehtäviä voitaisiin mahdollisesti tulevaisuudessa ongelmatilanteissa täsmentää tarvittavalla tavalla viranomaisten toimivallan selventämiseksi.

3 luku Virallinen valvonta

9 §. *Valvontasuunnitelma.* Pykälän mukaan Ruokavirasto vastaisi tuontivalvonnan ohjaamiseksi ja yhteensovittamiseksi laadittavan valtakunnallisen valvontasuunnitelman koordinoimista. Valvontasuunnitelma on osa valvonta-asetuksessa edellytettyä monivuotista kansallista valvontasuunnitelmaa. Ruokavirasto ja Tulli vastaisivat valvontasuunnitelman laatimisesta niille laissa osoitettujen tehtävien osalta.

Valvonta-asetuksessa tarkoitettulla valvontasuunnitelmalla pyritään edistämään virallisen valvonnan suunnitelmallisuutta sekä avoimuutta muun muassa toimijoiden suuntaan. Valvonta-asetuksen 109 artiklan mukaan toimivaltaisten viranomaisten on suoritettava virallista valvontaa monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman perusteella. Valvontasuunnitelma tulee valmistella ja panna täytäntöön koordinoitusti. Valvontasuunnitelman sisällöstä säädetään

valvonta-asetuksen 110 artiklassa, jonka mukaan valvontasuunnitelmaan on sisällyttävä virallinen valvonta kaikilla valvonta-asetuksen 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen sääntöjen sääntelemillä aloilla ja sen suunnittelun tulee tapahtua muun muassa valvonta-asetuksen 9 artiklassa säädettyjen virallista valvontaa koskevien yleisten sääntöjen mukaisesti. Viimeksi mainitun artiklan mukaan virallista valvontaa on suoritettava esimerkiksi säännöllisesti, riskiperusteisesti ja sopivalla tiheydellä. Valvontasuunnitelmaan on sisällytettävä yleistä tietoa jäsenvaltion valvontajärjestelmän rakenteesta ja organisaatiosta sekä valvonta-asetuksen 110 artiklassa tarkemmin lueteltuja yksityiskohtaisia tietoja valvontasuunnitelman sisällöstä.

10 §. Tarkastus- ja tiedonsaantioikeus. Pykälän 1 momenttiin otettaisiin tarkastuksen ja näytteenoton osalta viittaus valvonta-asetuksen 9—15 artiklaan ja lemmikkieläinasetuksen 34 artiklaan. Mainitut asetukset ovat jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa Euroopan unionin lainsäädäntöä.

Valvonta-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan h alakohdan mukaan toimivaltaiselle viranomaiselle on varmistettava pääsy toimijan tiloihin ja mahdollisuus tutustua toimijan hallussaan pitämiin asiakirjoihin. Virallista valvontaa koskevat yleiset vaatimukset sisältyvät valvonta-asetuksen 9—15 artiklaan. Hallintolain 39 §:stä poiketen valvonta-asetuksen 9 artiklan 4 kohdan mukaan virallinen valvonta on suoritettava ilman ennakoilmoitusta, paitsi jos tällainen ilmoitus on tarpeen ja asianmukaisesti perusteltu valvonnan suorittamista varten. Valvonta-asetuksen 15 artiklan mukaan toimijoiden on pyynnöstä annettava toimivaltaiselle viranomaiselle mahdollisuus tutustua muun muassa kuljetusvälineisiin, toimijan sähköisiin tiedonhallintajärjestelmiin, toimijoiden valvonnassa oleviin eläimiin ja tavaroihin sekä asiakirjoihin ja muihin merkityksellisiin tietoihin. Lemmikkieläinasetuksen 34 artikla sisältää säännökset niistä asiakirjojen ja tunnistusmerkintöjen tarkastuksista, jotka on tehtävä lemmikkieläinten muissa kuin kaupallisissa siirroissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tarkastuksen tekemisestä kotirauhan piirissä perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaisesti. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa tarkastuksen ja näytteenoton saisi tehdä valvonta-asetuksen 9—15 artiklassa tarkoitettun virallisen valvonnan suorittamista varten, jos tarkastuksen tekeminen on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi. Tarkastuksen saisi tehdä vain viranomaisen. Käytännössä maahantuonin virallisessa valvonnassa ei yleensä jouduta sellaisiin tarkastustoimiin, jotka tehtäisiin pysyvään asumiseen käytettävässä tilassa. Tällainen tilanne voisi kuitenkin olla esimerkiksi silloin, kun lemmikkieläimiä on tuotu maahan säännösten vastaisesti ja tarkastus on tarpeen kohdistaa jonkun asuntoon jo Suomen rajojen sisäpuolelle edenneiden lemmikkieläinten tarkastamiseksi. Tällöin täyttyy yleensä myös sääntelyrikoksen tai salakuljetusrikoksen tunnusmerkistö. Myös ajoneuvossa saattaa olla asumiseen käytettäviä tiloja, joita rajoitukset saattaisivat koskea saapumispaikan alueella.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin toimivaltaisen valvontaviranomaisten tiedonsaantioikeudesta. Euroopan unionin lainsäädännössä tarkoitettun virallisen valvonnan asianmukainen ja tehokas toteuttaminen edellyttää, että viranomaisella on oikeus saada lakisääteisen tehtävänsä hoitamiseksi välttämättömät tiedot. Tiedonsaantioikeus koskisi tietoja, joita asiasta on muilla viranomaisilla, toimijoilla tai muilla tahoilla, joita ehdotetussa laissa tai Euroopan unionin lainsäädännössä säädetyt velvoitteet koskevat. Toimijalla tarkoitettaisiin valvonta-asetuksen 3 artiklan 29 kohdan mukaan luonnollista tai oikeushenkilöä, johon sovelletaan yhtä tai useampaa valvonta-asetuksen 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuissa säännöissä säädettyä velvollisuutta.

Henkilötietojen käsittelyä koskevissa säännöksissä otettaisiin huomioon luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja

direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 2016/679, jäljempänä *tietosuoja-asetus*. Tietosuoja-asetus on tullut sovellettavaksi 25 päivästä toukokuuta 2018 lukien. Kansallista tietosuojalakia (1050/2018) sovelletaan tietosuoja-asetuksen rinnalla.

Tietosuoja-asetuksen 5 artiklassa säädetään henkilötietojen käsittelyä koskevista periaatteista. Niitä ovat henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuus-, kohtuullisuus- ja läpinäkyvyysvaatimus, käyttötarkoitussidonnaisuus, tietojen minimointi, henkilötietojen täsmällisyys ja henkilötietojen säilytyksen rajaaminen.

Tietosuoja-asetuksen 6 artiklassa säädetään henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta. Mainitun artiklan 1 kohdassa säädetään niistä perusteista, joihin henkilötietojen käsittely voi perustua. Viranomaisten ja julkista hallintotehtävää hoitavien organisaatioiden osalta keskeisimmät henkilötietojen käsittelyn perusteet ovat lakisääteisten velvoitteiden noudattaminen (c alakohta), yleistä etua koskevan tehtävän suorittaminen (e alakohta) ja rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttäminen (e alakohta). Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan vain kyseisiin henkilötietojen käsittelyn perusteisiin liittyvistä seikoista voi säätää tarkemmin Euroopan unionin tai jäsenvaltion lainsäädännössä. Tältä osin kansallinen lainsäädäntö voi koskea: 1) yleisiä edellytyksiä, jotka koskevat rekisterinpitäjän suorittaman tietojenkäsittelyn lainmukaisuutta; käsiteltävien tietojen tyyppiä; 2) asianomaisia rekisteröityjä; 3) yhteisöjä, joille ja tarkoituksia, joihin henkilötietoja voidaan luovuttaa; 4) käyttötarkoitussidonnaisuutta; 5) säilytysaikoja; sekä 6) käsittelytoimia ja -menettelyjä, mukaan lukien laillisen ja asianmukaisen tietojenkäsittelyn varmistamiseen tarkoitettut toimenpiteet. Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltion lainsäädännön on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhteinen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden.

Tässä hallituksen esityksessä ehdotetussa henkilötietojen käsittelyä sisältävässä sääntelyssä on kyse henkilötietojen käsittelystä, joka liittyy valvontaviranomaisen lakisääteisen veloitteen hoitamiseen (tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohdassa tarkoitettu yleistä etua koskevan tehtävän suorittaminen ja rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttäminen). Mainituista henkilötietojen käsittelyn oikeusperustoista on mahdollista säätää tarkemmin kansallisessa lainsäädännössä. Tuontivalvontalain 10 §:n 3 ja 4 momentissa säädettäisiin valvontaviranomaisen oikeudesta saada valvontaa varten välttämätöntä tietoa salassapitosäännösten estämättä. Esityksessä ehdotettavat henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset ovat sellaisia käsittelytoimia, joita tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitetaan ja joilla varmistetaan henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuus ja asianmukaisuus. Ehdotettu sääntely olisi näin ollen myös tietosuoja-asetuksen salliman liikkumavaran mukaista.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin Ruokaviraston ja Tullin oikeudesta saada salassapitosäännösten estämättä välttämättömät tiedot sakkorekisteristä tuontivalvonnan seuraamusmaksun määräämistä varten. Sakkorekisteristä säädetään sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 5 luvussa. Sakkorekisteriä pidetään ja käytetään sakon täytäntöönpanosta annettussa laissa säädettyssä järjestyksessä täytäntöön pantavien asioiden täytäntöönpanoa varten. Sakkorekisterin rekisterinpitäjä on Oikeusrekisterikeskus. Sakkorekisterin sisältämät rikokseen ja rikosoikeudelliseen seuraamukseen liittyvät tiedot ovat salassa pidettäviä tietoja. Oikeusrekisterikeskus saa salassapitovelvollisuuden estämättä pyynnöstä luovuttaa tietoja niille, joiden oikeudesta mainittujen tietojen saamiseen säädetään erikseen lailla.

Tuontivalvontalain 15 §:ssä säädettäisiin tuontivalvonnan seuraamusmaksun määräämisestä pykälässä tarkoitetuissa säännösten noudattamatta jättämisestä koskevissa tilanteissa. Seuraamusmaksun määräämisen yleisinä periaatteina ovat muun muassa kaksoisrangaistavuuden kielto (ne bis in idem -kielto) ja siitä huolehtiminen, että teon toistuvuus otetaan huomioon

hallinnollisen sanktion suuruuden arvioimisessa hallinnollista sanktiota määrättäessä. Kaksoisrangaistavuuden kieltä tarkoittaa, että hallinnollisia sanktioita koskevassa lainsäädännössä on huolehdittava siitä, ettei samasta teosta voida määrätä useampia rangaistusluonteisia seuraamuksia. Seuraamusmaksua ei siten voitaisi määrätä sille, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa tai jota vastaan samasta teosta nostettu syyte on tuomioistuimessa lainvoimaisesti ratkaistu. Näin ollen pykälän 4 momentissa säädettäisiin tietojensaantioikeudesta sakkorekisteristä sen varmistamiseksi, ettei henkilöä ole samasta teosta jo tuomittu sakkorangaistukseen tuomioistuimessa. Tietojensaantioikeus olisi tarpeen kaksoisrangaistavuuden kiellon noudattamisen varmistamiseksi ennen hallinnollisen sakon määräämistä. Tietojensaanti olisi tarpeen erityisesti, koska tuontivalvontalain 15 §:ssä tarkoitetun tuontivalvonnan seuraamusmaksun voisi määrätä kaksi eri viranomaista eli Tulli sekä Ruokavirasto. Sakkorekisteritietojen tarkistaminen ennen sakon määräämistä olisi myös tuontivalvonnan seuraamusmaksun saajan etu. Valvontaviranomaisille luovutettavat tiedot koskisivat ainoastaan niitä tietoja, jotka ovat tarpeen tuontivalvontalain 15 §:ssä tarkoitettuja tuontivalvonnan seuraamusmaksuja määrättäessä. Tietojen luovuttaminen olisi siten rajattu koskemaan vain niitä tietoja, jotka ovat valvontaviranomaisina toimiville Tullille ja Ruokavirastolle välttämättömiä seuraamusmaksun määräämiseksi ja käsittelemiseksi. Valvontaviranomaiset käyttävät tehtävässään julkista valtaa. Henkilötietoja koskeva ehdotettu sääntely on täsmällistä ja tarkkarajaista ja henkilötietojen käsittelylle on yleisen tietosuoja-asetuksen mukainen oikeudellinen peruste.

11 §. Viranomaisnäytteiden tutkiminen. Pykälässä säädettäisiin viranomaisnäytteiden tutkimisesta. Valvonta-asetuksen 64 artiklassa säädetään rajatarkastusasemia koskevista vähimmäisvaatimuksista. Valvonta-asetuksen 64 artiklan 3 kohdan g alakohdan mukaan rajatarkastusasemalla on oltava käytettävissä sellaisten virallisten laboratoriodien palvelut, jotka kykenevät tarjoamaan analyysi-, testaus- ja diagnoosituloksia asianmukaisissa määrääjoissa ja joilla on käytössään tarvittavat tietotekniset välineet, jotta tehtyjen analyysien, testien tai diagnoosien tulokset voidaan tarvittaessa sisällyttää valvonta-asetuksen 131 artiklassa tarkoitetun virallisen valvonnan tiedonhallintojärjestelmään eli niin kutsuttuun IMSOC:iin. Pykälän mukaan viranomaisnäytteiden käsittelytehtävät ja tutkimukset olisi tehtävä Ruokavirastossa, Tullilaboratoriossa tai Ruokaviraston taikka Tullin nimeämässä virallisessa laboratoriossa. Ruokaviraston tai Tullin nimeämä virallinen laboratorio voisi sijaita Suomessa, toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai Euroopan unionin jäsenvaltion rinnastettavassa maassa. Ehdotetulla sääntelyllä täytettäisiin valvonta-asetukseen sisältyvät laboratorioita koskevat vaatimukset tuonin virallisessa valvonnassa. Laboratorio, jossa näyte tutkittaisiin, määräytyisi kyseessä olevan eläin- ja tavaraluokan mukaisesti sitä koskevan aineellisen lainsäädännön perusteella.

12 §. Virka-apu. Pykälässä säädettäisiin virka-apun antamisesta. Pykälän 1 momenttiin otettaisiin informatiivinen viittaus Poliisiin, Tullin, Rajavartiolaitoksen ja pelastusviranomaisten antamaa virka-apua koskeviin säännöksiin. Virka-apun antamisen edellytyksenä on poliisilain mukaan myös se, että viranomaista estetään suorittamasta virkatehtäviään. Estämisestä on mainitun säännöksen perustelujen mukaan kysymys myös niissä tapauksissa, joissa estäminen ei ole vielä alkanut, mutta on perusteltua syytä epäillä sen tulevan tapahtumaan. Vastaavasti Tullilain mukaan Tulli voi toimivaltuuksiensa rajoissa antaa pyynnöstä virka-apua toiselle viranomaiselle sen laissa säädetyn valvontavelvollisuuden toteuttamiseksi. Rajavartiolaitos voi antaa pyynnöstä virka-apua valtion viranomaiselle sen laissa säädetyn valvontavelvollisuuden toteuttamiseksi. Selvyyden vuoksi ehdotetaan viitattavaksi myös pelastuslakiin pelastusviranomaisen antamasta virka-avusta. Pelastuslain mukaan pelastusviranomainen voi antaa toimialaansa soveltuvaa virka-apua viranomaisen ja laitoksen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi. Pelastusviranomaisen virka-apu voisi olla tarpeen esimerkiksi tilanteessa, jossa virallisessa valvonnassa tarvitaan pelastusviranomaisella olevaa erityisvälineistöä tai erityistä osaamista. Eri viranomaiset tekevät keskenään tuloksellista yhteistyötä jo

tälläkin hetkellä. Mainittuihin säännöksiin perustuvan virka-apua koskevan sääntelyn voidaan katsoa olevan riittävää tuonin virallisen valvonnan asianmukaiseksi turvaamiseksi kaikissa tilanteissa.

Ruokavirastosta annetussa laissa (371/2018) ei ole säännöstä viraston velvollisuudesta antaa virka-apua toiselle viranomaiselle. Ruokavirasto neuvoo ja ohjaa Tullia ehdotetussa laissa Tullille osoitettujen tehtävien hoitamisessa, mitä ei kuitenkaan katsota lain tarkoittamaksi virka-avuksi. Ilman erityistä virka-apusäännöstä hoituu myöskin lemmikkieläinasetuksen 35 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu tilanne, jossa Tulli toimivaltaisena viranomaisena kuulee Ruokaviraston virkaeläinlääkärinä esimerkiksi puhelimitse ennen päätöstään lemmikkieläimen palauttamisesta, eristykseen asettamisesta tai lopettamisesta. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan kuitenkin, että Ruokavirasto voisi antaa Tullille virka-apua erityisissä viralliseen valvontaan liittyvissä tehtävissä. Tällainen erityinen viralliseen valvontaan liittyvä tehtävä voisi olla muun muassa Tullin lemmikkieläinten tai matkustajien matkatavaroissaan tuomien tavaroiden maahantuontiin kohdistama niin kutsuttu valvontaisku, jonka yhteydessä Ruokavirasto avustaisi Tullia tarkastamalla asiakirjoja, tekemällä eläinten kliinisiä tarkastuksia ja ottamalla verinäytteitä. Tällaisesta virka-avun antamisesta sovittaisiin ennakolta Tullin ja Ruokaviraston kesken.

Joissain Tullin suorittamissa valvontatehtävissä saatetaan kuitenkin tarvita kiireellisesti avuksi virkaeläinlääkärinä. Ruokavirastolla ei ole mahdollisuutta antaa fyysistä läsnäoloa edellyttävää virka-apua Suomen ulkorajoilla sijaitsevilla maahantulopaikoilla. Tästä syystä pykälän 3 momenttiin otettaisiin kunnaneläinlääkärinä koskeva säännös Tullille annettavasta virka-avusta lemmikkieläinten viralliseen valvontaan liittyvissä tehtävissä. Kunnaneläinlääkäri voisi esimerkiksi antaa tarvittaessa virka-apua avustamalla tarkastuksen suorittamisessa, esimerkiksi arvioimalla loukkaantuneen tai sairaan eläimen kuljetuskuntoisuutta. Virka-apuna kunnaneläinlääkäri voisi myös suorittaa eläimiin tai tavaroihin kohdistettavien toimenpiteiden täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä, kuten huolehtia pakkokeinona määrätystä eläimen lopetuksesta. Käytännössä tällaista virka-apua on tarvittu vain harvoin, joten kunnaneläinlääkäreille tästä aiheutuva lisätöy jäisi vähäiseksi. Tulli voisi myös kuulla päivystävää kunnaneläinlääkärinä Ruokaviraston virka-ajan ulkopuolella ennen päätöstään lemmikkieläimen palauttamisesta, eristykseen asettamisesta ja lopettamisesta. Näin toimien lemmikkieläintä koskeva päätös voitaisiin panna viivytyksettä toimeen. Riittävä tuki Tullille lemmikkieläinten virallisen valvonnan osalta on yksi edellytys lainsäädännön tehokkaalle toteutumiselle ja sitä kautta eläinten hyvinvoinnin turvaamiselle ja eläinten omistajien ja haltijoiden oikeusturvan varmistamiselle.

Joskus Euroopan unionin ulkorajalla suoritettavasta virallisesta valvonnasta huolimatta voi käydä niin, että valvonta-asetuksessa tarkoitettu eläin tai tavara pääsee syystä tai toisesta ohittamaan joko Suomen tai toisen jäsenvaltion ulkorajalla tapahtuvan valvonnan. Kyseessä voivat olla esimerkiksi rajatarkastusasemalla suoritettavan virallisen valvonnan alaiset eläimet tai tavarat, joiden tuonti havaitaan vasta myöhemmin eläinten tai tavaroiden jo ollessa Euroopan unionin alueella. Näiden eläinten ja tavaroiden virallinen valvonta on eläinten ja tavaroiden luokasta riippuen joko Ruokaviraston tai Tullin vastuulla, joista erityisesti Ruokaviraston mahdollisuudet suorittaa valvontakäyntejä eri puolella Suomea ovat niukkojen resurssien vuoksi rajalliset. Kyseeseen voisivat tulla myös Tullin tuontivalvontalain 6 §:n 4 ja 5 kohdan perusteella suorittaman virallisen valvonnan kohteena olevat lemmikkieläimet ja matkustajien matkatavaroissaan tuomat tavarat, joita ei ole esitetty tarkastukseen tai joita ei ole havaittu saapumispaikalla. Näissä valvonta-asetuksen 48 artiklan nojalla rajatarkastusasemalla suoritettavasta virallisesta valvonnasta vapautettujen eläinten ja tavaroiden valvontaa koskevissa tehtävissä Tullin toimivalta rajoittuu rajanylityspaikan alueelle, joten vastuu jo Euroopan unionin alueelle päässeitä eläimiä ja tavaroita koskevien tapausten osalta kuuluu Ruokavirastolle. Koska eläin tai tavara on tällaisissa tapauksissa jo edennyt Suomen rajojen sisäpuolelle, on tarkoituksenmukaista, että tarvittavan tarkastuksen sille tekee paikallisviranomaisena. Edellä

mainituista syistä johtuen pykälän 4 momenttiin otettaisiin säännös kunnaneläinlääkäriin virkaavusta Ruokavirastolle ja Tullille silloin, kun tuonnissa ei ole noudatettu kyseisen eläimen tai tavarat tuonnille asetettuja vaatimuksia. Kunnaneläinlääkäri voisi virka-apuna suorittaa eläimeen tai tavaroihin kohdistuvan tarkastuksen, avustaa tarkastuksen suorittamisessa tai suorittaa eläimiin tai tavaroihin kohdistettavien toimenpiteiden täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä.

Voi käydä myös niin, että Euroopan unionin ulkopuolelta tuodun ja jo Euroopan unionin alueelle päässeän eläimen tai tavarat osalta tulee myöhemmin uutta, kyseistä eläintä tai tavaraa koskevaa tietoa esimerkiksi sen vaarallisuudesta ihmisten tai eläinten terveydelle tai muista puutteista. Jos tällainen eläin tai tavara on tuotu Euroopan unionin alueelle valvonta-asetuksen säännösten mukaisesti, siihen sovelletaan tuontivalvontalain sijaan muun muassa eläintautilakia, elintarvikelakia tai rehulakia. Sen sijaan, jos eläin tai tavara on tuotu Euroopan unionin alueelle valvonta-asetuksen säännösten vastaisesti, tapauksen selvittelyyn sovellettaisiin tuontivalvontalakia. Tällainen tapaus voisi esimerkiksi olla koiranpentu, joka on Euroopan unionin ulkorajalla esitetty Tullille tarkastettavaksi lemmikkieläimenä, mutta jonka osalta myöhemmin ilmenee, että pentu tuotiin myytäväksi tai muutoin edelleen luovutettavaksi eikä se siten täyttänyt lemmikkieläinasetuksen mukaista lemmikkieläimen määritelmää. Tuontivalvontalakia sovellettaisiin myös silloin, jos ei ole varmuutta siitä, onko eläimeen tai tavarat kohdistunut Euroopan unioniin tuonin yhteydessä virallista valvontaa siten kuin valvonta-asetuksessa edellytetään. Tällainen tilanne voisi syntyä esimerkiksi silloin, kun Euroopan unionin ulkopuolelta tuodun koiran rokotustodistus todetaan eläinlääkärikäynnillä puutteelliseksi eikä voida varmistua siitä, että koira olisi esitetty Tullille matkustajan saapumispaikalla tehtävää tarkastusta varten. Tullin tarkastuksesta ei jää lemmikkieläimen mukana oleviin asiakirjoihin mitään merkintää tarkastuksesta muutoin kuin silloin, kun lemmikkieläin on tarkoitettu edelleen kuljetettavaksi toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon.

13 §. *Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen toiselle viranomaiselle.* Pykälässä säädettäisiin salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta. Ehdotetun 11 §:n 3 momentin mukaan valvontaviranomaisella olisi oikeus saada salassapitosäännösten estämättä virallisen valvonnan suorittamiseksi välttämättömät tiedot valtion ja kunnan viranomaisilta, toimijoilta ja muilta, joita tässä laissa tai Euroopan unionin lainsäädännössä säädetyt velvoitteet koskevat. Tuontivalvontalaissa tarkoitettuja valvontaviranomaisia olisivat Ruokavirasto ja Tulli sekä tuontivalvontalain 7 §:ssä tarkoitettut viranomaiset. Näiden oikeus tietojen saantiin perustuisi suoraan tuontivalvontalain 10 §:n 3 momenttiin. Edellä sanotun lisäksi on tarpeen säätää erikseen välttämättömien tietojen luovuttamisesta salassapitosäännösten estämättä erälle muille viranomaisille. Ehdotuksella täydennettäisiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädettyä. Tietoja voitaisiin luovuttaa syyttäjä-, poliisi- ja tulliviranomaisille rikoksen selvittämiseksi. Lisäksi tietoja voitaisiin luovuttaa aluehallintovirastolle, Rajavartiolaitokselle, kunnaneläinlääkärille, kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle sekä Verohallinnolle niiden laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi. Aluehallintovirasto on alueellinen viranomainen, jonka tehtävänä on valvoa muun muassa eläinlääkintöalan lakien noudattamista alueellaan. Kunnaneläinlääkäri puolestaan on paikallinen viranomainen, joka tuontivalvontalain 12 §:ssä tarkoitetun virka-avun antamisen lisäksi valvoo muun muassa eläinlääkintöalan lainsäädännön noudattamista kunnan alueella. Rajavartiolaitokselle kuuluu rajavalvontaan liittyviä tehtäviä, jotka saattavat edellyttää tietojen luovuttamista. Luovutusosoikeus olisi tarpeen myös Verohallinnolle muun muassa harmaan talouden torjumiseksi. Tietoja voitaisiin luovuttaa esimerkiksi, jos epäiltäisiin, että maahan tuodaan eläimiä omistajan mukana olevina lemmikkieläiminä, vaikka kyseessä saattaisi olla eläinten pentutehtailuun liittyvä kaupallinen tuonti. Suomen jäsenyys Euroopan unionissa, Euroopan unionin lainsäädännössä asetetut velvoitteet tai muut Suomea sitovat kansainväliset velvoitteet saattavat edellyttää tietojen luovuttamista ulkomaisille toimielimille tai tarkastajille. Säännökseen otettaisiin myös maininta luovutettavien tietojen välttämättömyydestä luovutuksensaajan tehtävien hoitamiseksi. Pykälässä tarkoi-

tettu tietojenluovuttamisoikeus tarkoittaisi pykälän sanamuodon mukaisesti myös oma-aloitteista tiedonluovuttamista ilman vastaanottavan viranomaisen nimenomaista tietopyyntöä. Asianosaisen ja muun hallinnon asiakkaan oikeusturvasta olisi luonnollisesti myös aina huolehdittava.

4 luku Pakkokeinot ja seuraamukset

14 §. Määräykset, kiellot ja muut hallinnolliset toimenpiteet. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin toimivaltaisen viranomaisen velvollisuudesta ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin, jos eläin tai tavara taikka niiden tuonti ei täytä tai jos epäillään, että se ei täytä, tuonnille asetettuja vaatimuksia. Toimenpiteistä, joihin kulloinkin olisi ryhdyttävä, säädetään valvonta-asetuksessa, lemmikkieläinasetuksessa ja tuontivalvontalaissa.

Valvonta-asetus ja lemmikkieläinasetus ovat jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä. Valvonta-asetuksen 65—72 artiklassa säädetään toimenpiteistä silloin, kun Euroopan unioniin saapuvien eläinten ja tavaroiden kohdalla epäillään, että säännöksiä ei noudateta, ja silloin, kun säännöksiä ei noudateta. Noudatettavat säännökset käsittävät sekä tuontimenettelyjä että eläimille ja tavaroille asetettuja tuontivaatimuksia. Tuontivalvonnassa hallinnolliset pakkokeinot perustuisivat pääosin edellä mainittuihin artikloihin, koska ne ovat tuonnin virallista valvontaa koskevia erityissäännöksiä. Sen lisäksi valvonta-asetuksen 138 artikla sisältää laajan luettelon valvontaviranomaisten toimenpiteistä silloin kun toiminnassa on havaittu säännösten noudattamatta jättämistä. Lemmikkieläinasetuksen 35 artiklassa säädetään viranomaisen toimista silloin, kun muita kuin kaupallisesti siirrettäviä lemmikkieläimiä koskevissa tarkastuksissa ilmenee vaatimustenvastaisuuksia. Valvontaviranomaisen toimenpiteiden valintaan vaikuttaa luonnollisesti muun muassa se, millaisesta säännösten noudattamatta jättämisestä kulloinkin on kyse.

Toimivaltaisen viranomaisen on kyettävä osoittamaan valittujen toimenpiteiden asianmukaisuus ja oikeasuhtaisuus. Hallintolaissa säädetään hyvän hallinnon yleisistä vaatimuksista, joita ovat muun muassa suhteellisuusperiaate ja tarkoitussidonnaisuuden periaate. Näitä periaatteita noudatettaisiin myös Euroopan unionin asetusten soveltamisessa, jollei asetuksessa määrättäisi suoraan tietynlaisesta menettelystä, jota viranomaisen olisi velvollinen noudattamaan tapauksessa sellaisenaan.

Pykälän 2 momenttiin otettaisiin ensinnäkin viittaussäännös siitä, että eläimen tai tavarantoimituksen eristykseen tai karanteeniin säädetään valvonta-asetuksen 65—67 artiklassa ja lemmikkieläinasetuksen 35 artiklassa. Eristyksellä tarkoitettaisiin valvonta-asetuksen 65—67 artiklassa tarkoitettua eristämistä ja lemmikkieläinasetuksen 35 artiklassa tarkoitettua eristystä, johon toimivaltainen viranomaisen sijoittaa lemmikkieläimen virallisen valvonnan alaisuuteen, kunnes se täyttää lemmikkieläinasetuksen III luvussa säädetyt edellytykset tai ennen lopullisen päätöksen tekoa. Karanteenilla tarkoitettaisiin puolestaan valvonta-asetuksen 65—67 artiklassa tarkoitettua karanteenia, jota käytetään rinnan eristykseen asettamisen kanssa, kunnes säännöstenvastaista tai riskin aiheuttavaa eläintä tai tavaraa koskeva mahdollinen myöhempi päätös tehdään taikka eläin tai tavara sille tehdyn erityiskäsittelyn jälkeen täyttää tuontivaatimukset. Valvonta-asetuksessa tarkoitettu karanteeniin asettaminen on pakkokeino ja eroaa siten eräiden eläinten tuontivaatimukseen kuuluvasta tuonnin jälkeisestä karanteenissa pitämisestä. Lemmikkieläinasetuksessa ei käytetä termiä ”karanteeni”, vaan lemmikkieläinasetuksen 35 artiklan mukaan lemmikkieläin asetetaan ’virallisen valvonnan alaiseen eristykseen’.

Edelleen 2 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä eläinten eristykselle ja karanteenille asetettavista vaatimuksista. Valvonta-

asetuksen 66 artiklan 2 kohdan mukaan komissio voi täytäntöönpanosäädöksillä vahvistaa säännöt, jotka koskevat käytännön järjestelyjä eristämisen ja karanteenin osalta. Komissio ei kuitenkaan ole toistaiseksi vahvistanut tällaisia sääntöjä, mistä syystä eristystä ja karanteenia koskevista vaatimuksista voidaan säätää kansallisesti. Lain nojalla annettaville tarkemmille säännöksille on tarvetta erityisesti eläinten eristykseen ja karanteenin osalta niiden hyvinvoinnin turvaamiseksi sekä eläintautien leviämisen estämiseksi. Tarkemmat säännökset voisivat koskea sekä menettelyjä eristykseen tai karanteeniin asettamiselle että eristykseen ja karanteeniin tarkoitetuille tiloille asetettavia vaatimuksia.

15 §. Tuontivalvonnan seuraamusmaksu. Valvonta-asetuksen 139 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä asetuksen rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista ja toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet, joilla varmistetaan, että ne pannaan täytäntöön. Säädettyjen seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Edelleen valvonta-asetuksen 139 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että valvonta-asetuksen ja sen 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen sääntöjen rikkomisiin, joita tehdään petollisten tai vilpillisten käytäntöjen avulla, sovellettavissa taloudellisissa seuraamuksissa otetaan huomioon kansallisen lainsäädännön mukaisesti vähintään joko toimijalle koitua taloudellinen hyöty tai tapauksen mukaan prosenttiosuus toimijan liikevaihdosta.

Pykälän 1 momentissa yksilöitäisiin ne velvollisuudet, joiden rikkomisesta tuontivalvonnan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä. Ehdotetun maksun soveltamisen piiriin tulisi laiminlyöntejä, joiden toteen näyttäminen olisi yksinkertaista eikä vaatisi tutkinnallisia toimia. Seuraamusmaksun suuruudeksi ehdotetaan vähintään 300 ja enintään 5 000 euroa. Pykälän 1 momentin nojalla olisi mahdollista määrätä tuontivalvonnan seuraamusmaksu muun muassa, jos eläintä tai tavaraa ei lainkaan esitetä viralliseen valvontaan, eläin tai tavara esitetään viralliseen valvontaan väärin perustein taikka eläin tai tavara esitetään viralliseen valvontaan ilman, että tuontivaatimukset täyttyvät.

Tuontivalvonnan seuraamusmaksulle nähdään olevan erityistä tarvetta lemmikkieläinten osalta, jotta lemmikkieläinten muissa kuin kaupallisissa siirroissa ja tuonnissa todettuihin puutteisiin voitaisiin tarttua nykyistä vaikuttavammin. Lemmikkieläinten muut kuin kaupalliset siirrot ja kaupallinen tuonti ovat lisääntyneet merkittävästi viime vuosien aikana. Viimeisten neljän vuoden aikana Tulli on tarkastanut vuosittain noin 16 000—18 000 omistajansa tai valtuutetun henkilön Suomeen kuljettamaa lemmikkieläintä, joista noin 400—450 tapauksessa Tulli on ryhtynyt lemmikkieläinasetuksen 35 artiklan mukaisiin toimenpiteisiin. Useimmiten tämä toimenpide on lemmikkieläimen palauttaminen lähtömaahan. Eläimen omistajalle tai tuojalle ei yleensä aiheudu muita seuraamuksia, mikä lisää uudelleenyrityksen riskiä.

Eläinlääkinnällisessä rajatarkastuksessa tarkastetaan vuosittain noin 1 800—2 400 lähetystä eläimiä ja eläinperäisiä tuotteita, joista erityisesti edelleen myytäväksi tai muutoin luovutettavaksi tuotavien lemmikkieläinten määrä on kasvanut vuosittain. Esimerkiksi vuonna 2014 Suomeen tuotiin 225 lemmikkieläintä eläinlääkinnälliseen rajatarkastuksen kautta, kun vuonna 2017 määrä oli 975 lemmikkieläintä ja vuonna 2018 määrä 676 lemmikkieläintä. Eläinlääkinnällisessä rajatarkastuksessa havaittujen puutteiden lisäksi Ruokavirasto työllistävät muina kuin kaupallisesti siirrettävinä lemmikkieläiminä Tullin tarkastukseen esitetyt eläimet, jotka tosiasiallisesti kuitenkin tuodaan Suomeen myytäväksi. Epäily tällaisesta tuonnista samoin kuin kokonaan Tullin tarkastuksen ohi tapahtuneesta salakuljetuksesta herää usein vasta kun lemmikkieläimet ovat jo päässeet Suomeen. Vuonna 2018 Ruokavirasto teki yhteensä 55 lemmikkieläinasetuksen mukaista hallintopäätöstä säännösten vastaisesti tuotujen kaupallisten lemmikkieläinten kohdalla. Määrä on lähes kolminkertaistunut vuodesta 2013, jolloin Ruokavirasto teki vastaavissa tapauksissa yhteensä kymmenen hallintopäätöstä.

Lemmikkieläinten muiden kuin kaupallisten siirtojen ja lemmikkieläinten kaupallisen tuonnin yhteydessä esitetään enenevässä määrin puutteellisia tai jopa väärennettyjä tuontiasiakirjoja. Pykälän mukaan tuontivalvonnan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä niissä tilanteissa, joissa siirron tai kaupallisen tuonnin kohteena olevia lemmikkieläimiä esitetään virallisen valvonnan alaiseksi ilman, että tuontivaatimukset täyttyvät. Tuontivalvonnan seuraamusmaksua voitaisiin käyttää muun muassa siinä tavanomaisessa tilanteessa, jossa eläimen maahantuojat tuo maahan eläimen, jonka mukana olevia tuontiasiakirjoja ei voida lainkaan yhdistää virallisen valvonnan yhteydessä tarkastettavaksi esitettyyn eläimeen. Tavanomaista on myös se, että tuontiasiakirjoihin merkitty lemmikkieläimen tunnistusmerkintä ja muut tunnistetiedot sekä eläimellä oleva tunnistusmerkintä (mikrosiru) eivät vastaa toisiaan ja tuontiasiakirjat koskevat näin ollen muuta eläintä kuin mikä tuodaan eläinlääkinnälliseen rajatarkastukseen tai jonka asiakirjat Tullille esitetään.

Tuontivalvonnan seuraamusmaksu ei koskisi vain lemmikkieläimiä vaan myös muita tuontivalvontalain soveltamisalaan kuuluvia eläimiä ja tavaroita. Seuraamusmaksuilla pystyttäisiin puuttumaan yleisimpiin ja vakavampiin puutteisiin tai menettelyihin, joita tuontivalvonnassa havaitaan. Kaikkien puutteiden osalta ei seuraamusmaksua kuitenkaan määrättäisi vaan hallinnollisen seuraamuksen käyttöön vaikuttaisi käytännössä tuojan menettelyn vakavuus, tahallisuus ja toistuvuus. Tuontivalvonnan seuraamusmaksua ei myöskään olisi välttämätöntä määrätä tapauksissa, joissa eläin tai tavara määrätään tuhottavaksi, mistä jo aiheutuu tuojalle merkittävää taloudellista tappiota. Seuraamusmaksu määrättäisiin esimerkiksi niissä tilanteissa, joissa kyseessä olisi tuontimenettelyjen tai tuontivaatimusten perusedellytysten laiminlyönti. Lisäksi tuontivalvonnan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä erityisesti niissä tilanteissa, joissa virallisen valvonnan yhteydessä esitetään kokonaan väärennettyjä todistuksia tai kun tuonnin todellinen tarkoitus kuten lemmikkieläimen siirron kaupallinen luonne pyritään salaamaan. Seuraamusmaksu voitaisiin määrätä muun muassa silloin, kun tuoja on laiminlyönyt tuontivaatimusten selvittämisen ennen eläimen tai tavaran maahantuontia tai kun tuontivaatimusten noudattamisessa on vakavia puutteita.

Seuraamusmaksujen suuruuden osalta valvonta-asetuksessa edellytetään vähintään toimijalle koituvan taloudellisen hyödyn menettämistä. Esimerkiksi tuoja tai toimija, joka esittää myytäväksi tuotavan lemmikkieläimen Tullille tarkastettavaksi muuna kuin kaupallisesti siirrettävänä lemmikkieläimenä, säästää eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta perittävän maksun. Edelleen, jos esimerkiksi koiralla ei ole mukana raivotaudin vasta-aineiden määrittämiseksi laadittua todistusta, tuoja on myös säästännyt vasta-aineiden määrittämiseksi otettavien verinäytteiden ottamisesta ja tutkimisesta aiheutuvat eläinlääkäri- ja laboratoriokulut. Lemmikkieläinten kaupallisen tuonnin kohdalla taloudellinen hyöty muodostuu säästettyjen kulujen lisäksi erityisesti lemmikkieläimen myyntihinnasta. Lemmikkieläinten myyntihinnat vaihtelevat erittäin paljon, mutta yleisimmin säännösten vastaisesti tuotuja lemmikkieläimiä myydään hieman alhaisempaan hintaan kuin Suomessa syntyneitä tai säännösten mukaisesti tuotuja lemmikkieläimiä. Keskimäärin säännösten vastaisesti tuotujen lemmikkieläinten myyntihinnat vaihtelevat 300—800 euron välillä. Toimivaltaisen viranomaisen tulisi määrittää seuraamusmaksun suuruus tapauskohtaisesti ottaen huomioon tuotujen lemmikkieläinten lukumäärä, rotu ja yleinen markkinahinta. Koska kyseessä on hallinnollinen seuraamusmaksu, tulee maksun suuruuden määrittämisessä huomioida seuraamuksen rangaistusluonteisuus ja ennaltaehkäisevä vaikutus.

Pykälän 2 momentin mukaan tuontivalvonnan seuraamusmaksun suuruus arvioitaisiin ottaen huomioon rikkomuksen laatu, vahingollisuus ja toistuvuus. Hyvän hallinnon asettamien suhteellisuus- ja muiden vaatimusten olisi täyttyttävä maksun määräämisessä. Samoin oikeusturvan vaatimukset otettaisiin huomioon. Tuontivalvonnan seuraamusmaksua koskevasta päätök-

sestä olisi valitusoikeus. Ruokaviraston ja Tullin määräämä seuraamusmaksu olisi täytäntöönpanokelpoinen vain lainvoimaisena.

Pykälän 3 momentti sisältäisi kaksoisrangaistavuuden kieltoa koskevan säännöksen, jonka mukaan samasta teosta ei voisi määrätä useampia rangaistusluonteisia seuraamuksia. Kielto kattaisi myös samaa tekoa koskevat rangaistusluonteiset hallinnolliset seuraamukset.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin tuontivalvonnan seuraamusmaksun määräämistä ja vanhentumista koskevasta aikarajasta. Maksua ei saisi määrätä, jos teosta olisi kulunut yli kuusi kuukautta. Seuraamusmaksu vanhenisi viiden vuoden kuluttua maksua koskevan lainvoimaisen ratkaisun antamispäivästä. Tämä vastaisi sakon raukeamista koskevaa rikoslain 8 luvun 13 §:ssä olevaa säännöstä. Maksusta ei perittäisi korkoa.

Tuontivalvonnan seuraamusmaksun täytäntöönpanosta säädettäisiin sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002). Tämän vuoksi myös kyseistä lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lain 1 §:n soveltamisalaan lisättäisiin nyt ehdotetun lain tarkoittama seuraamusmaksu. Seuraamusmaksun täytäntöönpanosta vastaa mainitun lain mukaan Oikeusrekisterikeskus, jolla on jo muitakin vastaavia täytäntöönpanotehtäviä. Päätöksen täytäntöönpanokelpoisuudessa noudatettaisiin hallintolainkäyttölain (586/1996) säännöksiä ja vuoden 2020 alusta lukien oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) säännöksiä.

16 §. Uhkasakko tai teettäminen. Pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisen oikeudesta tehostaa määräämäänsä velvoitetta uhkasakolla tai teettämisuhalla. Mainituista toimista säädetään uhkasakkolaissa, johon pykälän 2 momentissa viitattaisiin.

Uhkasakon tuomitsisi sen asettanut valvontaviranomainen. Uhkasakon asettamisessa ja tuomitsemisessa noudatetaan uhkasakkolakia. Viittaus uhkasakkolakiin koskee myös uhkasakon määrää. Uhkasakkolain 8 §:n mukaan uhkasakon suuruutta harkittaessa olisi otettava huomioon päävelvoitteen laatu ja laajuus, velvoitetun maksukyky ja muut asiaan vaikuttavat seikat. Uhkasakon määrään vaikuttaisivat näin ollen muun muassa harjoitetun elinkeinotoiminnan laajuus ja liikevaihdon suuruus.

17 §. Rangaistussäännökset. Pykälässä viitattaisiin säännöstelyrikoksen rangaistavuuden osalta rikoslain 46 luvun 1 §:n 1 momentin 7 kohtaan ja salakuljetuksen rangaistavuuden osalta rikoslain 46 luvun 4 §:ään. Ensin mainitun rikoslain säännöksen mukaan, joka rikkoo tai yrittää rikkoa Euroopan unionin antamissa tuontia ja vientiä koskevissa setuksissa säädettyä tai mainittujen säädösten nojalla annettua säännöstelymääräystä, on tuomittava säännöstelyrikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Vastaavantyyppinen viittaussäännös sisältyy tällä hetkellä salakuljetuksen osalta voimassa olevan rajatarkastuslain 27 §:n 1 momenttiin.

5 luku Erinäiset säännökset

18 §. Rikkomuksista ilmoittajan henkilöllisyyden suojaaminen. Pykälässä säädettäisiin tuontia koskevien säännöksiä rikkomuksista ilmoituksen tehneen luonnollisen henkilön henkilöllisyyden salaamisesta. Ehdotetulla säännöksellä pantaisiin täytäntöön valvonta-asetuksen 140 artiklan 2 kohdan b ja c alakohdan säännös. Ensiksi mainitun alakohdan mukaan todellisista tai mahdollisista rikkomuksista toimivaltaiselle viranomaiselle ilmoittavia henkilöitä on suojeltava kustotoimilta, syrjinnältä ja muun tyyppiseltä epäoikeudenmukaiselta kohtelulta. Jälkimmäisen alakohdan mukaan suojeluun kuuluu myös henkilötietojen suoja Euroopan unionin ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

Valvonta-asetuksen johdantokappaleen 91 mukaan kenen tahansa henkilön olisi voitava tuoda toimivaltaisten viranomaisten tietoon uusia tietoja, jotka auttavat näitä säännösten rikkomisten havaitsemisessa ja seuraamusten määräämisessä. Johdantokappaleessa todetaan edelleen, että ilmiannot voivat jäädä tekemättä selkeiden menettelyjen puuttumisen vuoksi tai vastatoimien pelossa. Valvonta-asetuksen rikkomisista ilmoittaminen on hyödyllinen väline, jolla varmistetaan, että toimivaltainen viranomainen voi havaita rikkomisia ja määrätä niistä seuraamuksia. Tämän vuoksi olisi varmistettava, että käytössä on asianmukaiset järjestelyt, joiden avulla kuka tahansa henkilö voi ilmoittaa toimivaltaisille viranomaisille valvonta-asetuksen mahdollisista rikkomisista ja joilla suojataan kyseistä henkilöä vastatoimilta.

Ilmoittajan henkilöllisyyden salassapitoperusteesta on tarkoituksenmukaista säätää myös tuontivalvontalaissa, koska laki muodostaa valvontaa koskevan selkeän kokonaisuuden. Ehdotetun pykälän tarkoituksena olisi suojella sellaista ilmoittajaa, jonka henkilöllisyyden paljastuminen voisi aiheuttaa haittaa ilmoittajalle. Ilmoittajan tulisi voida saattaa toimivaltaisen viranomaisen tietoon tuontia koskevien säännösten rikkominen ilman pelkoa haitallisista seuraamuksista. Edellytyksenä olisi, että henkilöllisyyden paljastuminen aiheuttaisi haittaa ilmoittajalle. Haitta voisi liittyä esimerkiksi siihen, että ilmoittaja on erityisessä suhteessa, esimerkiksi työsuhteessa, ilmoituksen kohteena olevaan toimijaan ja ilmoituksen tekeminen voisi aiheuttaa haittaa tälle suhteelle. Ilmoittajan subjektiivinen käsitys haitan aiheutumisesta ei yksistään riittäisi säännöksessä tarkoitettun salassapitoperusteen soveltamiseen. Nyt ehdotettu säännös ei kuitenkaan suojaisi ilmoituksen tekijää mahdollisessa oikeudenkäynnissä. Jos ilmoittaja esiintyy oikeudessa esimerkiksi todistajana, hänen henkilöllisyytensä paljastuu. Rikkomuksista ilmoittajan henkilöllisyyden suojaamisesta säädetään tällä hetkellä myös esimerkiksi tietosuojalain 36 §:ssä ja Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 71 a §:ssä.

19 §. *Valtion viranomaisen suoritteista perittävät maksut.* Pykälän 1 momentin mukaan valtion viranomaisten suorittamasta virallisesta valvonnasta ja muista suoritteista perittäisiin toimijalta Euroopan unionin lainsäädännön tai tuontivalvontalain nojalla suorittamasta virallisesta valvonnasta maksu, josta säädetään valvonta-asetuksessa sekä valtion maksuperustelaissa (150/1992).

Valvonta-asetuksen VI luvussa säädetään virallisen valvonnan maksullisuudesta. Virallisesta valvonnasta rajatarkastusasemilla ja valvontapisteissä toimijalta perittävällä maksulla on tarkoitus kattaa valvonnasta aiheutuneet kustannukset. Maksut vastaavat joko valvonta-asetuksessa määritellyllä tavalla laskettujen kustannusten tasoa tai valvonta-asetuksen liitteessä säädettyjä määriä. Valvonta-asetuksessa määritellään, mistä kaikesta virallisesta valvonnasta aiheutuneet kustannukset on katettava. Jäsenvaltiot voivat päättää määrästä, jota pienempiä maksuja ei peritä, jos maksujen periminen on taloudellisesti kannattamatonta ottaen huomioon perimisestä koituvat kustannukset ja maksuista koituva kokonaistulo.

Kustannuksia laskettaessa otettaisiin huomioon muun muassa viralliseen valvontaan osallistuvan henkilöstön, tuki- ja hallintohenkilöstö mukaan lukien, palkat, sosiaaliturva-, eläke- ja vakuutuskustannukset sekä tilojen ja laitteiden kustannukset, kuten ylläpito- ja vakuutuskustannukset. Maksut vahvistettaisiin joko kiinteämääräisiksi toimivaltaisille viranomaisille tietyllä ajanjaksolla aiheutuvien virallisen valvonnan kokonaiskustannusten perusteella, jolloin niitä sovellettaisiin kaikkiin toimijoihin, tai maksut laskettaisiin kunkin yksittäisen valvontatoimen tosiasiallisten kustannusten perusteella, jolloin niitä sovellettaisiin tällaisen valvonnan kohteena oleviin toimijoihin.

Valvonta-asetuksen 66 ja 67 artiklassa säädetään kolmansista maista Euroopan unioniin tulevien, säännöstenvastaisten ja riskin aiheuttavien eläinten tai tavaroiden osalta toteutettavista toimenpiteistä. Myös nämä toimenpiteet toteutetaan eläinten tai tavaroiden lähetyksestä vas-

taavan toimijan kustannuksella. Kyseessä ei ole kuitenkaan maksuperustelakiin perustuva suori-te, vaan kussakin yksittäistapauksessa asian hoitamisesta aiheutuva muu kustannus.

Maa- ja metsätalousministeriön ja valtiovarainministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkem-pia säännöksiä valvonta-asetuksen 79—82 artiklan mukaisista kansallisista järjestelyistä ja pe-rittävien maksujen suuruudesta. Tästä olisi valtuussäännös pykälän 2 momentissa.

20 §. Muutoksenhaku. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin muutoksenhausta muun valvontavi-ranomaisen kuin Tullin tekemään päätökseen. Muutosta päätökseen saisi vuoden 2019 lop-puun hakea valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hal-linto-oikeuden päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Valitusluvan myöntämisestä säädetään hallintolainkäyttölain 13 §:n 2 momentissa. Hallintolainkäyttölaki kumoutuu vuoden 2020 alussa, jolloin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettu laki tulee voimaan. Näin ollen vuoden 2020 alusta lukien muutosta haettaisiin siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

Muussa kuin tuontivalvonnan seuraamusmaksua koskevassa päätöksessä voitaisiin määrätä, että päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää. Rajatarkastuslain 25 §:n 4 momentin mukaan valitukset lain nojalla tehdyistä päätöksistä on käsiteltävä kiireellisinä. Tuontivalvontalaissa kiireellisyysvaatimusta ei ole pe-rusteltua säätää koskemaan kaikkia eläimiä ja tavaroita, johtuen valvonta-asetuksen ja tuonti-valvontalain laajasta soveltamisalasta. Eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi kiireellisenä olisi kuitenkin käsiteltävä päätökset, jotka koskevat eläimiä. Tästä säädettäisiin 2 momentissa.

Pykälän 3 momentti sisältäisi informatiivisen viittauksen tullilaissa säädettyyn muutoksenha-kuun. Sen mukaan Tullin päätökseen haettaisiin muutosta siten kuin tullilaissa säädetään. Voimassa olevan elintarvikelain (23/2006) 34 §:n mukaan Tullilla on toimivalta valvoa mui-den kuin eläinperäisten elintarvikkeiden elintarvikemääräystenmukaisuutta sekä silloin, kun on kyse Euroopan unionin ulkopuolelta tuotavista tuotteista, että rajoitetusti silloin, kun tuot-teet tuodaan Euroopan unionin jäsenvaltioista. Toimivalta kattaa myös elintarvikkeiden kanssa kosketuksiin joutuvat tarvikkeet. Tullin tekemään elintarvikelain 56 §:n mukaiseen kieltoa tarkoitettavaan päätökseen haetaan elintarvikelain 73 §:n 3momentin mukaan muutosta valitta-malla siitä hallinto-oikeuteen. Toimivalta valvoa Euroopan unionin ulkopuolelta tuotavia mui-ta kuin eläinperäisiä elintarvikkeita sisältyisi jatkossa tuontivalvontalain 6 §:n 1 momentin 6 kohtaan ja elintarvikekontaktimateriaaleja koskeva toimivalta 6 §:n 1 momentin 7 kohtaan. Euroopan unionin jäsenvaltioista tulevia tuotteita koskeva toimivalta säilyisi ehdotuksen mu-kaan elintarvikelaissa. Jotta Euroopan unionin sisä- ja ulkokaupan välillä ei olisi aiheetonta eroavaisuutta muutoksenhaun suhteen, vastaavaan valvonta-asetuksen 66 tai 138 artiklan 2 kohdan d alakohdan nojalla tehtävään Tullin päätökseen haettaisiin muutosta valittamalla siitä vuoden 2019 loppuun siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään ja vuoden 2020 alusta asiasta valitettaisiin siten kuin muutoksenhausta oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään. Muilta osin Tullin tekemään päätökseen haettaisiin muutosta siinä järjestyk-sessä kuin Tullilaissa säädetään eli vaatimalla oikaisua Tullilta.

Pykälän 4 momentissa viitattaisiin valtion maksuperustelakiin perittävää maksua koskevassa muutoksenhaussa.

21 §. Voimaantulo. Lain voimaantulopykälä sisältäisi lain tavanomaisen voimaantulosäännök-sen. Tarkoituksena on, että laki tulisi voimaan 14 päivänä joulukuuta 2019 samanaikaisesti kuin valvonta-asetusta ryhdytään soveltamaan.

Ehdotetulla tuontivalvontalailla kumottaisiin rajatarkastuslaki kuitenkin siten, että rajatarkastuslain 5 § jäisi edelleen voimaan 20 päivään huhtikuuta 2021. Rajatarkastuslain nojalla annettu maa- ja metsätalousministeriön asetus Euroopan unionin ulkopuolisista maista tuotavasta siipikarjasta ja muista linnuista sekä niiden siitosmunista (867/2008), maa- ja metsätalousministeriön asetus Euroopan unionin ulkopuolisista maista tuotavista eräistä elävistä eläimistä sekä niiden alkioista ja sukusoluista (866/2008), maa- ja metsätalousministeriön asetus Euroopan unionin ulkopuolisista maista tuotavista eräistä eläintautien leviämisen vaaraa aiheuttavista mikrobeista, loisista sekä tavaroista (776/2019) sekä maa- ja metsätalousministeriön asetus rajatarkastusasemalla suoritettavan virallisen valvonnan kohteena olevista elintarvikeseikoituksesta (/2019) jäisivät edelleen voimaan. Mainitut asetukset sisältävät sekä Euroopan unionin lainsäädännössä edellytetyt kansallisia täytäntöönpanosäännöksiä että kansallisesti annettuja tuontivaatimuksia koskien eläimiä ja tavaroita, joiden tuontivaatimuksia ei ole harmonisoitu Euroopan unionin lainsäädännössä. Maa- ja metsätalousministeriön asetukset pidettäisiin voimassa sen varmistamiseksi, että tuonti kolmansista maista voisi jatkua tiettyjen kansalliseen sääntelyyn perustuvien tuotteiden osalta, kunnes sääntelyä tarkistettaisiin tarvittaessa myös näiltä osin.

1.2 Elintarvikelaki

5 §. *Suhde muuhun lainsäädäntöön.* Pykälästä poistettaisiin maininta kumottavaksi ehdotettuun rajatarkastuslakiin. Samalla pykälään lisättäisiin Euroopan unioniin tuotavien elintarvikkeiden virallisen valvonnan osalta viittaus tuontivalvontalakiin.

34 §. *Muut valvontaviranomaiset.* Rajatarkastuslaki ehdotetaan korvattavaksi tuontivalvontalailla. Tämän vuoksi pykälän 1 momentin 4 kohdasta poistettaisiin maininta rajaeläinlääkäreistä, joista säädetään rajatarkastuslaissa.

Euroopan unionin ulkopuolisesta maasta tapahtuvan tuonnin virallisesta valvonnasta säädettäisiin tuontivalvontalaissa, johon sisällytettäisiin Tullin tuontivalvontaa koskevat tehtävät. Tämän vuoksi pykälän 4 momentista poistettaisiin 1 kohta, jonka mukaan Tulli valvoo Euroopan unionin ulkopuolelta maahan tuotavien muiden kuin eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikemääräystenmukaisuutta ja 3 kohta, jonka mukaan Tulli valvoo kauttakuljetustavarana kuljetettavien muiden kuin eläimistä saatavien elintarvikkeiden asiakirjojen oikeellisuutta.

Koska rajatarkastuslaki ehdotetaan kumottavaksi, kumottaisiin pykälän 6 momentti, jonka mukaan rajaeläinlääkärit huolehtivat lain mukaisesta valvonnasta eläimistä saatavien elintarvikkeiden eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen yhteydessä.

1.3 Eläinsuojelulaki

2 §. *Soveltamisala.* Ehdotetun tuontivalvontalain johdosta pykälän 2 momenttiin otettaisiin maininta siitä, että Euroopan unioniin tapahtuvan tuonnin osalta noudatetaan lisäksi, mitä siitä erikseen säädetään.

34 a §. *Ruokavirasto.* Pykälän otsikko ja viranomaista koskevat maininnat pykälän 1 ja 2 momentissa muutettaisiin vastaamaan nykyistä tilannetta, eli Elintarviketurvallisuusvirasto muutettaisiin Ruokavirastoksi.

Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti, jonka mukaan Ruokavirasto valvoisi säädösten noudattamista rajatarkastusasemalla ja poistumispaikalla. Poistumispaikka nimettäisiin eläinten kuljetuksesta annetun lain nojalla, koska valvonnassa on kysymys eläimistä, jotka viedään Suomesta.

37 §. Tarkastuseläinlääkäri ja lihantarkastaja. Rajaeläinlääkärit ovat kumottavaksi ehdotetun rajatarkastuslain tarkoittamia viranomaisia. Tämän vuoksi lain 37 §:stä poistettaisiin 3 momentti, jonka mukaan rajaeläinlääkäri valvoo lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten sekä lopetusasetuksen noudattamista rajanylityspaikan, maastapoistumispaikan ja eläinlääkinnällisen rajatarkastusaseman alueella. Samalla pykälän otsikko muutettaisiin vastaamaan sen sisältöä poistamalla otsikosta maininta rajaeläinlääkäristä.

39 §. Tarkastus. Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin Ruokaviraston tarkastusoikeutta koskeva säännös rajatarkastusaseman ja poistumispaikan alueella. Tuonnin virallista valvontaa maahantuonnin yhteydessä koskevasta tarkastusoikeudesta säädettäisiin ehdotetussa tuontivalvontalaissa.

42 §. Kiellot ja määräykset. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin maininta Ruokavirastosta ja siitä poistettaisiin maininta rajaeläinlääkäreistä.

44 §. Kiireelliset toimenpiteet. Pykälään lisättäisiin maininta Ruokavirastosta ja siitä poistettaisiin maininta rajaeläinlääkäristä.

50 §. Virka-apu. Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin maininta Ruokavirastosta ja siitä poistettaisiin maininta rajaeläinlääkäristä.

51 §. Valitus. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että muutosta päätökseen saisi vuoden 2019 loppuun hakea valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saisi kuitenkin hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Valitusluvan myöntämisestä säädetään hallintolainkäyttölain 13 §:n 2 momentissa. Hallintolainkäyttölaki kumoutuu vuoden 2020 alusta lukien, jolloin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettu laki tulee voimaan. Näin ollen vuoden 2020 alusta lukien muutoksenhausta säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa.

1.4 Laki eläinten kuljetuksesta

2 §. Soveltamisala. Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin maininta eläinkuljetusasetuksen virallisesta valvonnasta Euroopan unioniin tapahtuvan tuonnin osalta, josta säädettäisiin tuontivalvontalaissa.

4 §. Määritelmät. Pykälää muutettaisiin siten, että sen 6 kohdasta poistettaisiin ”ja” –sana. Pykälän 7 kohdasta poistettaisiin maininta rajaeläinlääkäristä ja kohtaan lisättäisiin maininta Ruokavirastosta. Samalla pykälään lisättäisiin uusi 8 kohta, jossa määriteltäisiin poistumispaikka viittaamalla valvonta-asetuksen asianomaiseen kohtaan.

24 §. Ruokavirasto. Pykälässä säädettäisiin Ruokaviraston tehtävistä ja pykälän otsikko ja viranomaista koskevat maininnat pykälässä muutettaisiin vastaamaan nykyistä tilannetta, eli Elintarviketurvallisuusvirasto muutettaisiin Ruokavirastoksi. Pykälän 1 ja 2 kohdassa tarkoitetut tehtävät kuuluvat nykyisinkin Ruokavirastolle. Sen sijaan pykälän 3 ja 4 kohdan tehtävät olisivat Ruokavirastolle uusia. Ehdotetun 3 kohdan mukaan Ruokavirasto nimeäisi valvonta-asetuksen tarkoittaman poistumispaikan. Poistumispaikalta ei edellytä erityisiä tiloja tai välineitä. Ruokavirasto myös valvoisi pykälän 4 kohdan mukaan säädösten noudattamista rajatarkastusasemalla ja poistumispaikalla.

27 §. Tarkastuseläinlääkäri. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että siitä poistettaisiin maininta teurastuspaikasta, koska nykyisin voimassa olevassa elintarvikelaissa säädetään vain

teurastamoista. Pykälän otsikko muutettaisiin vastaamaan pykälän sisältöön ehdotettua muutosta poistamalla otsikosta maininta rajaeläinlääkäristä.

Voimassa olevan 2 momentin mukaan rajaeläinlääkäri valvoo eläinkuljetusasetuksen sekä eläinten kuljetuksesta annetun lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista rajanylityspaikan, maastapoistumispaikan ja eläinlääkinnällisen rajatarkastusaseman alueella. Mainittu säännös perustuu kumottavaksi ehdotettuun rajatarkastuslakiin, jonka tarkoittamia viranomaisia rajaeläinlääkärit ovat. Tuontivalvonnasta säädettäisiin jatkossa tuontivalvontalaissa, mistä joutuen pykälästä poistettaisiin rajaeläinlääkäreitä koskeva 2 momentti.

28 §. Tarkastusoikeus. Pykälän 1 momentista poistettaisiin maininta teurastuspaikasta, koska nykyisin elintarvikelaissa säädetään vain teurastamoista. Pykälään lisättäisiin maininta Ruokavirastosta ja siitä poistettaisiin maininta rajaeläinlääkäristä.

34 §. Virka-apu. Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että maininta rajaeläinlääkäristä muutettaisiin maininnaksi Ruokavirastosta. Pykälän 2 momentissa oleva termi ”tullilaitos” korvattaisiin Tullilla, joka on viranomaisen nykyinen nimi.

1.5 Eläintautilaki

2 §. Soveltamisala. Pykälässä oleva viittaus kumottavaksi ehdotettuun rajatarkastuslakiin poistettaisiin. Samalla momenttiin lisättäisiin tuonnin virallisen valvonnan osalta viittaus tuontivalvontalakiin.

Lain **10 luvun otsikkoon** lisättäisiin maininta tuonnista, josta myös ehdotetaan säädettäväksi eläintautilaissa.

72 a §. Muusta kuin jäsenvaltiosta tuotavia eläimiä, eläimistä saatuja tuotteita ja muita eläintauteja levittäviä esineitä koskevat vaatimukset. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 72 a §. Koska rajatarkastuslaki ehdotetaan kumottavaksi, Euroopan unionin ulkopuolisista maista tapahtuvasta tuonnin ehdoista säädettäisiin jatkossa eläintautilaissa. Pykälän 1 momentin mukaan muusta kuin jäsenvaltiosta toimitettavista eläimistä, eläinten alkioista tai sukusoluista, eläimistä saatavista elintarvikkeista taikka muista eläintauteja levittävistä esineistä ei saa aiheutua vastustettavan eläintaudin leviämisen vaaraa. Lisäksi eläinten, tuotteiden ja esineiden mukana tulisi olla tarvittavat viralliset terveystodistukset tai muut asiakirjat, joilla niiden tuontikelpoisuus voidaan osoittaa. Eläinten, tuotteiden ja esineiden tulisi myös olla merkittyjä siten, että ne voidaan tunnistaa.

Pykälän 2 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä eläimille, tuotteille ja esineille sekä niitä koskeville asiakirjoille asetettavista vaatimuksista. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä Euroopan unionin lainsäädännön asettamissa rajoissa. Tällaisia säännöksiä olisivat sekä Euroopan unionin lainsäädännössä edellytetyt kansalliset täytäntöönpanosäännökset että Euroopan unionin lainsäädännön puuttuessa tietyin edellytyksin annettavat kansalliset täydentävät säännökset. Euroopan unioniin tuotavia eläimiä ja tavaroita koskeva lainsäädäntö on lähes kokonaan harmonisoitua, joten viimeksi mainittujen kansallisten täydentävien säännösten antaminen on hyvin vähäistä. Tuontia koskevat vaatimukset ovat varsin yksityiskohtaisia ja niistä säädetään nykyisin kumottavaksi ehdotetun rajatarkastuslain nojalla.

1.6 Rehulaki

4 §. *Suhde muuhun lainsäädäntöön.* Pykälästä poistettaisiin viittaus, jonka mukaan Euroopan unionin ulkopuolisista valtioista tuotavien eläinperäisten rehujen tuonnista ja tuonnin valvonnasta säädetään rajatarkastuslaissa. Samalla pykälään lisättäisiin viittaus tuontivalvontalakiin.

23 §. *Valvontaviranomaiset.* Pykälässä oleva maininta Elintarviketurvallisuusvirastosta muutettaisiin vastaamaan nykyistä tilannetta, jossa Elintarviketurvallisuusvirasto muutettaisiin Ruokavirastoksi. Tullin tehtävät säilyisivät ennallaan, mutta pykälän 3 momentista poistettaisiin maahantuonnin ja kauttakulun valvontaa koskevat maininnat, lukuun ottamatta valvonta-asetuksen mukaisesta tuontivalvonnasta erillisenä menettelynä suoritettavaa kansallista valvontaa koskien salmonellabakteerin esiintymistä, jossa Tulli osaltaan varmistaa, että salmonellan suhteen erityisen riskialttiit rehut lasketaan vapaaseen liikkeeseen vasta sen jälkeen kun tuontierä on todettu vapaaksi salmonellabakteerista ja/tai tuontierän maahantuonnista on saatu Ruokaviraston kannanotto. Muilta osin maahantuonnin ja kauttakulun valvonnasta säädettäisiin tuontivalvontalaissa. Koska rajatarkastuslaki ehdotetaan kumottavaksi, poistettaisiin pykälästä myös sen 4 momentti, jossa viitataan rajatarkastuslakiin.

1.7 Laki eläimistä saatavista sivutuotteista

2 §. *Suhde muihin säädöksiin.* Pykälän 5 momentista poistettaisiin viittaus, jonka mukaan Euroopan unionin ulkopuolisista valtioista tuotavien sivutuotteiden tuontiehdoista ja tuonnin valvonnasta säädetään rajatarkastuslaissa. Samalla säännökseen lisättäisiin viittaus säädettäväksi ehdotettuun tuontivalvontalakiin.

Tuontierien tuontivalvontamenettelyt sisältyisivät tuontivalvontalakiin. Euroopan unionin ulkopuolisista maista tuotavien erien tuonnin kelpoisuutta koskevat kansalliset tuontiehdot sisältyisivät jatkossa eläimistä saatavista sivutuotteista annettuun lakiin. Sivutuotteiden sekä niistä johdettujen tuotteiden tuontiehdoista säädetään tällä hetkellä Euroopan unionin ulkopuolisista maista tuotavista eläimistä saatavista sivutuotteista, niistä johdetuista tuotteista sekä eläintautien leviämisen vaaraa aiheuttavista muista tavaroista annetussa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa (1122/2011), joka myös kumoutuu rajatarkastuslain kumoutuessa.

Lain **2 luvun** *otsikkoa* muutettaisiin niin, että se kattaisi myös sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden tuonnin Euroopan unionin ulkopuolisista maista Suomeen.

12 §. *Tutkimusnäytteitä, diagnostisia näytteitä, kaupallisia näytteitä ja näyttelyesineitä koskevat vaatimukset.* Pykälän 1 momentti vastaisi voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Voimassa olevan pykälän 2 momentin mukaan luokkaan 1 kuuluvien ja niistä johdettujen tuotteiden käyttö edellyttää käyttäjän toimialueen kunnaneläinlääkäriin lupaa, lukuun ottamatta Ruokaviraston ja Helsingin yliopiston eläinlääketieteellisen tiedekunnan käyttöön toimitettavia sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että erityistä lupaa ei edellytetäisi. Ilmoitus käytöstä tulisi kuitenkin tehdä kunnaneläinlääkärille. Ilmoituksen perusteella toimintaa voitaisiin valvoa riittävällä tavalla.

12 a §. *Eräiden sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden tuonti.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 12 a §, jossa säädettäisiin siltä osin kuin tiettyjen sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden tuontilupavaatimuksesta siltä osin kuin muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveystieteellisten sääntöjen (EY) N:o 1774/2002 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1069/2009 täytäntöönpanosta sekä neuvoston direktiivin 97/78/EY täytän-

töönpanosta tiettyjen näytteiden ja tuotteiden osalta, jotka vapautetaan kyseisen direktiivin mukaisista eläinlääkärintarkastuksista rajatarkastusasemilla annetussa komission asetuksessa (EU) N:o 142/2011 (täytäntöönpanoasetus), jäljempänä *täytäntöönpanoasetus*, säädetään, että toimivaltainen viranomais voi sallia tuonnin. Luvan tuontiin myöntäisi Ruokavirasto ja pykälä koskisi tuontia Euroopan unionin ulkopuolisista maista Suomeen. Pykälässä tarkoitettuja tuotteita koskevat, sisällöltään vastaavat tuontisäännökset sisältyvät tällä hetkellä mainittuun maa- ja metsätalousministeriön asetukseen 1122/2011.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita olisivat täytäntöönpanoasetuksen 26 artiklan mukaiset laittomalla tavalla käsitellyistä eläimistä peräisin olevat erät luokkaan 1 kuuluvat sivutuotteet ja niistä johdetut tuotteet. Tällaisia tuotteita ovat vuodat ja nahat, sorkka- ja kavioläinten suolistot sisältöineen tai ilman sisältöä sekä selkärangan ja kallon sisältävät luut ja luutuotteet, jotka ovat peräisin eläimistä, joita on käsitelty laittomalla tavalla hormonaalista tai tyrostaattista vaikutusta omaavilla aineilla tai beta-agonisteilla (neuvoston direktiivi 96/22/EY) tai anabolista vaikutusta omaavilla aineilla tai kielletyillä aineilla (neuvoston direktiivi 96/23/EY). Tuonnissa ja kauttakuljetuksessa sekä tuontilupaan kirjattavissa ehdoissa tulee noudattaa täytäntöönpanoasetuksen 26 artiklassa säädettyjä vaatimuksia (TSE -rajoitus, käyttötapaa koskevat rajoitukset, tuotteiden merkintävaatimus, toimitus suoraan hyväksytyyn tai rekisteröityyn laitokseen, ylijäävä aines käytettävä tai hävitettävä).

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita olisivat tutkimusnäytteet ja diagnostiset näytteet, jotka määrittellään täytäntöönpanoasetuksessa. Tuonnissa ja kauttakuljetuksessa sekä tuontilupaan kirjattavissa ehdoissa tulee noudattaa vähintään täytäntöönpanoasetuksen 27 artiklassa säädettyjä vaatimuksia. Tällaisia vaatimuksia ovat seuraavat: erä on lähetettävä unionin saapumisaikasta suoraan hyväksytyille käyttäjälle, erä on esitettävä rajatarkastusasemalla, jos määränpää on jokin muu jäsenvaltio kuin saapumisjäsenvaltio ja näytteet hävitettävä määrättyllä tavalla, ellei niitä säilytetä vertailunäytteinä tai lähetetä takaisin kolmanteen maahan.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuja kaupalliset näytteet ja näyttelyesineet määrittellään myös täytäntöönpanoasetuksessa. Tuonnissa ja kauttakuljetuksessa sekä tuontilupaan kirjattavissa ehdoissa tulisi noudattaa täytäntöönpanoasetuksen 28 artiklassa säädettyjä vaatimuksia. Tällaisia vaatimuksia ovat kaupallisten näytteiden osalta alkuperämaavaatimus, terveystodistusvaatimus, vaatimus siitä, että erä kuljetetaan eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen jälkeen suoraan hyväksytyyn tai rekisteröityyn laitokseen sekä vaatimus näytteiden hävittämisestä tietyin tavoin, ellei niitä säilytetä vertailunäytteinä tai lähetetä takaisin kolmanteen maahan. Näyttelyesineitä koskee alkuperämaavaatimus ja vaatimus siitä, että ne kuljetetaan eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen jälkeen suoraan hyväksytyille käyttäjälle. Lisäksi erän mukana on oltava kaupallinen asiakirja, ja näyttelyn jälkeen esineet tulee hävittää tietyin tavoin, ellei niitä lähetetä toiseen jäsenvaltioon tai takaisin kolmanteen maahan.

Pykälän 1 momentin 4 kohta koskisi sellaisia vesieläimistä ja selkärangattomista sekä niiden kehitysasteista saatavia sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita, sekä luokkaan 3 kuuluvien jyrsijöiden (Rodentia) tai jäniseläinten (Lagomorpha) lahkoon eläimistä saatavien sivutuotteiden osia ja aineksia. Tuonti voidaan sallia täytäntöönpanoasetuksen liitteen XIV luvun IV 2 jakson mukaisesti muihin tarkoituksiin kuin käytettäväksi tuotantoeläinten ruokinnassa, turkiseläinten ruokintaa lukuun ottamatta. Turkiseläimet ovat sivutuoteasetuksen mukaan myös tuotantoeläimiä, mutta tuotantoeläinten ruokintaa koskeva käyttökielto ei täytäntöönpanoasetuksen mukaisesti koskisi 1 momentin 4 kohdan mukaisten sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden tuontia turkiseläinten ruokintaan.

Pykälän 2 momentin mukaan tuontiluvan myöntämisen edellytyksenä olisi, että tuonnista ei aiheudu vastustettavien eläintautien leviämisen vaaraa eikä vaaraa ihmisten terveydelle. Lisäksi pykälässä tarkoitettujen sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden tuonnissa ja tuontiluvan myöntämisessä tulisi noudattaa täytäntöönpanoasetuksen ja sen liitteen mukaisia, pykälässä tarkoitettuja vähimmäisvaatimuksia.

Pykälän 3 momentin mukaan Ruokavirasto saisi laissa säädettyjen tehtäviensä suorittamiseksi tuoda sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita nykyiseen tapaan diagnostisiin, koulutuksellisiin tai tutkimustarkoituksiin ilman pykälässä tarkoitettua lupaa.

1.8 Rikoslaki

46 luku Maahantuontiin ja maastavientiin liittyvät rikokset 4 § Salakuljetus. Pykälän 1 momentissa säädetään rangaistus salakuljetuksesta sille, joka ilman asianmukaista lupaa taikka muuten tuontia tai vientiä koskevien säännösten tai määräysten vastaisesti tuo tai yrittää tuoda maahan taikka vie tai yrittää viedä maasta tavaraa, jonka tuonti tai vienti on kielletty tai edellyttää viranomaisen lupaa tai tarkastusta. Rangaistuksena on sakkoa tai vankeutta enintään kaksi vuotta.

Voimassa olevan pykälän 2 momentin mukaan salakuljetuksesta tuomitaan myös se, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta rajatarkastuslain tai sen nojalla annettujen säännösten tai yleisten tai yksittäistapausta koskevien määräysten vastaisesti tuo tai tahallaan yrittää tuoda maahan taikka kuljettaa, käsittelee tai säilyttää eläimiä tai tavaroita taikka laiminlyö velvollisuutensa tarkastuttaa eläimet tai tavarat. Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan kumottavaksi rajatarkastuslaki kuitenkin siten, että rajatarkastuslain 5 § jäisi edelleen voimaan 20 päivään huhtikuuta 2021 saakka. Edelleen tuontivalvontalakiin ehdotettujen siirtymäsäännösten mukaan rajatarkastuslain nojalla annetut eräät maa- ja metsätalousministeriön asetukset jäisivät edelleen voimaan. Voimassa olevan rajatarkastuslain 5 §:ssä ja sen nojalla annetuissa, voimaan jätettävissä maa- ja metsätalousministeriön asetuksissa säädetään tuonnin aineellisista ehdoista. Nämä säännökset tulevat kumoutumaan eläinterveyslainsäätännön tullessa sovellettavaksi 21 päivänä huhtikuuta 2021. Rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen vuoksi pykälän 2 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että siinä viitattaisiin voimaan jätettävään rajatarkastuslain 5 §:ään.

1.9 Laki sakon täytäntöönpanosta

1 §. Lain soveltamisala. Eri lakien nojalla määrättävien laiminlyönti- ja seuraamusmaksujen täytäntöönpanosta huolehtii Oikeusrekisterikeskus sakon täytäntöönpanosta säädettyä menettelyä noudattaen. Tämän vuoksi pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi, että tuontivalvontalain 15 §:ssä tarkoitettu tuontivalvonnan seuraamusmaksu pannaan täytäntöön sakon täytäntöönpanosta annetun lain mukaisessa järjestyksessä.

Sakon täytäntöönpanosta annetun lain 4 §:n mukaan maksun määrääjän ja muutoksenhaku-tuomioistuimen tulee ilmoittaa päätöksestään Oikeusrekisterikeskukselle, jolla on mahdollisuus myöntää maksuaikaa mainitun lain 14—18 §:n nojalla.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ensimmäisen lakiehdotuksen (tuontivalvontalaki) 8 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valvontaviranomaisten tehtävistä. Valvonta-asetus on paikoin erittäin teknistä ja yksityiskohtaista sääntelyä, joka on eräissä tapauksissa myös varsin tulkinnanvaraista. Lisäksi valvonta-asetuksen sääntelyä voidaan täydentää ja täsmentää dele-

goiduilla asetuksilla ja täytäntöönpanoasetuksilla. Asetuksenantovaltuus on tarpeen sen varmistamiseksi, että viranomaisten tehtäviä voitaisiin mahdollisesti tulevissa ongelmatilanteissa täsmentää ja yhteensovittaa tarvittavalla tavalla viranomaisten toimivallan selventämiseksi. Säännös on tarkkarajainen, koska sen asiallinen käyttöala koskisi ainoastaan 4—7 §:ssä mainittujen tehtävien tarkentamista. Asetuksen antajana olisi valtioneuvosto, koska sääntely koskisi kahta eri hallinnonala.

Tuontivalvontalain 14 §:n 2 momentin nojalla maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä eristyksestä ja karanteenista. Näitä koskeva perussäännös sisältyisi valvonta-asetukseen ja lemmikkieläinasetukseen. Termit määriteltäisiin tuontivalvontalain 3 §:ssä. Säädetävät vaatimukset olisivat teknisluonteisia ja perussäännös sisältyisi Euroopan unionin lainsäädäntöön.

Tuontivalvontalain 19 §:n 2 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön ja valtiovarainministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä myös valvonta-asetuksen 79—82 artiklan mukaisista kansallisista järjestelyistä ja maksujen suuruuden määrittämisestä. Säännös rajaa asetuksen käyttöalan tarkkaan asetuksen mukaisesti. Kyse on osittain myös valtion maksuperustelain mukaisesta säätämisestä.

Asetuksenantovaltuus sisältyisi myös 5. lakiehdotuksen (laki eläintautilain muuttamisesta) 72 a §:ään. Asetuksenantovaltuus on säännöksessä rajattu tarkasti asiaa koskevaan perussäännökseen. Tältä osin kyse on myös teknisluonteisesta sääntelystä, joten asetuksenantovaltuus on perusteltua osoittaa myös tässä ministeriölle.

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 14 päivänä joulukuuta 2019 samanaikaisesti kuin valvonta-asetus tulee Euroopan unionin jäsenvaltioissa sovellettavaksi.

Tuontivalvontalailla kumottaisiin rajatarkastuslaki. Kumottavaksi ehdotetun rajatarkastuslain 5 § (Tuontiehdot) jäisi kuitenkin voimaan edelleen 20 päivään huhtikuuta 2021 saakka, koska säännöksen aineellisen sisällön kattavaa Euroopan unionin eläinterveys säännöstöä ryhdytään soveltamaan jäsenvaltioissa 21 päivänä huhtikuuta 2021. Rajatarkastuslain 5 §:ään ja sen nojalla annettuihin maa- ja metsätalousministeriön asetuksiin sisältyy eläinten ja tavaroiden tuontiin ja kauttakuljetukseen liittyviä ehtoja ja kieltoja, jos siinä valtiossa, josta ne on tuotu tai josta ne ovat peräisin taikka jonka kautta ne on kuljetettu, vallitseva eläintautitilanne, terveydelliset epäkohdat tai muu näihin verrattava äkillinen syy tätä edellyttää. Rikoslain 46 luvun 4 §:n 2 momentin mukaan salakuljetuksesta tuomitaan myös se, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta rajatarkastuslain tai sen nojalla annettujen säännösten tai yleisten tai yksittäistapausta koskevien määräysten vastaisesti tuo tai tahallaan yrittää tuoda maahan taikka kuljettaa, käsittelee tai säilyttää eläimiä tai tavaroita taikka laiminlyö velvollisuutensa tarkastuttaa eläimet tai tavarat.

Tuontivalvontalain siirtymäsäännösten mukaan kumottavaksi ehdotetun rajatarkastuslain nojalla annetut maa- ja metsätalousministeriön asetus Euroopan unionin ulkopuolisista maista tuotavasta siipikarjasta ja muista linnuista sekä niiden siitosmunista (867/2008), maa- ja metsätalousministeriön asetus Euroopan unionin ulkopuolisista maista tuotavista eräistä elävistä eläimistä sekä niiden alkioista ja sukusoluista (866/2008) ja maa- ja metsätalousministeriön asetus Euroopan unionin ulkopuolisista maista tuotavista eräistä eläintautien leviämisen vaaraa aiheuttavista mikrobeista, loisista sekä tavaroista (776/2019) ja maa- ja metsätalousministeriön asetus rajatarkastusasemalla suoritettavan virallisen valvonnan kohteena olevista elintarvikesekoituksista (/2019) jäisivät edelleen voimaan. Mainittujen säädösten soveltamisalaan

kuuluvia tuontivaatimuksia ei ole harmonisoitu Euroopan unionin lainsäädännössä. Vaatimuksista voidaan edelleen säätää kansallisessa lainsäädännössä. Maa- ja metsätalousministeriön asetukset tullaan kumoamaan ja mahdolliset kansalliset tuontivaatimukset siirtämään eläintautilakiin eläinterveys sääntöjen tullessa sovellettavaksi huhtikuussa 2021.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Yleistä

Valvonta-asetus ja lemmikkieläinasetus, joita täydentävästä sääntelystä tässä hallituksen esityksessä on kysymys, ovat suoraan sovellettavaa Euroopan unionin lainsäädäntöä. Tästä sääntelystä voidaan poiketa vain, jos Euroopan unionin lainsäädännössä on annettu siihen valtuutus tai edellytetty tietynlaista sääntelyä. Valvonta-asetukseen ja lemmikkieläinasetukseen ei sisälly juurikaan kansallista liikkumavaraa, mutta sen sijaan niiden toimeenpano edellyttää viranomaisista ja niiden tehtävistä ja seuraamuksista säätämistä. Esityksen 1. lakiehdotukseen (tuontivalvontalaki) sisältyy pääosa niistä säännöksistä, joilla on kytkentä joko perustuslain suojaamiin perusoikeuksiin tai perustuslain 80 §:ssä tarkoitettuun lainsäädäntövallan siirtämiseen ja asetuksen antamiseen. Jäljempänä tässä jaksossa esitettävät arviot koskevat tuontivalvontalakiehdotusta, jollei erikseen toisin todeta.

Kotirauha

Valvonta-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan h alakohdan mukaan toimivaltaiselle viranomaiselle on varmistettava pääsy toimijan tiloihin ja mahdollisuus tutustua toimijan hallussaan pitämiin asiakirjoihin. Valvonta-asetuksen 15 artiklan mukaan toimijoiden on pyynnöstä annettava viranomaisen henkilöstöllä mahdollisuus tutustua muun muassa kuljetusvälineisiin ja muihin toimijan tiloihin, toimijan sähköisiin tiedonhallintajärjestelmiin, toimijan valvonnassa oleviin eläimiin ja tavaroihin sekä asiakirjoihin ja muihin merkityksellisiin tietoihin.

Tuontivalvontalain 10 §:n 2 momentin mukaan pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa tarkastuksen ja näytteenoton saisi tehdä valvonta-asetuksen 9—15 artiklassa viralliselle valvonnalle asetettujen vaatimusten toteuttamiseksi, jos tarkastuksen tekeminen olisi välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi. Ehdotetussa säännöksessä tarkastusoikeus pysyvään asumiseen käytetyissä tiloissa olisi myös rajattu vain viranomaiselle.

Perustuslain 10 §:n mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Mainitun pykälän 3 momentin mukaan lailla voidaan säätää perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä. Perustuslaissa suojattu kotirauhan piiri kattaa lähtökohtaisesti kaikenlaiset pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyt tilat (PeVL 46/2001 vp). Perustuslakivaliokunta on katsonut kotirauhan piiriin ulottuvan toimen olevan hyväksyttävä rikosten selvittämiseksi, jos toimi sidotaan siihen, että on olemassa konkreettinen ja yksilöity syy epäillä lakia rikotun tai rikottavan (esim. PeVL 37/2010 vp, s. 5, PeVL 32/2010 vp, s. 11). Lisäksi valiokunta on edellyttänyt tarkastuksen olevan välttämätön tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi (esim. PeVL 40/2002 vp, s. 2/I, PeVL 44/2002 vp, s. 3/II).

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että kotirauhaan puuttuminen moitittavuudeltaan hyvin vähäisten rikkomusten selvittämiseksi ei ole painavan tarpeen vaatimaa eikä siten täytä vaatimusta perusoikeusrajoituksen oikeasuhtaisuudesta (esim. PeVL 40/2002 vp, s. 2 ja PeVL 69/2002 vp, s. 2/II). Toisaalta perustuslakivaliokunta on uudemmassa käytännössään katsonut, että ainakin eräissä tapauksissa tarkastuksen toimittamista voidaan pitää hyväksyttävänä myös sellaisia rangaistaviksi säädettyjä rikkomuksia koskevien perusteltujen epäilyjen johdosta,

joista voi enimmillään seurata sakkorangaistus. Tarkastusoikeus on voitu kytkeä rikosoikeudellisen rangaistuksen lisäksi myös rangaistuksenluonteisella maksulla sanktioituun käyttäytymiseen (esimerkiksi PeVL 7/2004 vp, s. 2/II ja PeVL 40/2010 vp, s. 3—4). Perustuslakivaliokunta on näissä tapauksissa oikeasuhtaisuusarvioinnissaan kiinnittänyt huomiota muun muassa tarkastuksen julkisten varojen käytön valvontaan liittyvään tarkoitukseen (PeVL 69/2002 vp, s. 2—3), tarkastuksen kohdistumiseen elinkeinonharjoittajan asunnossa sijaitseviin toimitiloihin (PeVL 69/2002 vp, s. 3/I) sekä rangaistuksenluonteisen hallinnollisen seuraamusmaksun luonteeseen (PeVL 40/2010 vp, s. 4/I).

Perustuslakivaliokunta on usein painottanut, että perustuslain 10 §:n 3 momentin sanamuoto on siinä mielessä ehdoton, että kotirauhan piiriin ulottuva tarkastus on sidottu välttämättömyysvaatimukseen, ja perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö on tämän mukaisesti vakiintunutta. Perustuslakivaliokunta on toistuvasti edellyttänyt toimenpidevaltuuksia koskeviin säännöksiin kirjattavaksi, että esimerkiksi tarkastus asunnossa voidaan toimittaa vain, jos se on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi (esimerkiksi PeVL 54/2014 vp, s. 3/I—II).

Tuontivalvontalain 10 §:ssä on kyse toisaalta Euroopan unionin tavoitteiden toteuttamisesta yhdenmukaisen valvonnan järjestämiseksi unioniin tulevien eläinten ja tavaroiden virallisessa valvonnassa ja toisaalta perustuslaissa säädetyn kotirauhan turvaamisesta. Valvonta-asetuksen täytäntöönpanossa tuonnin valvomiseksi on kyse ihmisten ja eläinten terveyteen sekä ympäristöön kohdistuvien uhkien minimoimisesta, kun eläimiä tai tavaroita tuodaan unionin. Asialla on siten liittynyt myös perustuslain 20 §:ssä säädettyyn ympäristöperusoikeuteen. Perustuslain 20 §:n mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöönsä koskevaan päätöksentekoon. Ihmisten terveyteen liittyvien tavoitteiden taustalla voidaan tunnistaa liittynyt myös perustuslain 19 §:n 3 momentissa julkiselle vallalle asetettuun velvollisuuteen edistää väestön terveyttä. Kokonaisuudessaan säädettyä esitetyn pysyväisluonteisesti asumiseen käytettäviin tiloihin kohdistuvan valvonnan voidaan katsoa olevan välttämätöntä julkiseen valtaan kohdistuvien väestön terveyttä ja tervettä ympäristöä koskevien velvoitteiden täyttämiseksi.

Tuontivalvontalakiin ehdotettu sääntely on sopusoinnussa myös perustuslakivaliokunnan pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävien tilojen tarkastuksia koskevan käytännön kanssa. Tarkastuksen tavoitteiden saavuttamiseksi voi olla välttämätöntä todentaa sellaisia olosuhteita ja seikkoja, jotka sijaitsevat kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa ja joista ei muutoin voida saada selvitystä. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 17/1998 vp) ottanut kantaa tarkastuksen tekemiseen ajoneuvon asumiseen käytettävään tilaan. Tällainen tarkastus saattaa olla välttämätön sen varmistamiseksi, että maahantuonti ei sisällä eläimiä tai tavaraa, joista saattaisi aiheuta vaaraa eläinten tai ihmisten terveydelle tai ympäristölle. Perustuslakivaliokunta on matka-autojen ja asuntovaunujen erikoiseen asemaan viitaten katsonut, että niitä tulee rajavalvonnan ja rajatarkastusten tarkoitusten saavuttamiseksi voida esimerkiksi rajanylityspaikoilla kohdella samoin kuin muita kulkuneuvoja. Ruokaviraston tehtävänä on Tullin ohella valvoa lainsäädäntöä, jossa on säädetty nimenomaisesti valvottavaksi eläinten tai tavaroiden maahantuonnissa noudatettavia kieltoja ja rajoituksia sekä edellytyksiä. Valvontatehtävä perustuu valvonta-asetuksen asettamien velvoitteisiin valvontaviranomaisille. Näin ollen lainsäädännön noudattamisen valvonta edellyttää sitä, että rajatarkastusasemalla tehtävän tarkastuksen yhteydessä kulkuneuvo voidaan tarvittaessa tarkastaa kokonaisuudessaan. Muutoin valvonta ei olisi valvonta-asetuksessa vaadittavalla tavalla tehokasta. Tullille on kuitenkin jo Tullilain 13 §:n 2 §:ssä säädetty oikeus myös ajoneuvon asumiseen käytettävien tilojen tarkastukseen. Käytännössä Tulli tekisi tarvittaessa tarkastuksen ennen kuin eläin tai tavara ohjattaisiin rajatarkastusasemalle. Näin ollen muu tarkastusoikeus koskisi käytännössä vain sellaista

tilannetta, jossa olisi aihetta tehdä tarkastus sen johdosta, että tuonnissa ei ole noudatettu eläimen tai tavarán tuonnille asetettuja vaatimuksia ja tuontierä on edennyt jo Suomen rajojen sisäpuolelle. Tällöin kysymys olisi myös sääntöselvityksestä tai salakuljetusepäilystä. Sääntöselvitys on kriminalisoitu rikoslain 46 luvun 1 §:n 1 momentin 7 kohdassa ja salakuljetus rikoslain 46 luvun 4 §:ssä. Esimerkiksi salakuljetettujen lemmikkieläinten tarkastus saattaa edellyttää tarkastusta asuintiloihin.

Oikeus elinkeinon harjoittamiseen ja omaisuuden suoja

Tuontivalvontalain 14 §:ssä säädettäisiin hallinnollisista pakkokeinoista viittaamalla Euroopan unionin sovellettavaksi tuleviin asetuksiin. Jos virallisessa valvonnassa todetaan, että toimija ei ole noudattanut valvonta-asetuksen tai lemmikkieläinasetuksen vaatimuksia, toimivaltaisen viranomaisen olisi ryhdyttävä mainituissa asetuksissa säädettyihin toimenpiteisiin. Valvonta-asetus ja lemmikkieläinasetus ovat jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä. Valvonta-asetuksen 65—72 artiklassa säädetään toimenpiteistä silloin, kun Euroopan unioniin saapuvien eläinten ja tavaroiden kohdalla epäillään, että säännöksiä ei noudateta, ja silloin, kun säännöksiä ei noudateta. Säännökset sisältävät varsin yksityiskohtaisia menettelytapoja erilaisissa tuontiin liittyvissä tilanteissa. Tuonin valvonnassa sovellettavat hallinnolliset pakkokeinot perustuisivat pääosin edellä mainittuihin artikloihin, koska ne ovat tuonin virallista valvontaa koskevia erityissäännöksiä. Tämän lisäksi valvonta-asetuksen 138 artikla sisältää laajan luettelon valvontaviranomaisten toimenpiteistä silloin kun toiminnassa on havaittu säännösten noudattamatta jättämistä. Lemmikkieläinasetuksen 35 artiklassa säädetään puolestaan viranomaisen toimista silloin, kun niitä koskevissa tarkastuksissa ilmenee vaatimusten vastaisuuksia.

Säännöksillä pyritään estämään eläintautien leviäminen, turvaamaan eläinten hyvinvointi, huolehtimaan elintarviketurvallisuudesta ja varmistamaan ympäristön turvallisuus. Näitä pidetään myös sellaisina tärkeinä yhteiskunnallisina intresseinä, joilla elinkeinovapauden rajoittaminen on perusteltua.

Tietojensaantioikeus

Tuontivalvontalain 10 §:n 3 momentissa säädettäisiin valvontaviranomaisen oikeudesta saada salassapitosäännösten estämättä virallisen valvonnan suorittamiseksi välttämättömät tiedot valtion ja kunnan viranomaisilta, toimijoilta ja muilta, joita ehdotetussa laissa ja unionin lainsäädännössä säädetty velvoitteet koskevat. Pykälän 4 momentti koskisi puolestaan tiedonsaantioikeutta sakkorekisteristä.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojen luovuttamismahdollisuus ovat voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitettujen tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (ks. esim. PeVL 17/2016 vp, s. 2—3 ja siinä viitattut lausunnot).

Valvonta-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan toimivaltaisilla viranomaisilla on oltava käytössään menettelyt ja/tai järjestelyt virallisen valvonnan ja muiden virallisten toimien vaikuttavuuden ja asianmukaisuuden varmistamiseksi. Mainitussa valvonta-asetuksen

HE 56/2019 vp

säännöksessä edellytetään muun muassa valvonnan kannalta välttämättömien tietojen saamista muilta viranomaisilta. Tietojen luovuttaminen olisi siten rajattu koskemaan vain niitä tietoja, jotka ovat valvontaviranomaisina toimiville Tullille ja Ruokavirastolle välttämättömiä.

Edellä mainittu koskisi myös hallinnollisen seuraamusmaksun määräämistä ja käsittelyä. Niin sanottu *ne bis in idem* -sääntö edellyttää, että ketään ei saa saman valtion tuomiovallan nojalla tutkia uudelleen tai rangaista oikeudenkäynnissä rikoksesta, josta hänet on jo lopullisesti vapautettu tai tuomittu syylliseksi kyseisen valtion lakien ja oikeudenkäyntimenettelyn mukaisesti. Tämä edellyttää tietoa mahdollisesta samasta teosta tai laiminlyöntiä koskevasta rangaistuksesta.

Valvontaviranomaiset käyttävät tehtävässään julkista valtaa. Henkilötietoja koskeva ehdotettu sääntely on täsmällistä ja tarkkarajaista ja henkilötietojen käsittelylle on yleisen tietosuojasetuksen mukainen oikeudellinen peruste.

Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate

Valvonta-asetuksen 139 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä valvonta-asetuksen rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista ja toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet, joilla varmistetaan, että ne pannaan täytäntöön. Säädettyjen seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Rikoslain 46 luvun 1 §:ään sisältyy säännöstelyrikosta koskeva säännös ja rikoslain 46 luvun 4 §:ään salakuljetusta koskeva säännös. Rangaistuksena sekä säännöstelyrikoksesta että salakuljetuksesta on sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta. Esityksessä ehdotetaan rikoslain 46 luvun 4 §:n 2 momenttia muutettavaksi laillisuusperiaatteen vuoksi siten, että säännöksessä viitattaisiin rajatarkastuslain 5 §:ään ja sen nojalla annettuihin säännöksiin.

Perustuslain 8 §:n mukaan ketään ei saa pitää syyllisenä rikokseen eikä tuomita rangaistukseen sellaisen teon perusteella, jota ei tekohetkellä ole laissa säädetty rangaistavaksi. Säännöksessä turvattu rikosoikeudellinen laillisuusperiaate sisältää myös lain sisältöön kohdistuvan täsmällisyysvaatimuksen. Sen mukaan kunkin rikoksen tunnusmerkistöstä on käytävä ilmi, onko jokin teko tai laiminlyönti rangaistava (esim. PeVL 20/2018 vp). Rangaistusten ja niiden ankaruuden on myös oltava oikeasuhteisia. Suhteellisuusvaatimus edellyttää sen arvioimista, onko vastaava tavoite saavutettavissa muulla perusoikeuteen vähemmän puuttuvalla tavalla kuin rangaistussäännöksellä. Sääntelyllä tulisi olla myös ennaltaehkäisevä vaikutus. Tuontivalvonnan seuraamusmaksu korvaisi sakkouhkaisen rikkomussäännöksen.

Tuontivalvonnan seuraamusmaksu

Tuontivalvontalain 15 § sisältäisi säännökset toimijalle säännösten noudattamatta jättämisen vuoksi määrättävästä tuontivalvonnan seuraamusmaksusta. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkinnan mukaan (ks. kokoavasti PeVL 9/2012 vp, s. 2) tällainen maksu ei ole perustuslain 81 §:n mielessä sen paremmin vero kuin maksuakaan vaan lainvastaisesta teosta määrättävä sanktioluonteinen hallinnollinen seuraamus. Valiokunta on asiallisesti rinnastanut rangaistusluonteisen taloudellisen seuraamuksen rikosoikeudelliseen seuraamukseen (PeVL 57/2010 vp, PeVL 4/2001 vp, PeVL 32/2005 vp, PeVL 55/2005 vp). Seuraamusmaksun yleisistä perusteista on säädettävä perustuslain 2 §:n 3 momentin edellyttämällä tavalla lailla, koska sen määräämiseen sisältyy julkisen vallan käyttöä. Perustuslakivaliokunta on myös katsonut, että kyse on merkittävästä julkisen vallan käytöstä. Laissa on täsmällisesti ja selkeästi säädettävä maksuvelvollisuuden ja maksun suuruuden perusteista sekä maksuvelvollisen oikeusturvasta samoin kuin lain täytäntöönpanon perusteista (PeVL 32/2005 vp, PeVL 55/2005 vp). Perustuslakivaliokunta on lisäksi katsonut, että vaikka perustuslain 8 §:n rikosoikeudellisen lailli-

HE 56/2019 vp

suusperiaatteen täsmällisyysvaatimus ei sellaisenaan kohdistu hallinnollisten seuraamusten sääntelyyn, ei tarkkuuden yleistä vaatimusta kuitenkaan voida tällaisen sääntelyn yhteydessä sivuuttaa.

Perustuslakivaliokunta on rangaistusluonteisia hallinnollisia seuraamuksia käsitellessään kiinnittänyt huomiota Euroopan ihmisoikeussopimuksen 7. lisäpöytäkirjan 4 artiklan sisältämään ns. *ne bis in idem* -sääntöön, jonka mukaan ketään ei saa saman valtion tuomiovallan nojalla tutkia uudelleen tai rangaista oikeudenkäynnissä rikoksesta, josta hänet on jo lopullisesti vapautettu tai tuomittu syylliseksi kyseisen valtion lakien ja oikeudenkäyntimenettelyn mukaisesti (PeVL 9/2012 vp). Seuraamussäännöksiä on tällöin tulkittava itsekriminointisuojaan kanssa yhteensopivasti ottaen huomioon muun muassa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö. Itsekriminointisuoja kuuluu perustuslain 21 §:ssä turvatun oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeisiin (PeVL 39/2014 vp, s. 4/I ja HE 309/1993 vp, s. 74/II).

Tuontivalvontalain 15 §:ssä on riittävän täsmällisesti säädetty maksuvelvollisuuden ja seuraamusmaksun suuruuden perusteista samoin kuin maksuvelvollisen oikeusturvasta ja seuraamusmaksun täytäntöönpanosta ja täytäntöönpanon vanhentumisesta. Seuraamusmaksun täytäntöönpanokelpoisuus määräytyisi hallintolainkäyttölain mukaan. Hallintolainkäyttölaki tulee vuoden 2020 alusta korvautumaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetulla lailla, joka sisältää vastaavan periaatteen täytäntöönpanokelpoisuudesta. Toimivaltaisen viranomaisen päätös tuontivalvonnan seuraamusmaksusta olisi täytäntöönpanokelpoinen, kun päätös on saanut lainvoiman.

Asetuksenantovaltuudet

Valtioneuvosto ja ministeriö voivat perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan antaa asetuksia perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Perustuslain 80 §:n johdosta asetuksenantovaltuuksiin on perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä kohdistettu vaatimuksia sääntelyn täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta (esimerkiksi PeVL 38/2013 vp). Valiokunta on painottanut, että lakiin otettava asetuksenantovaltuus on laadittava niin, että valtuuden sisältö selvästi ilmenee laista ja että se rajataan riittävän tarkasti (esimerkiksi PeVL 26/2017 vp). Lakiehdotuksiin sisältyviä asetuksenantovaltuuksia on selostettu jaksossa 2 (Tarkemmat säännöksen ja määräykset). Ehdotettu sääntely täyttää asetuksen antamiselle asetetut vaatimukset.

Katsotaan, että ehdotetut lait voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisenjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa annetaan täydentävät säännökset virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista, jotka suoritetaan elintarvike- ja rehulainsäädännön ja eläinten terveyttä ja hyvinvointia, kasvien terveyttä ja kasvinsuojeluaineita koskevien sääntöjen soveltamisen varmistamiseksi, sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 999/2001, (EY) N:o 396/2005, (EY) N:o 1069/2009, (EY) N:o 1107/2009, (EU) N:o 1151/2012, (EU) N:o 652/2014, (EU) 2016/429 ja (EU) 2016/2031, neuvoston asetusten (EY) N:o 1/2005 ja (EY) N:o 1099/2009 ja neuvoston direktiivien 98/58/EY, 1999/74/EY, 2007/43/EY, 2008/119/EY ja 2008/120/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 854/2004 ja (EY) N:o 882/2004, neuvoston direktiivien 89/608/ETY, 89/662/ETY, 90/425/ETY, 91/496/ETY, 96/23/EY, 96/93/EY ja 97/78/EY ja neuvoston päätöksen 92/438/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/625 (virallista valvontaa koskeva asetus), jäljempänä *valvonta-asetus*, soveltamisesta viralliseen valvontaan, jota suoritetaan asetuksen 1 artiklan 2 kohdan a—f ja j alakohdassa tarkoitetuissa säännöissä vahvistettujen sääntöjen noudattamisen todentamiseksi tuotaessa eläimiä ja tavaroita Euroopan unioniin.

Tässä laissa annetaan myös lemmikkieläinten muista kuin kaupallisista siirroista ja asetuksen (EY) N:o 998/2003 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 576/2013, jäljempänä *lemmikkieläinasetus*, edellytetyt täydentävät säännökset lemmikkieläinten muiden kuin kaupallisten siirtojen virallisesta valvonnasta Euroopan unionin ulkorajalla.

Tätä lakia sovelletaan myös valvonta-asetuksen 1 artiklan 2 kohdan a—f ja j alakohdassa tarkoitettujen alojen osalta annettujen kansallisten tuontivaatimusten noudattamisen todentamiseksi suoritettavaan viralliseen valvontaan, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Tätä lakia ei sovelleta silloin, kun eläimiä tai tavaroita tuodaan sellaisesta Euroopan unionin ulkopuolisesta maasta, jolla on Euroopan unionin lainsäädäntöön tai Euroopan unionin kanssa tehtyyn sopimukseen perustuva oikeus toimia unionin sisämarkkinoilla kyseisten eläinten ja tavaroiden osalta.

HE 56/2019 vp

2 §

Kansallisten tuontivaatimusten virallinen valvonta

Valvonta-asetusta sovelletaan asetuksen 1 artiklan 2 kohdan a—f ja j alakohdassa tarkoitettujen alojen osalta annettujen kansallisten tuontivaatimusten noudattamisen todentamiseksi suoritettavaan viralliseen valvontaan, jollei muualla laissa toisin säädetä.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *valvontaviranomaisella* Ruokavirastoa ja Tullia sekä 7§:ssä tarkoitettuja viranomaisia;
- 2) *saapumispaikalla* Euroopan unionin ulkorajalla sijaitsevaa tullitoimipaikkaa, jonka kautta valvonta-asetuksen soveltamisalaan kuuluvat eläimet ja tavarat tuodaan Euroopan unionin alueelle;
- 3) *rajatarkastusasemalla* valvonta-asetuksen 3 artiklan 38 kohdassa määriteltyä rajatarkastusasemaa;
- 4) *muulla valvontapisteellä* valvonta-asetuksen 53 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettua valvontapistettä;
- 5) *lopullisella määräpaikalla* valvonta-asetuksen 51 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettua määräpaikkaa;
- 6) *elintarvikekontaktimateriaalilla* materiaaleja ja tarvikkeita, jotka ovat suoraan tai välillisesti kosketuksessa elintarvikkeeseen tai joiden on tarkoitettu tai joiden voidaan olettaa tulevan kosketukseen elintarvikkeen kanssa;
- 7) *jäsenvaltiolla* Euroopan unionin jäsenvaltiota sekä valtiota, joka Euroopan unionin sisämarkkinoiden toimintaa koskevaa Euroopan unionin lainsäädäntöä sovellettaessa rinnastetaan Euroopan unionin jäsenvaltioon Euroopan unionin ja kyseisen valtion välillä tehdyn sopimuksen perusteella.

2 luku

Viranomaiset ja niiden tehtävät

4 §

Maa- ja metsätalousministeriö

Maa- ja metsätalousministeriön tehtävänä on valvonta-asetuksen, lemmikkieläinasetuksen ja tämän lain täytäntöönpanon yleinen ohjaus ja seuranta.

Maa- ja metsätalousministeriö vastaa valvonta-asetuksen 59—63 artiklassa jäsenvaltiolle osoitetuista tehtävistä. Maa- ja metsätalousministeriö nimeää rajatarkastusasemat, muut valvontapisteet, lopulliset määräpaikat ja matkustajien maahantulopaikat sekä keskeyttää tai peruuttaa nimeämisen.

5 §

Ruokavirasto

Ruokavirasto suunnittelee, ohjaa ja kehittää virallista valvontaa valvonta-asetuksen, lemmikkieläinasetuksen ja tämän lain soveltamisalalla. Virasto vastaa valvonta-asetuksen

4 artiklan 2 kohdan b alakohdan tarkoittamasta koordinaatiosta ja yhteydenpidosta komission ja muiden jäsenvaltioiden kanssa.

Ruokavirasto vastaa valvonta-asetuksessa ja lemmikkieläinasetuksessa jäsenvaltiolle ja toimivaltaiselle viranomaiselle säädetyistä unioniin tulevien eläinten ja tavaroiden virallista valvontaa koskevista tehtävistä, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Ruokavirasto tekee maa- ja metsätalousministeriölle esityksen rajatarkastusasemien, muiden valvontapisteiden ja lopullisten määräpaikkojen nimeämisestä sekä nimeämisen keskeyttämisestä tai peruuttamisesta, jollei sitä ole tässä laissa säädetty Tullin tehtäväksi.

6 §

Tulli

Sen lisäksi, mitä valvonta-asetuksessa tai muualla tässä laissa säädetään Tullin tehtävistä, Tulli vastaa:

- 1) eläinten ja tavaroiden virallisesta valvonnasta saapumispaikoilla;
- 2) eläinten ja tavaroiden ohjaamisesta saapumispaikan rajatarkastusasemalle;
- 3) valvonta-asetuksen 65 artiklan 2 kohdan mukaisista tehtävistä;
- 4) toimivaltaiselle viranomaiselle osoitetuista tehtävistä, jotka koskevat valvonta-asetuksen 48 artiklan nojalla rajatarkastusasemalla suoritettavasta virallisesta valvonnasta vapautettuja eläimiä ja tavaroita lukuun ottamatta niiden tuonnin edellytyksenä olevien ennakkolupien myöntämistä;
- 5) jäsenvaltioille lemmikkieläinasetuksen 5 artiklan 3 ja 4 kohdassa sekä 34 artiklan 4 kohdassa osoitetuista tehtävistä sekä yhdessä Ruokaviraston kanssa lemmikkieläinasetuksen 37 artiklan mukaisesta tehtävästä;
- 6) muiden elintarvikkeiden kuin valvonta-asetuksen 47 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisen tavaroiden virallisesta valvonnasta;
- 7) elintarvikekontaktimateriaalien virallisesta valvonnasta; ja
- 8) kauttakuljetuksena siirrettävien valvonta-asetuksen 47 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettujen tavaroiden virallisesta valvonnasta rajatarkastusasemalla, jonka kautta tavarat viedään pois Euroopan unionin alueelta.

Tulli tekee maa- ja metsätalousministeriölle esityksen rajatarkastusasemien, muiden valvontapisteiden ja lopullisten määräpaikkojen nimeämisestä sekä nimeämisen keskeyttämisestä ja peruuttamisesta silloin, kun virallinen valvonta koskee Euroopan unioniin tuotavia muita elintarvikkeita kuin valvonta-asetuksen 47 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisia tavaroita. Tulli tekee maa- ja metsätalousministeriölle esityksen matkustajien maahantulopaikkojen nimeämisestä sekä nimeämisen keskeyttämisestä tai peruuttamisesta.

7 §

Muut viranomaiset

Kunnan elintarvikevalvontaviranomainen on toimivaltainen valvontaviranomainen yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (1188/2014) 68 a §:ssä tarkoitetuissa kalasaaliiden purkamispaikoissa.

Elintarvikelain (23/2006), eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain (517/2015) tai eläintautilain (441/2013) mukainen määränpäänä olevaa laitosta tai tilaa valvova viranomainen on määränpäänä olevan laitoksen toimivaltainen viranomainen sellaisten eläinten tai tavaroiden osalta, joiden kuljetuksen ja saapumisen seuraamisesta rajatarkastusasemalta Euroopan unionissa sijaitsevaan laitokseen tai tilaan säädetään valvonta-asetuksen 77 artiklan 1 kohdan b alakohdan tai 77 artiklan 2 kohdan nojalla annetussa delegoidussa asetuksessa.

HE 56/2019 vp

8 §

Tarkemmat säännökset valvontaviranomaisten tehtävistä

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 5—7 §:ssä tarkoitetuista valvontaviranomaisten tehtävistä.

3 luku

Virallinen valvonta

9 §

Valvontasuunnitelma

Ruokavirasto vastaa osana valvonta-asetuksessa edellytettyä monivuotista kansallista valvontasuunnitelmaa tuontivalvonnan ohjaamiseksi ja yhteensovittamiseksi laadittavan valtakunnallisen valvontasuunnitelman koordinoinnista. Ruokavirasto ja Tulli vastaavat valvontasuunnitelman laatimisesta niille laissa osoitettujen tehtävien osalta.

10 §

Tarkastus- ja tiedonsaantioikeus

Tarkastusta ja näytteenottoa koskevasta virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimituksista säädetään valvonta-asetuksen 9—15 artiklassa ja lemmikkieläinasetuksen 34 artiklassa.

Pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa tarkastuksen ja näytteenoton saa tehdä vain, jos tarkastuksen tekeminen on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi. Tarkastuksen tällaisissa tiloissa saa tehdä vain toimivaltainen valvontaviranomainen tai tämän lain nojalla virka-apua antava viranomainen.

Toimivaltaisella valvontaviranomaisella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä I momentissa tarkoitettun virallisen valvonnan suorittamiseksi välttämättömät tiedot maksutta valtion ja kunnan viranomaisilta ja toimijoilta sekä muilta, joita tässä laissa tai Euroopan unionin lainsäädännössä säädettyt velvoitteet koskevat.

Ruokavirastolla ja Tullilla on lisäksi salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta välttämättömät tiedot sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 46 §:ssä tarkoitettusta rekisteristä tämän lain 15 §:n mukaisen tuontivalvonnan seuraamusmaksun määräämistä varten.

11 §

Viranomaisnäytteiden tutkiminen

Viranomaisvalvontaa varten otetut näytteet on käsiteltävä ja tutkittava Ruokavirastossa, Tullilaboratoriossa tai Ruokaviraston taikka Tullin nimeämässä virallisessa laboratoriossa.

12 §

Virka-apu

Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:ssä. Tullin virka-avusta säädetään tullilain (304/2016) 100 §:ssä, Rajavartiolaitoksen virka-avusta

rajavartiolain (578/2005) 77 §:ssä ja pelastusviranomaisen virka-avusta pelastuslain (379/2011) 50 §:ssä.

Ruokavirasto voi antaa Tullille virka-apua erityisissä viralliseen valvontaan liittyvissä tehtävissä.

Kunnaneläinlääkäri antaa Tullille tarvittaessa virka-apua lemmikkieläinten viralliseen valvontaan liittyvissä tehtävissä.

Jos on aihetta epäillä, että valvonta-asetuksessa tarkoitettu eläin tai tavara on tuotu maahan ilman että tuonnille asetettuja vaatimuksia on noudatettu, kunnaneläinlääkäri antaa tarvittaessa virka-apua Ruokavirastolle ja Tullille suorittamalla eläinten tai tavaroiden tarkastuksen, avustamalla tarkastuksen suorittamisessa tai suorittamalla eläimiin tai tavaroihin kohdistettävien toimenpiteiden täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä.

13 §

Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen toiselle viranomaiselle

Ruokavirasto saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa asiakirjasta ja henkilörekisteristään tiedot, jotka ovat välttämättömiä:

- 1) syyttäjä-, poliisi- ja tulliviranomaisille rikoksen selvittämiseksi;
- 2) aluehallintovirastolle, Rajavartiolaitokselle, kunnaneläinlääkärille, kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle ja Verohallinnolle niiden laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi;
- 3) ulkomaisille toimielimille ja tarkastajille, jos Euroopan unionin lainsäädännössä tai muussa Suomea sitovassa kansainvälisessä velvoitteessa niin edellytetään.

4 luku

Pakkokeinot ja seuraamukset

14 §

Määräykset, kiellot ja muut hallinnolliset toimenpiteet

Jos eläin tai tavara taikka niiden tuonti ei täytä tai epäillään, että se ei täytä tuonnille asetettuja vaatimuksia, toimivaltaisen valvontaviranomaisen on ryhdyttävä valvonta-asetuksessa, lemmikkieläinasetuksessa tai tässä laissa säädettyihin toimenpiteisiin.

Eläimen tai tavaran asettamisesta eristykseen tai karanteeniin säädetään valvonta-asetuksen 65—67 artiklassa ja lemmikkieläinasetuksen 35 artiklassa. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä eläinten eristykselle ja karanteenille asetettavista vaatimuksista.

15 §

Tuontivalvonnan seuraamusmaksu

Ruokavirasto tai Tulli voivat määrätä eläinten tai tavaroiden lähetyksen tuonnista vastaavan toimijan maksamaan vähintään 300 euron ja enintään 5 000 euron tuontivalvonnan seuraamusmaksun, jos toimija:

- 1) laiminlyö valvonta-asetuksen 56 artiklan 4 kohdan tai lemmikkieläinasetuksen 34 artiklan 2 kohdan mukaisen velvollisuutensa esittää eläin tai tavara viralliseen valvontaan;
- 2) esittää eläimen tai tavaran 1 kohdassa tarkoitettuun viralliseen valvontaan väärin perustein;
- 3) esittää väärennetyn tuontiasiakirjan tai tuontivaatimuksiin liittyvän tutkimustuloksen;

4) tuo tai yrittää tuoda maahan eläimen tai tavaran vastoin valvonta-asetuksen 1 artiklan 2 kohdassa mainittuja aloja koskevien Euroopan unionin tai jäsenvaltioissa unionin lainsäädännön soveltamiseksi vahvistettuja sääntöjä, lemmikkieläinasetuksen II tai III luvussa säädettyjä edellytyksiä tai lainsäädännössä asetettuja kansallisia tuontivaatimuksia;

5) kuljettaa tai kuljetuttaa muita eläimiä kuin lemmikkieläimiä eläinten suojelusta kuljetuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden aikana sekä direktiivien 64/432/ETY ja 93/119/EY ja asetuksen (EY) N:o 1255/97 muuttamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2005 3 artiklan vastaisesti siten, että niille voi aiheutua vammoja tai turhaa kärsimystä tai ilman 3 artiklassa mainittuja edellytyksiä;

6) laiminlyö muutoin velvollisuutensa selvittää etukäteen 4 kohdassa tarkoitettut tuontivaatimukset.

Seuraamusmaksun suuruutta arvioitaessa on otettava huomioon menettelyn laatu, vahingollisuus ja toistuvuus. Maksu voidaan jättää määräämättä tai määrätä maksettavaksi vähimmäismäärää pienempänä, jos tekoa voidaan pitää vähäisenä ja maksun määräämättä jättäminen tai määrääminen vähimmäismäärää pienempänä on kohtuullista laiminlyönnin laatu, toistuvuus, suunnitelmallisuus ja muut olosuhteet huomioon ottaen. Seuraamusmaksu määrätään maksettavaksi valtiolle.

Seuraamusmaksua ei saa määrätä luonnolliselle henkilölle, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa tai jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio. Jos seuraamusmaksu on määrätty luonnolliselle henkilölle, samasta teosta ei saa tuomita tuomioistuimessa rangaistusta.

Seuraamusmaksua ei saa määrätä, jos teosta on kulunut yli kuusi kuukautta. Seuraamusmaksu vanhenee viiden vuoden kuluttua seuraamusmaksua koskevan lainvoimaisen ratkaisun antamispäivästä. Seuraamusmaksun täytäntöönpanosta säädetään sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa.

16 §

Uhkasakko tai teettäminen

Valvontaviranomainen voi tehostaa Euroopan unionin lainsäädännön nojalla annettua määräystä tai kieltoa uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetyt toimenpiteet teetetään laiminlyöjän kustannuksella.

Uhkasakosta ja teettämishastasta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

17 §

Rangaistussäännökset

Rangaistus säännöstelyrikoksesta säädetään rikoslain (39/1889) 46 luvun 1 §:n 1 momentin 7 kohdassa ja salakuljetuksesta rikoslain 46 luvun 4 §:ssä.

5 luku

Erinäiset säännökset

18 §

Rikkomuksista ilmoittajan henkilöllisyyden suojaaminen

Jos ilmoituksen toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle sen valvontaan kuuluvien säännösten todellisesta tai epäilystä rikkomisesta on tehnyt luonnollinen henkilö, hänen henkilöllisyy-

HE 56/2019 vp

tensä on pidettävä salassa, jos henkilöllisyyden paljastamisesta voidaan olosuhteiden perusteella arvioida aiheutuvan haittaa hänelle.

19 §

Valtion viranomaisen suoritteista perittävät maksut

Valtion viranomaisen Euroopan unionin lainsäädännön tai tämän lain nojalla suorittamasta virallisesta valvonnasta peritään maksuja valvonta-asetuksessa ja valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädettyjen perusteiden mukaan.

Maa- ja metsätalousministeriön ja valtiovarainministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä valvonta-asetuksen 79—82 artiklan mukaisista kansallisista järjestelyistä ja maksujen suuruuden määrittämisestä.

20 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään vuoden 2019 loppuun hallintolainkäyttölaissa (586/1996). Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta kuitenkin vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Vuoden 2020 alusta muutoksenhausta säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Muussa kuin tuontivalvonnan seuraamusmaksua koskevassa päätöksessä voidaan määrätä, että päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää. Valitukset eläimiä koskevista päätöksistä on käsiteltävä kiireellisenä.

Muutoksenhausta Tullin päätökseen säädetään tullilaissa. Muutoksenhausta Tullin 6 §:n 6 ja 7 kohdan mukaisessa valvonnassa tehtyyn päätökseen, joka tehdään valvonta-asetuksen 66 artiklan tai 138 artiklan 2 kohdan d alakohdan nojalla, sovelletaan kuitenkin vuoden 2019 loppuun hallintolainkäyttölakia ja vuoden 2020 alusta oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia.

Muutoksenhausta valtion viranomaisen määräämään maksuun säädetään valtion maksuperustelaisissa.

21 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annettu laki (1192/1996), jäljempänä *kumottu laki*. Kumotun lain 5 § jää kuitenkin voimaan 20 päivään huhtikuuta 2021.

Seuraavat kumotun lain nojalla annetut säädökset jäävät edelleen voimaan:

- 1) Euroopan unionin ulkopuolisista maista tuotavasta siipikarjasta ja muista linnuista sekä niiden siitosmunista annettu maa- ja metsätalousministeriön asetus (867/2008);
- 2) Euroopan unionin ulkopuolisista maista tuotavista eräistä elävistä eläimistä sekä niiden alkioista ja sukusoluista annettu maa- ja metsätalousministeriön asetus (866/2008);
- 3) Euroopan unionin ulkopuolisista maista tuotavista eräistä eläintautien leviämisen vaaraa aiheuttavista mikrobeista, loisista sekä tavaroista annettu maa- ja metsätalousministeriön asetus (776/2019);
- 4) rajatarkastusasemalla suoritettavan virallisen valvonnan kohteena olevista elintarvikesekoituksista annettu maa- ja metsätalousministeriön asetus (/2019)..

2.

Laki

elintarvikelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan elintarvikelain (23/2006) 34 §:n 6 momentti ja
muutetaan 5 § ja 34 §:n 1 ja 4 momentti,
sellaisina kuin ne ovat, 5 § laissa 1239/2016, 34 §:n 1 momentti laissa 365/2013 ja 34 §:n
4 momentti osaksi laissa 365/2013, seuraavasti:

5 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Elintarvikkeita käsittelevien henkilöiden terveydentilaa koskevista vaatimuksista säädetään myös tartuntatautilaissa (1227/2016). Talusveden laadusta ja veden välityksellä leviävän taudin ehkäisystä säädetään terveydensuojelulaissa (763/1994). Elintarviketurvallisuuteen vaikuttavasta eläintautien ja eläimistä ihmisiin leviävien tautien vastustamisesta säädetään myös eläintautilaissa (441/2013). Euroopan unioniin tuotavien elintarvikkeiden virallisesta valvonnasta säädetään eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetussa laissa (/). Elintarvikkeiden säteilyturvallisuuden arviointiperusteista säädetään säteilylaissa (859/2018). Luonnonmukaisesta tuotannosta ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden merkinnöistä säädetään luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta annetussa laissa (294/2015).

34 §

Muut valvontaviranomaiset

Muita valvontaviranomaisia ovat:

- 1) Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto;
- 2) Puolustusvoimat;
- 3) Tulli; ja
- 4) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset.

Tulli valvoo:

- 1) Euroopan unionin jäsenvaltioista Suomeen toimitettavien muiden kuin eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikemääräystenmukaisuutta Suomessa tapahtuvan elintarvike-erän purkamisen ja siihen liittyvän varastoinnin yhteydessä;
 - 2) Suomesta Euroopan unionin ulkopuolelle vietävien muiden kuin eläimistä saatavien elintarvikkeiden asiakirjojen oikeellisuutta; ja
 - 3) helposti pilaantuvien elintarvikkeiden kansainvälisiä kuljetuksia ja tällaisissa kuljetuksissa käytettävää erityiskalustoa tuonnin ja viennin yhteydessä ATP-sopimuksen mukaisesti.
-

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

eläinsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläinsuojelulain (247/1996) 2, 34 a ja 37 §, 39 §:n 2 momentti, 42 §:n 1 momentti, 44 §, 50 §:n 2 momentti ja 51 §:n 1 momentti,
sellaisina kuin ne ovat, 2 § laissa 498/2013, 34 a ja 37 §, 39 §:n 2 momentti, 42 §:n 1 momentti ja 50 §:n 2 momentti laissa 584/2013 sekä 44 § ja 51 §:n 1 momentti laissa 1477/2009, seuraavasti:

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan kaikkiin eläimiin.

Metsästyksen, kalastuksen, eläinten lääkitsemisen, eläinjalostuksen, eläinten keinollisen lisäämisen, selkärankaisten ja pääjalkaisten eläinten käytön tieteellisiin tai opetustarkoituksiin, eläinten kuljetuksen ja Euroopan unioniin tuonnin virallisen valvonnan, geenitekniiikan ja luonnonsuojelun osalta noudatetaan lisäksi, mitä niistä erikseen säädetään.

34 a §

Ruokavirasto

Ruokavirasto ohjaa ja valvoo keskushallinnon viranomaisena tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten sekä lopetusasetuksen täytäntöönpanoa ja noudattamista.

Ruokavirasto on lopetusasetuksen 13 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu viranomainen, jonka on arvioitava hyvän toimintatavan oppaat, ja 4 kohdassa tarkoitettu viranomainen, joka voi kehittää ja julkaista hyvän toimintatavan oppaita, sekä 22 artiklan 1 kohdan e alakohdassa tarkoitettu viranomainen, joka voi vaatia muutoksia liikkumisen rajoittamiseen ja tainnutukseen käytettävien välineiden käyttöohjeisiin.

Ruokavirasto valvoo tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten sekä lopetusasetuksen noudattamista rajatarkastusasemalla ja poistumispaikalla.

37 §

Tarkastuseläinlääkäri ja lihantarkastaja

Tarkastuseläinlääkäri ja lihantarkastaja valvovat tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten sekä lopetusasetuksen noudattamista elintarvikelain (23/2006) nojalla hyväksytyssä teurastamossa ja poroteurastamossa.

Tarkastuseläinlääkäri on lopetusasetuksen 21 artiklan 5 kohdassa tarkoitettu väliaikaisia kelpoisuustodistuksia antava viranomainen.

39 §

Tarkastus

Ilman epäilyäkin aluehallintovirastolla, kunnaneläinlääkärillä, kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavalla viranhaltijalla, poliisilla ja eläinsuojeluvalvojalla on oikeus suorittaa tarkastus sirkuksessa, eläintarhassa, pysyvässä ja kiertävässä eläinnäyttelyssä, eläinkilpailuissa, 16 §:n 4 momentissa tarkoitetuissa tilaisuuksissa sekä esityksessä ja näytöksessä, jossa eläimiä on mukana, sekä siellä, missä harjoitetaan 21, 23 tai 24 §:ssä tarkoitettua toimintaa taikka 33 c §:n 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta edellyttävää toimintaa. Ilman epäilyäkin tarkastuseläinlääkärillä ja lihantarkastajalla on oikeus suorittaa tarkastus kaikissa eläintiloissa teurastamon tai poroteurastamon alueella. Ilman epäilyäkin Ruokavirastolla on oikeus suorittaa tarkastus rajatarkastusaseman ja poistumispaikan alueella.

42 §

Kiellot ja määräykset

Ruokavirasto, aluehallintovirasto, kunnaneläinlääkäri, kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitava viranhaltija, tarkastuseläinlääkäri tai poliisi voi kieltää sitä, joka rikkoo tätä lakia tai sen nojalla annettua säännöstä tai määräystä taikka lopetusasetusta, jatkamasta tai toistamasta lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten taikka lopetusasetuksen vastaista menettelyä taikka määrätä tämän asian laatuun nähden riittävässä määrääjässä täyttämään velvollisuutensa.

44 §

Kiireelliset toimenpiteet

Jos eläinsuojelulliset syyt vaativat, Ruokavirasto, aluehallintovirasto, kunnaneläinlääkäri, kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitava viranhaltija, tarkastuseläinlääkäri tai poliisi voi 42 §:n säännöksistä poiketen ryhtyä välittömiin toimenpiteisiin eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi. Tässä tarkoituksessa eläimelle voidaan hankkia hoitoa muualta tai hoitaja taikka rehua tai muita eläimen hyvinvoinnin kannalta ehdottoman välttämättömiä aineita taikka, jos se ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista, eläin voidaan lopettaa tai toimittaa teurastettavaksi taikka myydä huutokaupalla tai käyvästä hinnasta muuten.

50 §

Virka-apu

Lisäksi Tulli on Ruokaviraston pyynnöstä velvollinen antamaan virastolle virka-apua tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten sekä lopetusasetuksen mukaisten tehtävien suorittamisessa.

HE 56/2019 vp

51 §

Valitus

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään vuoden 2019 loppuun hallintolainkäyttölaissa (586/1996). Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta kuitenkin vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Vuoden 2020 alusta muutoksenhausta säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

eläinten kuljetuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläinten kuljetuksesta annetun lain (1429/2006) 2 §:n 2 momentti, 4 §:n 6 ja 7 kohta, 24 ja 27 §, 28 §:n 1 momentti ja 34 §, sellaisena kuin niistä on 4 §:n 7 kohta laissa 1501/2009, sekä lisätään 4 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1501/2009, uusi 8 kohta seuraavasti:

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan myös eläinten suojelusta kuljetuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden aikana sekä direktiivien 64/432/ETY ja 93/119/EY ja asetuksen (EY) N:o 1255/97 muuttamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2005, jäljempänä *eläinkuljetusasetus*, valvontaan ja muuhun niiden edellyttämään täytäntöönpanoon. Eläinkuljetusasetuksen virallisesta valvonnasta Euroopan unioniin tapahtuvan tuonnin osalta säädetään eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetussa laissa (/).

4 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

6) *eläimiä kuljettavalla henkilöllä* henkilöä, joka kuljettaa eläintä tai eläimiä muussa kuin eläinkuljetusasetuksen soveltamisalaan kuuluvassa kuljetuksessa;

7) *valvontaviranomaisella* Ruokavirastoa, aluehallintovirastoa, kunnaneläinlääkärinä, poliisia ja tarkastuseläinlääkärinä;

8) *poistumispaikalla* virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista, jotka suoritetaan elintarvike- ja rehulainsäädännön ja eläinten terveyttä ja hyvinvointia, kasvien terveyttä ja kasvinsuojeluaineita koskevien sääntöjen soveltamisen varmistamiseksi, sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 999/2001, (EY) N:o 396/2005, (EY) N:o 1069/2009, (EY) N:o 1107/2009, (EU) N:o 1151/2012, (EU) N:o 652/2014, (EU) 2016/429 ja (EU) 2016/2031, neuvoston asetusten (EY) N:o 1/2005 ja (EY) N:o 1099/2009 ja neuvoston direktiivien 98/58/EY, 1999/74/EY, 2007/43/EY, 2008/119/EY ja 2008/120/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 854/2004 ja (EY) N:o 882/2004, neuvoston direktiivien 89/608/ETY, 89/662/ETY, 90/425/ETY, 91/496/ETY, 96/23/EY, 96/93/EY ja 97/78/EY ja neuvoston päätöksen 92/438/ETY kumoamisesta annetun Euroopan

HE 56/2019 vp

parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/625 (virallista valvontaa koskeva asetus), 3 artiklan 39 kohdassa määriteltyä poistumispaikkaa.

24 §

Ruokavirasto

Sen lisäksi mitä muualla tässä laissa säädetään Ruokaviraston tehtävistä, virasto:

- 1) ohjaa ja valvoo keskushallinnon viranomaisena eläinkuljetusasetuksen sekä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanoa ja noudattamista;
- 2) hyväksyy eläinkuljetusasetuksen liitteen IV 1 kohdassa tarkoitetun kokeen ja kokeen järjestäjän;
- 3) nimeää poistumispaikat;
- 4) valvoo eläinkuljetusasetuksen sekä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista rajatarkastusasemalla ja poistumispaikalla.

27 §

Tarkastuseläinlääkäri

Tarkastuseläinlääkäri valvoo eläinkuljetusasetuksen sekä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista elintarvikelain (23/2006) nojalla hyväksytyyn teurastamon alueella.

28 §

Tarkastusoikeus

Jos on aihetta epäillä, että eläintä kuljetetaan tämän lain tai eläinkuljetusasetuksen vastaisesti, valvontaviranomaisella on oikeus suorittaa tarkastus. Poliisi voi suorittaa eläinkuljetusta koskevan tarkastuksen ilman epäilyäkin. Sama oikeus eläinkuljetuksen tarkastamiseen on tarkastuseläinlääkärillä teurastamon alueella sekä Ruokavirastolla rajatarkastusaseman ja poistumispaikan alueella. Poliisi voi käyttää tarkastuksessa apunaan virkaeläinlääkärinä.

34 §

Virka-apu

Poliisin on tarvittaessa annettava virka-apua valvontaviranomaiselle eläinkuljetusasetuksen ja tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten valvonnassa.

Lisäksi Tulli ja rajavartiolaitos on Ruokaviraston pyynnöstä velvollinen antamaan Ruokavirastolle virka-apua eläinkuljetusasetuksen ja tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten mukaisten tehtävien suorittamisessa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

eläintautilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläintautilain (441/2013) 2 § ja 10 luvun otsikko sekä
lisätään lakiin uusi 72 a § seuraavasti:

2 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään eläintautien ennaltaehkäisystä, eläinten terveydentilan ja eläintautien esiintymisen seurannasta sekä eläintautien hävittämiseksi ja leviämisen estämiseksi tarvittavista toimenpiteistä.

Tätä lakia sovelletaan Suomen valtion rajat ylittäviin eläinten, eläimistä saatujen tuotteiden ja muiden eläintauteja levittävien esineiden siirtoihin. Euroopan unioniin tuotavien eläinten, eläimistä saatujen tuotteiden ja muiden eläintauteja levittävien esineiden virallisesta valvonnasta säädetään eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetussa laissa (/).

10 luku

Eläinten ja eläimistä saatujen tuotteiden vienti ja tuonti

72 a §

Muusta kuin jäsenvaltiosta tuotavia eläimiä, eläimistä saatuja tuotteita ja muita eläintauteja levittäviä esineitä koskevat vaatimukset.

Muusta kuin jäsenvaltiosta Suomeen tai Suomen kautta toiseen jäsenvaltioon tai muuhun kuin jäsenvaltioon toimitettavista eläimistä, eläinten alkioista tai sukusoluista, eläimistä saaduista elintarvikkeista taikka muista eläintauteja levittävästä esineistä ei saa aiheutua vastustettavan eläintaudin leviämisen vaaraa. Eläinten, tuotteiden ja esineiden mukana on oltava tarvittavat viralliset terveystodistukset tai muut asiakirjat, joilla eläinten, tuotteiden tai esineiden tuontikelpoisuus voidaan osoittaa. Eläinten, tuotteiden ja esineiden tulee olla merkittyjä siten, että ne voidaan tunnistaa.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitetuille eläimille, tuotteille ja esineille sekä niitä koskeville asiakirjoille asetettavista vaatimuksista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

rehulain 4 ja 23 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rehulain (86/2008) 4 ja 23 §,
sellaisina kuin ne ovat, 4 § laissa 502/2014 ja 23 § laeissa 1508/2009 ja 502/2014, seuraavasti:

4 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Euroopan unioniin tuotavien rehujen virallisesta valvonnasta säädetään eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetussa laissa (/). Rehujen säteilyturvallisuuden arvioinnin perusteisiin sovelletaan säteilylakia (859/2018). Muuntogeenisten organismien suljetusta ja avoimesta käytöstä sekä muuntogeenisten organismien käsittelyyn tarkoitetun laitoksen tai toimitilan käyttöönotosta ja toiminnasta säädetään geeniteknikkalaissa (377/1995). Lääkkeiden valmistuksesta, tuonnista, jakelusta ja myynnistä sekä muusta kulutukseen luovutuksesta säädetään lääkelaisissa (395/1987). Lääkkeiden ja muiden eläinten käsittelyssä käytettävien aineiden käytöstä ja valvonnasta sekä eläinten lääkitsemisessä käytettävien välineiden käytöstä ja valvonnasta säädetään eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa (617/1997). Tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetussa laissa (497/2013) säädetään vaatimuksista alan toiminnanharjoittajille ja laitoksille sekä lupien myöntämisestä ja valvonnasta.

23 §

Valvontaviranomaiset

Ruokavirasto suunnittelee, ohjaa, kehittää ja suorittaa valtakunnallista rehuvalvontaa siten kuin tässä laissa säädetään sekä huolehtii tiedottamisesta. Ruokavirasto käyttää valvonnassa apunaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia.

Aluehallintovirastot valvovat Ruokaviraston ohella lääkerehuja.

Tulli valvoo Ruokaviraston ohella rehujen maastavientiä sekä salmonellabakteerin esiintymistä rehujen maahantuonnin yhteydessä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki

eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain (517/2015) 2 §:n 5 momentti,
2 luvun otsikko ja 12 § sekä
lisätään lakiin uusi 12 a § seuraavasti:

2 §

Suhde muihin säädöksiin

Eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden virallisesta valvonnasta silloin, kun tuotteet tuodaan muusta Euroopan unionin ulkopuolisista valtioista kuin sellaisesta valtiosta, joka Euroopan unionin sisämarkkinoiden toimintaa koskevaa Euroopan unionin lainsäädäntöä sovellettaessa rinnastetaan Euroopan unionin jäsenvaltioon Euroopan unionin ja kyseisen valtion välillä tehdyn sopimuksen perusteella, säädetään eläinten sekä eräiden tavaroitten tuontivalvonnasta annetussa laissa (/).

2 luku

Sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden käyttö ja tuonti

12 §

Tutkimusnäytteitä, diagnostisia näytteitä, kaupallisia näytteitä ja näyttelyesineitä koskevat vaatimukset

Sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden käytöstä tutkimuksellisiin ja muihin erityistarkoituksiin ja tällaisen käytön edellytyksistä säädetään sivutuoteasetuksen 17 artiklan 1 kohdassa.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, luokkaan 1 kuuluvien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden käytöstä on ilmoitettava käyttäjän toimialueen kunnaneläinlääkärille ennen käytön aloittamista. Ilmoitusta ei kuitenkaan tarvita Ruokaviraston ja Helsingin yliopiston eläinlääketieteellisen tiedekunnan käyttöön toimitettaville sivutuotteille ja niistä johdetuille tuotteille.

12 a §

Eräiden sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden tuonti

Ruokavirasto voi hakemuksesta myöntää luvan tuoda seuraavia sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita:

- 1) luokkaan 1 kuuluvia sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita täytäntöönpanoasetuksen 26 artiklan mukaisesti;
- 2) tutkimusnäytteitä ja diagnostisia näytteitä täytäntöönpanoasetuksen 27 artiklan mukaisesti;
- 3) kaupallisia näytteitä sekä näyttelyesineitä täytäntöönpanoasetuksen 28 artiklan mukaisesti;
- 4) muihin tarkoituksiin kuin käytettäväksi tuotantoeläinten ruokinnassa, turkiseläinten ruokintaa lukuun ottamatta, sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita täytäntöönpanoasetuksen liitteen XIV luvun IV jakson 2 mukaisesti.

Luvan myöntämisen edellytyksenä on 1 momentissa säädetyn lisäksi, että tuonti ei aiheuta vastustettavien eläntautien leviämisen vaaraa eikä vaaraa ihmisten terveydelle.

Ruokavirasto saa sille laissa säädettyjen tehtäviensä suorittamiseksi tuoda ilman lupaa 1 momentissa tarkoitettuja sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita diagnostisiin, koulutuksellisiin tai tutkimustarkoituksiin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

8.

Laki

rikoslain 46 luvun 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 46 luvun 4 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa
400/2002, seuraavasti:

46 luku

Maahantuontiin ja maastavientiin liittyvät rikokset

4 §

Salakuljetus

Salakuljetuksesta tuomitaan myös se, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetun lain (1192/1996) 5 §:n tai sen nojalla annettujen säännösten tai yleisten tai yksittäistapausta koskevien määräysten vastaisesti tuo tai tahallaan yrittää tuoda maahan taikka kuljettaa, käsittelee tai säilyttää eläimiä tai tavaroita taikka laiminlyö velvollisuutensa tarkastuttaa eläimet tai tavarat.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .

9.

Laki

sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1 §:n 2 momentti, sellaisena
kuin se on laissa 601/2019, seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Siten kuin tässä laissa säädetään, pannaan täytäntöön myös merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 3 luvun 1 §:ssä tarkoitettu öljypäästömaksu, tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) 9 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, työsopimuslain (55/2001) 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 35 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa annetun lain (658/2013) 6 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (1188/2014) 49 §:ssä tarkoitettu rikkomusmaksu ja 51 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, alkoholinlain (1102/2017) 71 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, siemenlain (600/2019) 35 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu ja eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetun lain (/) 15 §:ssä tarkoitettu tuontivalvonnan seuraamusmaksu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 17 päivänä lokakuuta 2019

Pääministeri

Antti Rinne

Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä

2.

Laki

elintarvikelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan elintarvikelain (23/2006) 34 §:n 6 momentti ja
muutetaan 5 § ja 34 §:n 1 ja 4 momentti,
sellaisina kuin ne ovat, 5 § laissa 1239/2016, 34 §:n 1 momentti laissa 365/2013 ja 34 §:n
4 momentti osaksi laissa 365/2013, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

5 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Elintarvikkeita käsittelevien henkilöiden terveydentilaa koskevista vaatimuksista säädetään myös tartuntatautilaissa (1227/2016). Talousveden laadusta ja veden välityksellä leviävän taudin ehkäisystä säädetään terveydensuojelulaissa (763/1994). Elintarviketurvallisuuteen vaikuttavasta eläintautien ja eläimistä ihmisiin leviävien tautien vastustamisesta säädetään myös eläintautilaissa (441/2013). *Euroopan unionin ulkopuolisista maista tuotavien eläimistä saatavien elintarvikkeiden tuontivaatimuksista ja valvonnasta säädetään eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetussa laissa (1192/1996)*. Elintarvikkeiden säteilyturvallisuuden arviointiperusteista säädetään säteilylaissa (592/1991). Luonnonmukaisesta tuotannosta ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden merkinnöistä säädetään luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta annetussa laissa (294/2015).

Elintarvikkeita käsittelevien henkilöiden terveydentilaa koskevista vaatimuksista säädetään myös tartuntatautilaissa (1227/2016). Talousveden laadusta ja veden välityksellä leviävän taudin ehkäisystä säädetään terveydensuojelulaissa (763/1994). Elintarviketurvallisuuteen vaikuttavasta eläintautien ja eläimistä ihmisiin leviävien tautien vastustamisesta säädetään myös eläintautilaissa (441/2013). *Euroopan unioniin tuotavien elintarvikkeiden virallisesta valvonnasta säädetään eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetussa laissa (/).* Elintarvikkeiden säteilyturvallisuuden arviointiperusteista säädetään säteilylaissa (859/2018). Luonnonmukaisesta tuotannosta ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden merkinnöistä säädetään luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta annetussa laissa (294/2015).

Voimassa oleva laki

Ehdotus

34 §

Muut valvontaviranomaiset

Muita valvontaviranomaisia ovat:
1) Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto;
2) Puolustusvoimat;
3) Tulli;
4) *rajaeläinlääkärit; ja*
5) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset.

Tulli valvoo:

1) Euroopan unionin ulkopuolelta maahan tuotavien muiden kuin eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikemääräystenmukaisuutta;

2) *Euroopan unionin jäsenmaista Suomeen toimitettavien muiden kuin eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikemääräystenmukaisuutta Suomessa tapahtuvan elintarvike-erän purkamisen ja siihen liittyvän varastoinnin yhteydessä;*

3) *kauttakuljetustavarana kuljetettavien muiden kuin eläimistä saatavien elintarvikkeiden asiakirjojen oikeellisuutta;*

4) Suomesta Euroopan unionin ulkopuolelle vietävien muiden kuin eläimistä saatavien elintarvikkeiden asiakirjojen oikeellisuutta; ja

5) helposti pilaantuvien elintarvikkeiden kansainvälisiä kuljetuksia ja tällaisissa kuljetuksissa käytettävää erityiskalustoa tuonnin ja viennin yhteydessä ATP-sopimuksen mukaisesti.

Rajaeläinlääkärit huolehtivat tämän lain mukaisesta valvonnasta eläimistä saatavien elintarvikkeiden eläinlääkinnällisen rajatarkastuksen yhteydessä.

34 §

Muut valvontaviranomaiset

Muita valvontaviranomaisia ovat:
1) Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto;
2) Puolustusvoimat;
3) Tulli; *ja*
4) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset.

Tulli valvoo:

1) Euroopan unionin *jäsenvaltioista Suomeen toimitettavien* muiden kuin eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikemääräystenmukaisuutta *Suomessa tapahtuvan elintarvike-erän purkamisen ja siihen liittyvän varastoinnin yhteydessä;*

2) Suomesta Euroopan unionin ulkopuolelle vietävien muiden kuin eläimistä saatavien elintarvikkeiden asiakirjojen oikeellisuutta; ja

3) helposti pilaantuvien elintarvikkeiden kansainvälisiä kuljetuksia ja tällaisissa kuljetuksissa käytettävää erityiskalustoa tuonnin ja viennin yhteydessä ATP-sopimuksen mukaisesti.

(6 momentti kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

eläinsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläinsuojelulain (247/1996) 2, 34 a ja 37 §, 39 §:n 2 momentti, 42 §:n 1 momentti, 44 §, 50 §:n 2 momentti ja 51 §:n 1 momentti,
sellaisina kuin ne ovat, 2 § laissa 498/2013, 34 a ja 37 §, 39 §:n 2 momentti, 42 §:n 1 momentti ja 50 §:n 2 momentti laissa 584/2013 sekä 44 § ja 51 §:n 1 momentti laissa 1477/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan kaikkiin eläimiin.
Metsästyksen, kalastuksen, eläinten lääkitsemisen, eläinjalostuksen, eläinten keinollisen lisäämisen, selkärankaisten ja pääjalkaisten eläinten käytön tieteellisiin tai opetustarkeoituksiin, eläinten kuljetuksen, geenitekniikan ja luonnonsuojelun osalta noudatetaan lisäksi, mitä niistä erikseen säädetään.

Tätä lakia sovelletaan kaikkiin eläimiin.
Metsästyksen, kalastuksen, eläinten lääkitsemisen, eläinjalostuksen, eläinten keinollisen lisäämisen, selkärankaisten ja pääjalkaisten eläinten käytön tieteellisiin tai opetustarkeoituksiin, eläinten kuljetuksen ja Euroopan unioniin tuonnin virallisen valvonnan, geenitekniikan ja luonnonsuojelun osalta noudatetaan lisäksi, mitä niistä erikseen säädetään.

34 a §

34 a §

Elintarviketurvallisuusvirasto

Ruokavirasto

Elintarviketurvallisuusvirasto ohjaa ja valvoo keskushallinnon viranomaisena tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten sekä lopetusasetuksen täytäntöönpanoa ja noudattamista.

Elintarviketurvallisuusvirasto on lopetusasetuksen 13 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu viranomainen, jonka on arvioitava hyvän toimintatavan oppaat, ja 4 kohdassa tarkoitettu viranomainen, joka voi kehittää ja julkaista hyvän toimintatavan oppaita, sekä 22 artiklan 1 kohdan e alakohdassa tarkoitettu viranomainen, joka voi vaatia muutoksia liikkumisen rajoittamiseen ja tainnutukseen käytettävien välineiden käyttöohjeisiin.

Ruokavirasto ohjaa ja valvoo keskushallinnon viranomaisena tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten sekä lopetusasetuksen täytäntöönpanoa ja noudattamista.

Ruokavirasto on lopetusasetuksen 13 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu viranomainen, jonka on arvioitava hyvän toimintatavan oppaat, ja 4 kohdassa tarkoitettu viranomainen, joka voi kehittää ja julkaista hyvän toimintatavan oppaita, sekä 22 artiklan 1 kohdan e alakohdassa tarkoitettu viranomainen, joka voi vaatia muutoksia liikkumisen rajoittamiseen ja tainnutukseen käytettävien välineiden käyttöohjeisiin.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Ruokavirasto valvoo tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten sekä lopetusasetuksen noudattamista rajatarkastusasemalla ja poistumispaikalla.

37 §

37 §

Tarkastuseläinlääkäri, lihantarkastaja ja raja-eläinlääkäri

Tarkastuseläinlääkäri ja lihantarkastaja

Tarkastuseläinlääkäri ja lihantarkastaja valvovat tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten sekä lopetusasetuksen noudattamista elintarvikelain (23/2006) nojalla hyväksytyssä teurastamossa ja poroteurastamossa.

Tarkastuseläinlääkäri ja lihantarkastaja valvovat tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten sekä lopetusasetuksen noudattamista elintarvikelain (23/2006) nojalla hyväksytyssä teurastamossa ja poroteurastamossa.

Tarkastuseläinlääkäri on lopetusasetuksen 21 artiklan 5 kohdassa tarkoitettu väliaikaisia kelpoisuustodistuksia antava viranomainen.

Tarkastuseläinlääkäri on lopetusasetuksen 21 artiklan 5 kohdassa tarkoitettu väliaikaisia kelpoisuustodistuksia antava viranomainen.

Raja-eläinlääkäri valvoo tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten sekä lopetusasetuksen noudattamista rajanylityspaikan, maastapoistumispaikan ja eläinlääkinnällisen rajatarkastusaseman alueella.

39 §

39 §

Tarkastus

Tarkastus

Ilman epäilyäkin aluehallintovirastolla, kunnaneläinlääkärillä, kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavalla viranhaltijalla, poliisilla ja eläinsuojeluvalvojalla on oikeus suorittaa tarkastus sirkuksessa, eläintarhassa, pysyvässä ja kiertävässä eläinnäyttelyssä, eläin kilpailuissa, 16 §:n 4 momentissa tarkoitetuissa tilaisuuksissa sekä esityksessä ja näyttöksessä, jossa eläimiä on mukana, sekä siellä, missä harjoitetaan 21, 23 tai 24 §:ssä tarkoitettua toimintaa taikka 33 c §:n 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta edellyttävää toimintaa. Ilman epäilyäkin tarkastuseläinlääkärillä ja lihantarkastajalla on oikeus suorittaa tarkastus kaikissa eläintiloissa teurastamon tai poroteurastamon alueella.

Ilman epäilyäkin aluehallintovirastolla, kunnaneläinlääkärillä, kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavalla viranhaltijalla, poliisilla ja eläinsuojeluvalvojalla on oikeus suorittaa tarkastus sirkuksessa, eläintarhassa, pysyvässä ja kiertävässä eläinnäyttelyssä, eläin kilpailuissa, 16 §:n 4 momentissa tarkoitetuissa tilaisuuksissa sekä esityksessä ja näyttöksessä, jossa eläimiä on mukana, sekä siellä, missä harjoitetaan 21, 23 tai 24 §:ssä tarkoitettua toimintaa taikka 33 c §:n 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta edellyttävää toimintaa. Ilman epäilyäkin tarkastuseläinlääkärillä ja lihantarkastajalla on oikeus suorittaa tarkastus kaikissa eläintiloissa teurastamon tai poroteurastamon alueella. *Ilman epäilyäkin Ruokavirastolla on oikeus suorittaa tarkastus rajatarkastusaseman ja poistumispaikan alueella.*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

42 §

42 §

*Kiellot ja määräykset**Kiellot ja määräykset*

Aluehallintovirasto, kunnaneläinlääkäri, kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitava viranhaltija, tarkastuseläinlääkäri, *rajaeläinlääkäri* tai poliisi voi kieltää sitä, joka rikkoo tätä lakia tai sen nojalla annettua säännöstä tai määräystä taikka lopetusasetusta, jatkamasta tai toistamasta lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten taikka lopetusasetuksen vastaista menettelyä taikka määrätä tämän asian laatuun nähden riittävässä määräjassa täyttämään velvollisuutensa.

Ruokavirasto, aluehallintovirasto, kunnaneläinlääkäri, kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitava viranhaltija, tarkastuseläinlääkäri tai poliisi voi kieltää sitä, joka rikkoo tätä lakia tai sen nojalla annettua säännöstä tai määräystä taikka lopetusasetusta, jatkamasta tai toistamasta lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten taikka lopetusasetuksen vastaista menettelyä taikka määrätä tämän asian laatuun nähden riittävässä määräjassa täyttämään velvollisuutensa.

44 §

44 §

*Kiireelliset toimenpiteet**Kiireelliset toimenpiteet*

Jos eläinsuojelulliset syyt vaativat, aluehallintovirasto, kunnaneläinlääkäri, kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitava viranhaltija, tarkastuseläinlääkäri, *rajaeläinlääkäri* tai poliisi voi 42 §:n säännöksistä poiketen ryhtyä välittömiin toimenpiteisiin eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi. Tässä tarkoituksessa eläimelle voidaan hankkia hoitoa muualta tai hoitaja taikka rehua tai muita eläimen hyvinvoinnin kannalta ehdottoman välttämättömiä aineita taikka, jos se ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista, eläin voidaan lopettaa tai toimittaa teurastettavaksi taikka myydä huutokaupalla tai käyvästä hinnasta muuten.

Jos eläinsuojelulliset syyt vaativat, *Ruokavirasto*, aluehallintovirasto, kunnaneläinlääkäri, kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitava viranhaltija, tarkastuseläinlääkäri tai poliisi voi 42 §:n säännöksistä poiketen ryhtyä välittömiin toimenpiteisiin eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi. Tässä tarkoituksessa eläimelle voidaan hankkia hoitoa muualta tai hoitaja taikka rehua tai muita eläimen hyvinvoinnin kannalta ehdottoman välttämättömiä aineita taikka, jos se ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista, eläin voidaan lopettaa tai toimittaa teurastettavaksi taikka myydä huutokaupalla tai käyvästä hinnasta muuten.

50 §

50 §

*Virka-apu**Virka-apu*

Lisäksi Tulli on rajaeläinlääkärin pyynnöstä velvollinen antamaan rajaeläinlääkärille virka-apua tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten sekä lopetusasetuksen mukaisten tehtävien suorittamisessa.

Lisäksi Tulli on *Ruokaviraston* pyynnöstä velvollinen antamaan *virastolle* virka-apua tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten sekä lopetusasetuksen mukaisten tehtävien suorittamisessa.

HE 56/2019 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

51 §

51 §

Valitus

Valitus

Elintarviketurvallisuusviraston, aluehallintoviraston, kunnaneläinlääkäriin, kunnan terveysuojeluvalvontaa hoitavan viranhaltijan, tarkastuseläinlääkäriin, *rajaeläinlääkäriin* ja poliisin tämän lain nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaisissa (586/1996) säädetään.

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään vuoden 2019 loppuun hallintolainkäyttölaisissa (586/1996). Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta kuitenkin vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Vuoden 2020 alusta muutoksenhausta säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta
20 .

4.

Laki

eläinten kuljetuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläinten kuljetuksesta annetun lain (1429/2006) 2 §:n 2 momentti, 4 §:n 6 ja 7 kohta, 24 ja 27 §, 28 §:n 1 momentti ja 34 §, sellaisena kuin niistä on 4 §:n 7 kohta laissa 1501/2009, sekä lisätään 4 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1501/2009, uusi 8 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan myös eläinten suojelusta kuljetuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden aikana sekä direktiivien 64/432/ETY ja 93/119/EY ja asetuksen (EY) N:o 1255/97 muuttamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2005, jäljempänä *eläinkuljetusasetus*, valvontaan ja muuhun niiden edellyttämään täytäntöönpanoon.

Tätä lakia sovelletaan myös eläinten suojelusta kuljetuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden aikana sekä direktiivien 64/432/ETY ja 93/119/EY ja asetuksen (EY) N:o 1255/97 muuttamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2005, jäljempänä *eläinkuljetusasetus*, valvontaan ja muuhun niiden edellyttämään täytäntöönpanoon. *Eläinkuljetusasetuksen virallisesta valvonnasta Euroopan unioniin tapahtuvan tuonnin osalta säädetään eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetussa laissa (/).*

4 §

4 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

6) eläimiä kuljettavalla henkilöllä henkilöä, joka kuljettaa eläintä tai eläimiä muussa kuin eläinkuljetusasetuksen soveltamisalaan kuuluvassa kuljetuksessa; ja

6) *eläimiä kuljettavalla henkilöllä* henkilöä, joka kuljettaa eläintä tai eläimiä muussa kuin eläinkuljetusasetuksen soveltamisalaan kuuluvassa kuljetuksessa;

Voimassa oleva laki

7) valvontaviranomaisella Aluehallintovirastoa, kunnaneläinlääkäriä, poliisia ja tarkastuseläinlääkäriä ja rajaeläinlääkäriä;

Ehdotus

7) valvontaviranomaisella Ruokavirastoa, aluehallintovirastoa, kunnaneläinlääkäriä, poliisia ja tarkastuseläinlääkäriä;

8) **poistumispaikalla** virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista, jotka suoritetaan elintarvike- ja rehulainsäädännön ja eläinten terveyttä ja hyvinvointia, kasvien terveyttä ja kasvinsuojeluaineita koskevien sääntöjen soveltamisen varmistamiseksi, sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 999/2001, (EY) N:o 396/2005, (EY) N:o 1069/2009, (EY) N:o 1107/2009, (EU) N:o 1151/2012, (EU) N:o 652/2014, (EU) 2016/429 ja (EU) 2016/2031, neuvoston asetusten (EY) N:o 1/2005 ja (EY) N:o 1099/2009 ja neuvoston direktiivien 98/58/EY, 1999/74/EY, 2007/43/EY, 2008/119/EY ja 2008/120/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 854/2004 ja (EY) N:o 882/2004, neuvoston direktiivien 89/608/ETY, 89/662/ETY, 90/425/ETY, 91/496/ETY, 96/23/EY, 96/93/EY ja 97/78/EY ja neuvoston päätöksen 92/438/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/625 (virallista valvontaa koskeva asetus) 3 artiklan 39 kohdassa määriteltyä poistumispaikkaa.

24 §

Elintarviketurvallisuusvirasto

Elintarviketurvallisuusvirasto ohjaa ja valvoo keskushallinnon viranomaisena eläinkuljetusasetuksen sekä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanoa ja noudattamista.

Lisäksi *Elintarviketurvallisuusvirasto* hyväksyy eläinkuljetusasetuksen liitteen IV 1 kohdassa tarkoitetun kokeen ja kokeen järjestäjän.

24 §

Ruokavirasto

Sen lisäksi mitä muualla tässä laissa säädetään Ruokaviraston tehtävistä, virasto:

1) ohjaa ja valvoo keskushallinnon viranomaisena eläinkuljetusasetuksen sekä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten täytäntöönpanoa ja noudattamista;

2) hyväksyy eläinkuljetusasetuksen liitteen IV 1 kohdassa tarkoitetun kokeen ja kokeen järjestäjän;

3) nimeää poistumispaikat;

4) valvoo eläinkuljetusasetuksen sekä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista rajatarkastusasemalla ja poistumispaikalla.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

27 §

27 §

*Tarkastuseläinlääkäri ja rajaeläinlääkäri**Tarkastuseläinlääkäri*

Tarkastuseläinlääkäri valvoo eläinkuljetusasetuksen sekä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista elintarvikelain (23/2006) nojalla hyväksytyyn teurastamon tai *teurastuspaikan* alueella.

Tarkastuseläinlääkäri valvoo eläinkuljetusasetuksen sekä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista elintarvikelain (23/2006) nojalla hyväksytyyn teurastamon alueella.

Rajaeläinlääkäri valvoo eläinkuljetusasetuksen sekä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista rajanylityspaikan, maastapoistumispaikan ja eläinlääkinnällisen rajatarkastusaseman alueella.

28 §

28 §

*Tarkastusoikeus**Tarkastusoikeus*

Jos on aihetta epäillä, että eläintä kuljetaan tämän lain tai eläinkuljetusasetuksen vastaisesti, valvontaviranomaisella on oikeus suorittaa tarkastus. Poliisi voi suorittaa eläinkuljetusta koskevan tarkastuksen ilman epäilyäkin. Sama oikeus eläinkuljetuksen tarkastamiseen on tarkastuseläinlääkärillä teurastamon tai *teurastuspaikan* alueella sekä rajaeläinlääkärillä rajanylityspaikan, maastapoistumispaikan ja eläinlääkinnällisen rajatarkastusaseman alueella. Poliisi voi käyttää tarkastuksessa apunaan virkaeläinlääkäriä.

Jos on aihetta epäillä, että eläintä kuljetaan tämän lain tai eläinkuljetusasetuksen vastaisesti, valvontaviranomaisella on oikeus suorittaa tarkastus. Poliisi voi suorittaa eläinkuljetusta koskevan tarkastuksen ilman epäilyäkin. Sama oikeus eläinkuljetuksen tarkastamiseen on tarkastuseläinlääkärillä teurastamon alueella sekä *Ruokavirastolla rajatarkastusaseman ja poistumispaikan* alueella. Poliisi voi käyttää tarkastuksessa apunaan virkaeläinlääkäriä.

34 §

34 §

*Virka-apu**Virka-apu*

Poliisin on tarvittaessa annettava virka-apua valvontaviranomaiselle eläinkuljetusasetuksen ja tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten valvonnassa.

Poliisin on tarvittaessa annettava virka-apua valvontaviranomaiselle eläinkuljetusasetuksen ja tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten valvonnassa.

Lisäksi tullilaitos ja rajavartiolaitos on rajaeläinlääkärin pyynnöstä velvollinen antamaan rajaeläinlääkärille virka-apua eläinkuljetusasetuksen ja tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten mukaisten tehtävien suorittamisessa.

Lisäksi *Tulli* ja rajavartiolaitos on *Ruokaviraston* pyynnöstä velvollinen antamaan *Ruokavirastolle* virka-apua eläinkuljetusasetuksen ja tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten mukaisten tehtävien suorittamisessa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.

5.

Laki

eläintautilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläintautilain (441/2013) 2 § ja 10 luvun otsikko sekä
lisätään lakiin uusi 72 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään eläintautien ennaltaehkäisystä, eläinten terveydentilan ja eläintautien esiintymisen seurannasta sekä eläintautien hävittämiseksi ja leviämisen estämiseksi tarvittavista toimenpiteistä.

Tätä lakia sovelletaan Suomen valtion rajat ylittäviin eläinten, eläimistä saatujen tuotteiden ja muiden eläintauteja levittävien esineiden siirtoihin, *jollei asiasta säädetä eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetussa laissa (1992/1996).*

Tässä laissa säädetään eläintautien ennaltaehkäisystä, eläinten terveydentilan ja eläintautien esiintymisen seurannasta sekä eläintautien hävittämiseksi ja leviämisen estämiseksi tarvittavista toimenpiteistä.

Tätä lakia sovelletaan Suomen valtion rajat ylittäviin eläinten, eläimistä saatujen tuotteiden ja muiden eläintauteja levittävien esineiden siirtoihin. *Euroopan unioniin tuotavien eläinten, eläimistä saatujen tuotteiden ja muiden eläintauteja levittävien esineiden virallisesta valvonnasta säädetään eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetussa laissa (/).*

10 luku

10 luku

**Eläinten ja eläimistä saatujen tuotteiden
vienti muihin kuin jäsenvaltioihin**

**Eläinten ja eläimistä saatujen tuotteiden
vienti ja tuonti**

72 a §

Muusta kuin jäsenvaltiosta tuotavia eläimiä, eläimistä saatuja tuotteita ja muita eläintauteja levittäviä esineitä koskevat vaatimukset

Muusta kuin jäsenvaltiosta Suomeen tai Suomen kautta toiseen jäsenvaltioon tai muuhun kuin jäsenvaltioon toimitettavista

Voimassa oleva laki

Ehdotus

eläimistä, eläinten alkioista tai sukusoluista, eläimistä saaduista elintarvikkeista taikka muista eläintauteja levittävästä esineistä ei saa aiheutua vastustettavan eläintaudin leviämisen vaaraa. Eläinten, tuotteiden ja esineiden mukana on oltava tarvittavat viralliset terveystodistukset tai muut asiakirjat, joilla eläinten, tuotteiden tai esineiden tuontikelpoisuus voidaan osoittaa. Eläinten, tuotteiden ja esineiden tulee olla merkittyjä siten, että ne voidaan tunnistaa.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä I momentissa tarkoitetuille eläimille, tuotteille ja esineille sekä niitä koskeville asiakirjoille asetettavista vaatimuksista.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*

6.

Laki

rehulain 4 ja 23 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan rehulain (86/2008) 4 ja 23 §, sellaisina kuin ne ovat, 4 § laissa 502/2014 ja 23 § laeissa 1508/2009 ja 502/2014, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

4 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Euroopan unionin ulkopuolisista valtioista tuotavien eläinperäisten rehujen tuonnista ja tuonnin valvonnasta säädetään eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetussa laissa (1192/1996). Rehujen säteilyturvallisuuden arvioinnin perusteisiin sovelletaan säteilylakia (592/1991). Muuntogeenisten organismien suljetusta ja avoimesta käytöstä sekä muuntogeenisten organismien käsittelyyn tarkoitetun laitoksen tai toimitilan käyttöön otosta ja toiminnasta säädetään geeniteknikkalaissa (377/1995). Lääkkeiden valmistuksesta, tuonnista, jakelusta ja myynnistä sekä muusta kulutukseen luovutuksesta säädetään lääkelaisissa (395/1987). Lääkkeiden ja muiden eläinten käsittelyssä käytettävien aineiden käytöstä ja valvonnasta sekä eläinten lääkitsemisessä käytettävien välineiden käytöstä ja valvonnasta säädetään eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa (617/1997). Tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetussa laissa (497/2013) säädetään vaatimuksista alan toiminnanharjoittajille ja laitoksille sekä lupien myöntämisestä ja valvonnasta.

Ehdotus

4 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Euroopan unioniin tuotavien rehujen virallisesta valvonnasta säädetään eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetussa laissa (/). Rehujen säteilyturvallisuuden arvioinnin perusteisiin sovelletaan säteilylakia (859/2018). Muuntogeenisten organismien suljetusta ja avoimesta käytöstä sekä muuntogeenisten organismien käsittelyyn tarkoitetun laitoksen tai toimitilan käyttöön otosta ja toiminnasta säädetään geeniteknikkalaissa (377/1995). Lääkkeiden valmistuksesta, tuonnista, jakelusta ja myynnistä sekä muusta kulutukseen luovutuksesta säädetään lääkelaisissa (395/1987). Lääkkeiden ja muiden eläinten käsittelyssä käytettävien aineiden käytöstä ja valvonnasta sekä eläinten lääkitsemisessä käytettävien välineiden käytöstä ja valvonnasta säädetään eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa (617/1997). Tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetussa laissa (497/2013) säädetään vaatimuksista alan toiminnanharjoittajille ja laitoksille sekä lupien myöntämisestä ja valvonnasta.

HE 56/2019 vp

Voimassa oleva laki

23 §

Valvontaviranomaiset

Elintarviketurvallisuusvirasto suunnittelee, ohjaa, kehittää ja suorittaa valtakunnallista rehuvalvontaa siten kuin tässä laissa säädetään sekä huolehtii tiedottamisesta. Elintarviketurvallisuusvirasto käyttää valvonnassa apunaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia.

Aluehallintovirastot valvovat Elintarviketurvallisuusviraston ohella lääkerehuja.

Tulli valvoo Elintarviketurvallisuusviraston ohella rehujen *maahantuontia ja maastavientä* sekä *kauttakuljetusta*.

Rajaeläinlääkärit huolehtivat tämän lain mukaisesta valvonnasta eläinlääkinnällisissä rajatarkastuksissa.

Ehdotus

23 §

Valvontaviranomaiset

Ruokavirasto suunnittelee, ohjaa, kehittää ja suorittaa valtakunnallista rehuvalvontaa siten kuin tässä laissa säädetään sekä huolehtii tiedottamisesta. *Ruokavirasto* käyttää valvonnassa apunaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia.

Aluehallintovirastot valvovat *Ruokaviraston* ohella lääkerehuja.

Tulli valvoo *Ruokaviraston* ohella rehujen *maastavientä sekä salmonellabakteerin esiintymistä rehujen maahantuonnin yhteydessä.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

7.

Laki

eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain (517/2015) 2 §:n 5 momentti,
 2 luvun otsikko ja 12 § ja
lisätään lakiin uusi 12 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Suhde muihin säädöksiin

Suhde muihin säädöksiin

Eläimistä *saataville sivutuotteille* ja niistä *johdetuille tuotteille asetettavista tuontiehoista ja tuonnin* johdettujen tuotteiden valvonnasta silloin, kun tuotteet tuodaan muusta Euroopan unionin ulkopuolisista valtioista kuin sellaisesta valtiosta, joka Euroopan unionin sisämarkkinoiden toimintaa koskevaa Euroopan unionin lainsäädäntöä sovellettaessa rinnastetaan Euroopan unionin jäsenvaltioon Euroopan unionin ja kyseisen valtion välillä tehdyn sopimuksen perusteella, säädetään eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetussa laissa (1192/1996).

Eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden virallisesta valvonnasta silloin, kun tuotteet tuodaan muusta Euroopan unionin ulkopuolisista valtioista kuin sellaisesta valtiosta, joka Euroopan unionin sisämarkkinoiden toimintaa koskevaa Euroopan unionin lainsäädäntöä sovellettaessa rinnastetaan Euroopan unionin jäsenvaltioon Euroopan unionin ja kyseisen valtion välillä tehdyn sopimuksen perusteella, säädetään *eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetussa laissa (/)*.

2 luku

2 luku

Sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden käyttö

Sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden käyttö ja tuonti

12 §

12 §

Tutkimusnäytteitä, diagnostisia näytteitä, kaupallisia näytteitä ja näyttelyesineitä koskevat vaatimukset

Tutkimusnäytteitä, diagnostisia näytteitä, kaupallisia näytteitä ja näyttelyesineitä koskevat vaatimukset

Sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden käytöstä tutkimuksellisiin ja muihin erityistarkoituksiin ja tällaisen käytön edellytyksistä säädetään sivutuoteasetuksen 17 artiklan 1 kohdassa.

Sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden käytöstä tutkimuksellisiin ja muihin erityistarkoituksiin ja tällaisen käytön edellytyksistä säädetään sivutuoteasetuksen 17 artiklan 1 kohdassa.

Voimassa oleva laki

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, luokkaan 1 kuuluvien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden käyttöön on haettava lupa käyttäjän toimialueen kunnan eläinlääkäriltä. Lupaa ei kuitenkaan tarvita Elintarviketurvallisuusviraston ja Helsingin yliopiston eläinlääketieteellisen tiedekunnan käyttöä toimitettaville sivutuotteille ja niistä johdetuille tuotteille.

Ehdotus

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, luokkaan 1 kuuluvien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden käytöstä on ilmoitettava käyttäjän toimialueen kunnaneläinlääkärille ennen käytön aloittamista. Ilmoitusta ei kuitenkaan tarvita Ruokaviraston ja Helsingin yliopiston eläinlääketieteellisen tiedekunnan käyttöön toimitettaville sivutuotteille ja niistä johdetuille tuotteille.

12 a §

Eräiden sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden tuonti

Ruokavirasto voi hakemuksesta myöntää luvan tuoda seuraavia sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita:

1) luokkaan 1 kuuluvia sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita täytäntöönpanoasetuksen 26 artiklan mukaisesti;

2) tutkimusnäytteitä ja diagnostisia näytteitä täytäntöönpanoasetuksen 27 artiklan mukaisesti;

3) kaupallisia näytteitä sekä näyttelyesineitä täytäntöönpanoasetuksen 28 artiklan mukaisesti;

4) muihin tarkoituksiin kuin käytettäväksi tuotantoeläinten ruokinnassa, turkiseläinten ruokintaa lukuun ottamatta, sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita täytäntöönpanoasetuksen liitteen XIV luvun IV jakson 2 mukaisesti.

Luvan myöntämisen edellytyksenä on 1 momentissa säädetyn lisäksi, että tuonti ei aiheuta vastustettavien eläintautien leviämisen vaaraa eikä vaaraa ihmisten terveydelle.

Ruokavirasto saa sille laissa säädettyjen tehtäviensä suorittamiseksi tuoda ilman lupaa 1 momentissa tarkoitettuja sivutuotteita ja niistä johdettuja tuotteita diagnostisiin, koulutuksellisiin tai tutkimustarkoituksiin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

8.

Laki

rikoslain 46 luvun 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 46 luvun 4 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa
400/2002, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

46 luku

46 luku

Maahantuontiin ja maastavientiin liittyvät rikokset

Maahantuontiin ja maastavientiin liittyvät rikokset

4 §

4 §

Salakuljetus

Salakuljetus

Salakuljetuksesta tuomitaan myös se, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetun lain (1192/1996) tai sen nojalla annettujen säännösten tai yleisten tai yksittäistapausta koskevien määräysten vastaisesti tuo tai tahallaan yrittää tuoda maahan taikka kuljettaa, käsittelee tai säilyttää eläimiä tai tavaroita taikka laiminlyö velvollisuutensa tarkastuttaa eläimet tai tavarat.

Salakuljetuksesta tuomitaan myös se, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetun lain (1192/1996) 5 §:n tai sen nojalla annettujen säännösten tai yleisten tai yksittäistapausta koskevien määräysten vastaisesti tuo tai tahallaan yrittää tuoda maahan taikka kuljettaa, käsittelee tai säilyttää eläimiä tai tavaroita taikka laiminlyö velvollisuutensa tarkastuttaa eläimet tai tavarat.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 _____ .

9.

Laki

sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1 §:n 2 momentti, sellaisena
kuin se on laissa 601/2019, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Lain soveltamisala

Lain soveltamisala

Siten kuin tässä laissa säädetään, pannaan täytäntöön myös merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 3 luvun 1 §:ssä tarkoitettu öljypäästömaksu, tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) 9 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, työsopimuslain (55/2001) 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 35 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, kuintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa annetun lain (658/2013) 6 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (1188/2014) 49 §:ssä tarkoitettu rikkomusmaksu ja 51 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, alkoholilain (1102/2017) 71 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, siemenlain (600/2019) 35 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu.

Siten kuin tässä laissa säädetään, pannaan täytäntöön myös merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 3 luvun 1 §:ssä tarkoitettu öljypäästömaksu, tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) 9 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, työsopimuslain (55/2001) 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 35 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, kuintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa annetun lain (658/2013) 6 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (1188/2014) 49 §:ssä tarkoitettu rikkomusmaksu ja 51 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, alkoholilain (1102/2017) 71 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, siemenlain (600/2019) 35 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu ja eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta annetun lain (/) 15 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .*